

ARXIV

del
centre excursionista
de terrassa

QUARTA ÈPOCA - GENER/DESEMBRE 1990 - N^{OS} 63-64-65-66

SUMARI:

Cap on anem realment?

Makalu 90. Per Manel Tomàs, Joaquim Prunés, Cèsar Comas, Jaume Sorolla, Adrià Font i Toni Bros.

Ecologia i distribució de *Allium oleraceum*, *Scilla autumnalis* i *Heteropogon contortus*. Per Antoni Comellas i Garcia i Joaquim Pérez i Raventós.

Els petits avencs de la nostra muntanya (XXIII). Avenc de l'Obaga de Sant Lleïr, Avenc de la Serra de la Daina, Avenc dels Pins Cargolats. Per Xavier Badiella i Noguera.

En la mort de Joan Pineda i Juncosa. Per Francesc Palet i Setó.

Les coves i abrigalls prehistòrics. Per Ramon Cabeza i Sabater.

CRÒNICA: Actes i conferències. LIX Diada de Germanor, Festivitat de St. Bernat de Menthon. Assemblea General Ordinària. XXI Renovació de la Flama de la Llengua Catalana. Exposicions.

Necrològiques: Manuel Güell i Maldós, Isidre Martí i Bonastre, Pau Julià i Obiols, Joan Pineda i Juncosa, Francesc Prat i Setó, Joan Benet i Puig.

Biblioteca: Obres ingressades per donatiu, adquisició, subscripció, intercanvi. Publicacions del C.E.T.

Secció de Ciències Naturals: Activitats. Curs d'iniciació a la flora de les nostres muntanyes.

Secció d'Excursionisme: Activitats. Assemblea anual reglamentària.

Secció d'Alta Muntanya: XXV Cursa d'Esquí de Muntanya Núria - Puigmal - Núria.

Secció d'Esquí: Memòria 1989-90.

Secció de Fotografia: LIII Saló de Fotografia, XXXIII de Muntanya i IV de Color.

Secció d'Investigacions Subterrànies: Assemblea anual reglamentària, Campanya als Pics d'Europa 1990, Campanya al Uelh d'Eth Tur, Coneix Catalunya amb l'Espeleologia, Avenc del Mikelet, XXVIII Curset d'iniciació.

Publicació del Centre Excursionista de Terrassa.

Raval de Montserrat, 13 - 08221 Terrassa (el Vallès Occidental) - Telèfon 788 30 30 - Apartat de Correus 491

President C.E.T.: Manuel Tomàs i Alastruey.

Consell de Redacció: Jordi Cadevall i Vigués, Abel Colomé i Estadella, Josep M.ª Domènech i Fargas, Mateu Fusalba i Bosc, Francesc Palet i Setó, Salvador Vives i Jorba.

Imprimeix: Egar-Gràfic, S.A. - Terrassa

Dipòsit Legal: B-5793-1963

Portada: *Expedició Makalu 1990*

ARXIV

del
centre excursionista
de terrassa

Adherit a la
FEDERACIÓ D'ENTITATS EXCURSIONISTES DE CATALUNYA
FEDERACIÓ CATALANA D'ESPELEOLOGIA
FEDERACIÓ CATALANA D'ESPORTS D'HIVERN
INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL

QUARTA ÈPOCA
GENER-DESEMBRE 1990
N.ºS 63-64-65-66

CAP ON ANEM REALMENT?

Dèiem en el nostre últim article de fons de com actualment sofrim uns canvis molt radicals en la nostra forma de viure. Podem tornar a dir allò de la renovació generacional que no té aturador, però realment creiem que els canvis són produïts per unes causes molt més pregones.

Gairebé a la porta dels vuitanta anys de la fundació del nostre Centre, ens agrada citar, encara que sigui de memòria, els postulats d'aquells pioners de l'excursionisme terrassenc i els de totes les entitats germanes que floriren en aquella època, arreu del nostre país, emmirallant-se amb la degana, el Centre Excursionista de Catalunya: les ciències naturals (la geologia, la botànica o l'estudi de la fauna); la recerca, defensa i estudi dels monuments (l'apropament a la història); l'amor al país (la llengua, el folklore, la literatura, etc.).

*Ara, hem desembocat en una etapa on prevalen per sobre de tot, el **SENSACIONALISME** i la **COMPETICIÓ**.*

Què s'ha fet, doncs d'aquells principis que els nostres majors ens havien inculcat i que crèiem inamovibles?

Hem sofert una alteració tan brutal, que nosaltres mateixos no ens hi sabem trobar ni reconèixer.

L'ambient de les sortides: desfigurats per unes circumstàncies que molt ràpidament s'han ensenyorit de nosaltres. Pels mitjans de comunicació: la televisió i la proliferació de la motorització a nivell individual.

També han influït i molt, la transformació dels materials utilitzats i cada vegada més sofisticats per practicar l'escalada, l'espeleologia o l'esquí. Tot això ha afectat les gestes col·lectives d'antany i que ara s'han convertit cada dia en més i més individuals. I què direm també dels "esports d'aventura" que últimament es practiquen, segurament per obtenir emocions més fortes: el ponting, el parapente, el paraesquí, l'ala delta i encara d'altres.

Amb el què diem, no volem censurar ni menystenir els avenços de la tècnica ni el millorament en tots sentits. No. Sols reflectir, al nostre entendre, les causes d'aquests canvis tan radicals.

L'ambient en el si de les entitats: pels mateixos motius expressats més amunt i les comoditats individuals de què fruïm, fa que cada dia les persones col·laborin més poc en el si de les entitats i no vulguin ocupar càrrecs representatius i de govern de les Seccions o de les Juntes Directives.

I, els qui ostentem càrrecs (deixeu-nos dir-ne) de servei, ens trobem i ens quedem sols, cada dia més sols.

Els actes que organitza el Centre es veuen molt poc concorreguts. Aquest panorama no és exclusivament nostre, passa a totes les entitats excursionistes i a d'altres associacions.

La pregunta clau és aquesta: els objectius i les finalitats de l'excursionisme fa més de cent anys, en aquells inicis romàntics i idealistes, són avui encara vàlids?

MAKALU 90

MAKALU: VIVÈNCIES, SENTIMENTS, REFLEXIÓ

Per Manel TOMÀS

Makalu: una paraula, un nom, una il·lusió.

Hi ha reunions els dilluns? És el grup del Makalu-88? Es prepara una nova expedició? És clar, el Makalu! S'hi ha de tornar.

Makalu-90, es torna a una muntanya, coneguda per a molts de nosaltres. El fet de no haver assolit el cim l'any 1988, per les circumstàncies conegudes per tothom, va deixar ben clar el grau de maduresa, humà i alpinístic, dels nostres companys. De tornada, l'any 1988, una il·lusió perdura en l'interior dels expedicionaris, que queda reflectida en la imatge que clou l'àudio-visual Makalu-88 "No hem trepitjat el teu cim, però hem esdevingut amics per sempre, A REVEURE MAKALU".

És arran d'aquesta il·lusió que s'escull de nou el Makalu; no hi ha ànim de revenja ni és qüestió d'orgull, és el record d'aquells dies i nits, convivint amb una bonica muntanya, el que empeny els nostres companys a tornar-hi.

Actualment no és tan freqüent organitzar expedicions pesades o semipesades; és molt més normal preparar una ascensió amb un grup reduït d'alpinistes i intentar el cim amb estil alpí. Des del Centre, però, entenem que organitzant una expedició de 13 persones donem la possibilitat a un bon nombre de companys que vulguin assumir el repte de treballar en equip, per assolir un cim de 8.000 metres, alhora que potenciem el nivell alpinístic del Centre i de la nostra ciutat, intentant no crear un grup elitista, sinó un grup el més ampli possible de companys que puguin aportar la seva experiència als novells i futurs alpinistes del Centre.

Així, doncs, acomiadem el grup d'expedicionaris el dia 28 de juliol a la Plaça Vella. Ells emprenen un llarg viatge envers una aventura, una il·lusió; els que quedem aquí emprenem un viatge pel calendari, a ben segur llarg i en el que gairebé cada dia esperem rebre notícies. Quan arriben les primeres notícies de l'expedició, sabem que l'estat de salut dels nostres companys és bo, i com es desenvolupa alpinísticament l'expedició; són unes molt bones notícies, les possibilitats de fer cim semblen molt bones: el temps, la neu, l'equipament de la ruta està molt adelantada i aviat faran el primer intent. Ens il·lusionem, ja que ells també ho veuen molt clar. Durant dies no tenim cap comunicació, no sabem si han fet cim i desmunten i tornen, si s'ha complicat la meteorologia i han de fer nous intents, no sabem res. Les noves comunicacions que acabem de rebre ens fan anar de la il·lusió a la incertesa i el neguit: han fet dos intents i cap dels dos ha reeixit, l'un per molta neu i no muntar un altre camp d'alçada, l'altre perquè el mal temps i el perill d'allaus ha fet replegar tothom al camp base. Ara, el Kim, el Cèsar, l'Adrià, el Jaume Segura, el Lluís i el Pep Comellas, deixen la muntanya i són en viatge de retorn; els altres queden al camp base per si millora el temps, la inestabilitat de la neu i poden fer un tercer intent, abans d'abandonar la muntanya.

La distància fa que les notícies arribin amb un cert endarreriment i no massa seguides; això crea un ambient de neguit, incertesa i preocupació. Finalment, però,

tenim notícies: el grup de companys que restava al camp de base per realitzar un tercer intent ha trepitjat el punt culminant del Makalu, el dia 3 d'octubre a 2/4 de quatre de la tarda; la bandera de la nostra ciutat onejava en els 8.481 metres del Makalu, un fet i una data que molts no oblidarem —els companys que juntament amb un xerpa assolien aquesta cota, els que es trobaven al camp base, els que trobant-se a cavall entre el Nepal i Catalunya s'assabentaven a París del fet, i els que érem aquí—, perquè aquesta data la podem considerar molt important dins l'àmbit de l'alpinisme del Centre i terrassenc, i més quan ha estat una expedició que ha fet vibrar amb més o menys intensitat a un bon nombre de ciutadans.

Estem contents i satisfets, s'ha aconseguit el cim del Makalu, ho mereixem, ells per l'esforç i dedicació, d'altres perquè amb la seva col·laboració han fet possible que aquesta il·lusió fos realitat; tots hem col·laborat dins de les nostres possibilitats i crec que, el dia 3 d'octubre, allà dalt hi érem tots. Malgrat l'alegria que ens envolta, sabem que per gaudir de veritat d'aquesta expedició, manquen encara uns dies, els necessaris per poder retrobar-nos amb els nostres companys.

Uns companys que han arribat —diguem-ne— per etapes: primer el Kim, el Cèsar, l'Adrià i el Jaume Segura, que per raons de feina tornaven abans del tercer intent, després el Kiko i el Toni, que degut a haver patit problemes de refredament als peus —de força importància el Kiko— havien de traslladar-se amb rapidesa a Saragossa, i finalment la resta del grup, el Pep Aced, el Jordi Anglés, el Lluís Capdevila, el Jordi Agulló, el Pep Cañellas i el Jaume Sorolla, és el moment del retrobament, tots esperàvem aquest dia per poder felicitar-nos per aquest cim, en el que tan s'havia somniat.

Ara, quan tot va tornant a la normalitat, després dels actes de rebuda en els que sovint la satisfacció i l'alegria poden minvar la reflexió, voldria analitzar la realitat d'aquest fet. Possiblement, aquí i arreu, les expedicions tinguin els seus partidaris i els que hi són contraris; en aquest cas el Centre no és cap excepció, però que un grup de consocis afrontin la fita d'assolir cims de l'Himalaia no es deu a una casualitat; caldria remuntar-nos força anys enrera i com en totes les accions de l'home hi trobem els pioners que, sovint mancats d'informació, material i mitjans, anaven als Pirineus, als Alps, als Andes i fins i tot a l'Himalaia, etc., obrint el camí a les futures generacions, en els escrits, mapes i guies que durant molts anys s'han editat. Aquí al Centre ha succeït el mateix, i aquests cims que ara s'ascendeixen són el resultat d'un llegat d'història, experiència i comunicació dels nostres pioners; així, doncs, hem d'estar satisfets de pertànyer a un col·lectiu que amb les tècniques i modernismes actuals no oblida els seus antecessors, com tampoc les properes generacions poden oblidar els que avui realitzen aquestes ascensions, doncs és l'acumulació d'experiència i el comunicar-la als més joves el que fa que alpinísticament el Centre vagi endavant (no voldria ometre que també s'ha de transmetre l'estimació a la natura i el medi).

Per això crec que, amb l'ascensió al Makalu, l'alpinisme del Centre i de la ciutat ha arribat a una majoria d'edat, perquè és gràcies a l'esforç, dedicació i treball dels alpinistes d'abans i dels d'ara, que hem obtingut aquest èxit, i és per aquesta tasca realitzada durant molts anys que en nom del Centre felicito els components de l'Expedició Makalu-90 del Centre Excursionista de Terrassa, fent extensiva aquesta felicitació tothom que hi ha col·laborat, des de les Institucions als particulars i, de manera molt especial, els que ens varen obrir el camí d'aquesta activitat que per a molts de nosaltres és vital i necessària.

FENT MEMÒRIA

Per Joaquim Prunés

L'Expedició Makalu 90 va sortir de Terrassa el dia 28 de juliol per via aèria, i després de fer escales a Frankfurt i a Karachi, va arribar a Kathmandu el dia 31. A la capital de Nepal vam necessitar cinc dies per resoldre totes les qüestions pendents, com ara recuperació de l'equip enviat per "cargo" aeri, tràmits burocràtics, contractació de 4 sherpes, un cuiner, dos ajudants de cuina i un correu, i comprar menjar, estris de cina i material de muntanya. Vam haver de llogar un autobús i un camió per recórrer prop dels cinc-cents quilòmetres que separen Kathmandu de Hille, petita població on acaba la carretera i, per tant, punt de partida de la marxa d'aproximació a peu.

A Hille vam necessitar dos dies per fer les negociacions prèvies i contractar els 117 portadors que requerien les tres tones i mitja de feto que dúiem. El dia 9 sortírem de Hille. El camí baixa ràpidament per entre feixes d'arròs cap a la vall del riu Arun i segueix aquesta vall durant uns quants dies. La calor a les hores centrals del dia era realment insuportable, i malgrat ser a plena època monsonica no vam haver d'obrir els paraigües ni un sol dia. El dia 16 arribàrem a Tashigaon, darrer poble abans d'enfilar-nos cap al massís del Makalu.

Tashigaon és normalment el lloc de canvi de portadors, ja que els que provenen de les parts baixes de la vall de l'Arun ni estan equipats correctament per continuar cap amunt, ni solen estar aclimatats per enfilar-se cap als 5000 metres. Vam necessitar tot un dia sencer per les noves negociacions i posterior contractació. Finalment, a mig matí del dia 18 reempreníem la marxa.

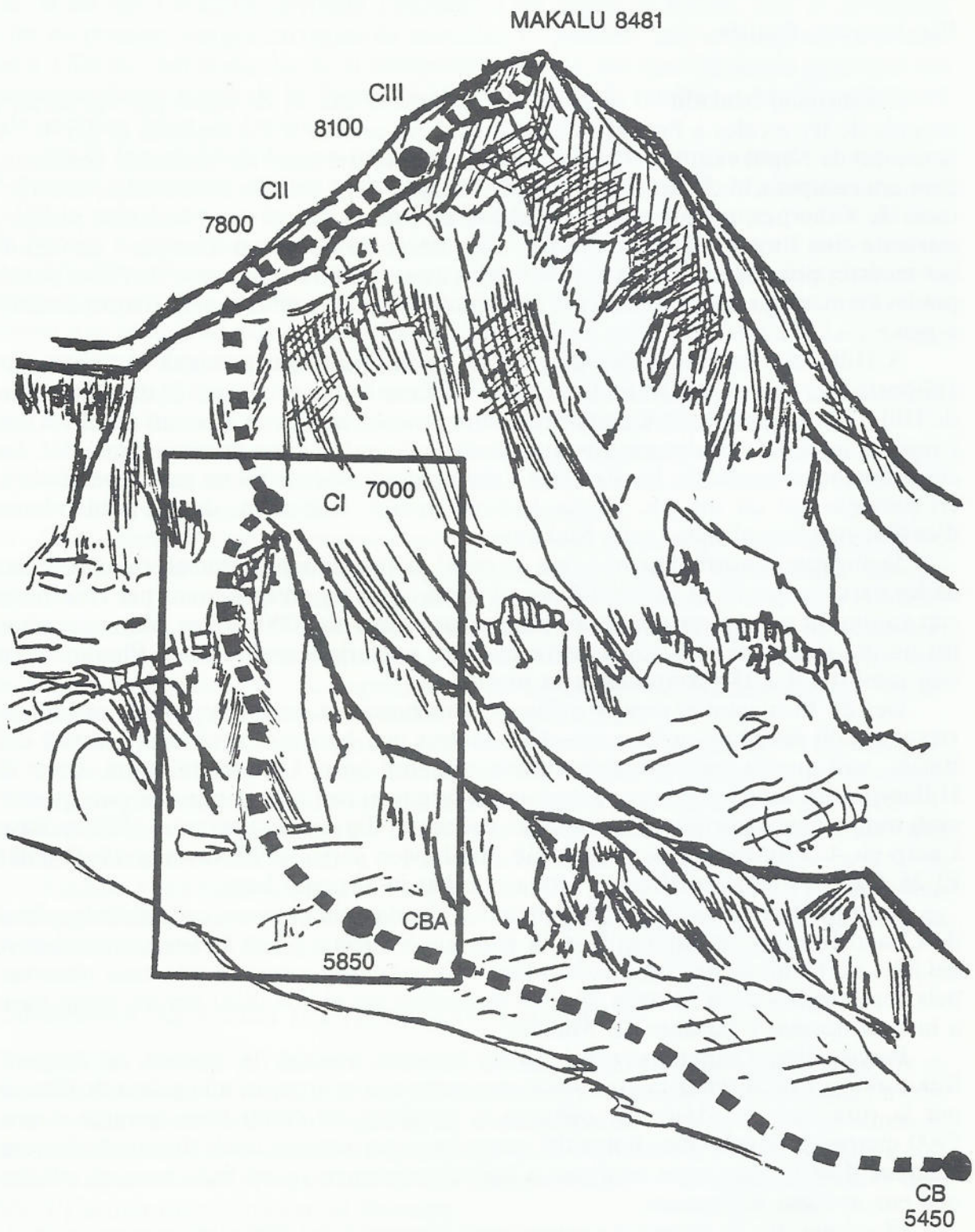
Des de Tashigaon el camí s'enfila per uns boscos densament poblats cap a travessar el coll del Shipton-la, a uns 4200 metres, per baixar després cap a la vall del Barun, vall que ja seguirem sempre fins al camp base. La darrera etapa, entre el Hillary Base Camp i el nostre camp base la farem en tres dies ja que ens vam quedar amb molts menys portadors. A la tarda del segon dia ens atraparan al Hillary Base Camp els 4 components de l'expedició que havien sortit de Terrassa el 14 d'agost. El 26 d'agost tota l'expedició es troba reunida ja al camp base.

El camp base està situat a 5450 metres d'alçada, a la morrena central de la gelera de Chago Inferior, en un ampli replà amb visió directa a tota la vessant nord-oest del Makalu i amb aigua corrent abundant. Aquest emplaçament havia estat observat pels components de la Makalu 88, i va demostrar ser el lloc ideal per un camp base a la ruta normal i variants del Makalu.

Precisament l'experiència del 88 va fer que triéssim la variant de l'esperó Kukuczka per tal d'evitar la gran volta que suposa el recorregut a la gelera de Chago per la ruta normal. Això ens obligava a instal·lar un camp base avançat a uns 5900 metres, a només dues hores del camp base per terreny fàcil, durant la darrera setmana d'agost vam estar equipant a bastament aquest camp base avançat, alhora que ens anàvem aclimatant.

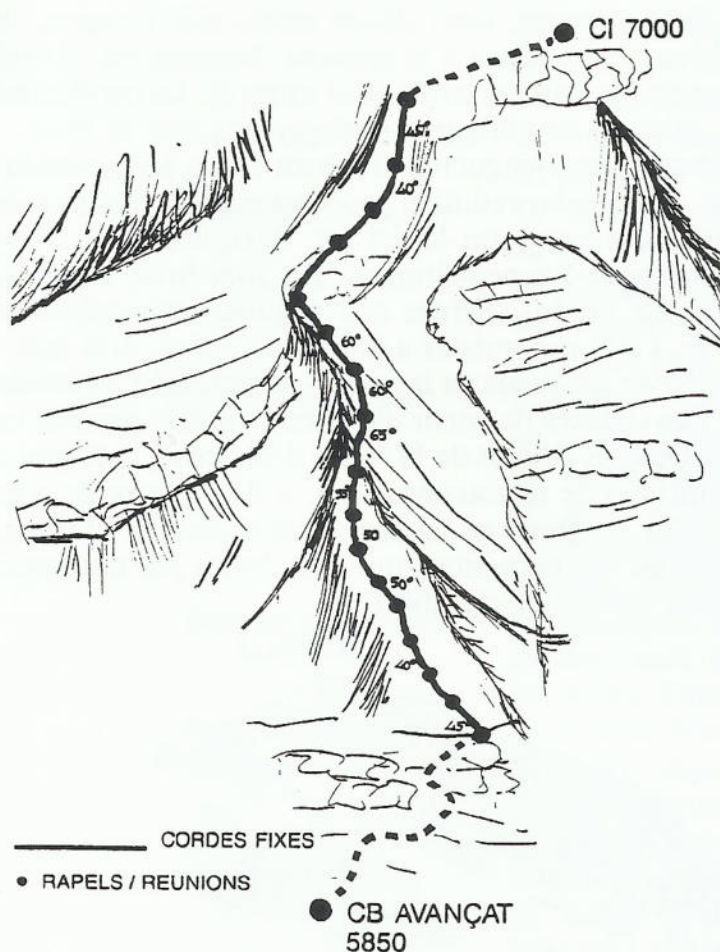
El primer dia de setembre començarem l'ascensió del Makalu, pròpiament parlant. Un fort equip de cinc muntanyencs aconseguí d'instal·lar cordes fixes gairebé

Itinerari general.

Detall esperó Kukuczka.

Everest i Lhotse. En aquest lloc instal·larem el camp I el dia 5 de setembre, a uns 7000 metres d'altitud.

A partir del camp I intentarem sortir cap a l'aresta principal directament, és a dir sense anar a buscar la ruta cap al coll del Makalu-la, però les grans quantitats de neu i el fort pendent el feien un itinerari feixuc i alhora perillós. Seguïrem, doncs, el camí del coll, i després de travessar de nou el corredor seguit per arribar al camp I, ens enfilarem de dret per uns pendents de neu cap a l'aresta, evitant així la volta pel Makalu-la. El 9 de setembre arribarem per fi a l'aresta a una alçada de 7500 metres, tenint tot l'itinerari amb cordes fixes.

Després d'uns dies de mal temps, el dia 13 a la tarda sortia un primer equip amb la intenció d'ascendir el cim. El dia 16 s'instal·lava el camp II, ja en plena vessant nord del Makalu, a uns 7800 metres. En aquell moment la proximitat del cim féu que s'intentés d'arribar-hi directament sense muntar el camp III, tal com havíem previst. Però el dia 17, després de més de 12 hores de marxa es va arribar només a la cota 8200. La neu fonda va impedir un cop més la progressió, ja de per si lenta als vuit mil metres.

De retorn al camp base, es va adoptar altre cop la necessitat del camp III. Amb aquesta idea es va planificar un atac doble de dues cordades a dos dies de diferència.

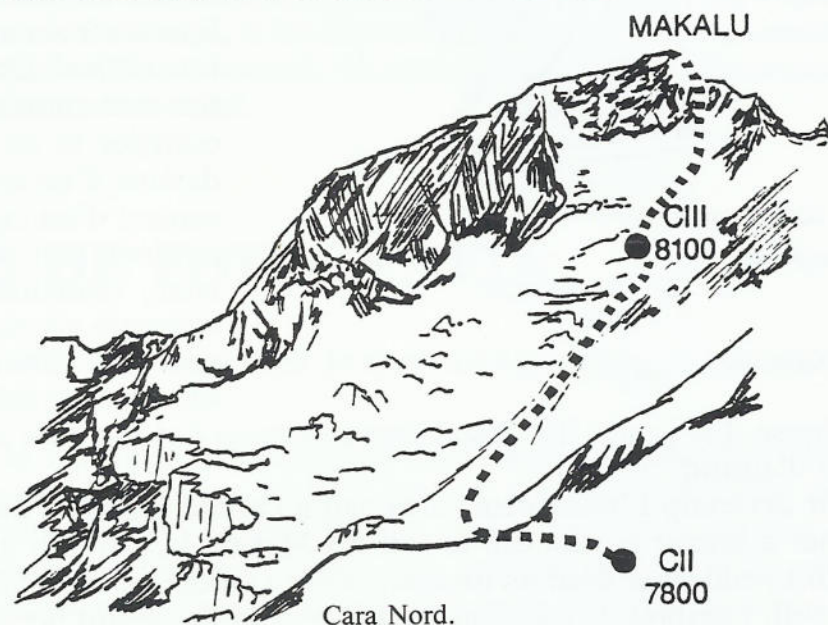
fins dalt de tot l'esperó a uns 6600 metres aproximadament. El pendent mitjà de l'esperó era d'uns 45 a 50 graus, encara que en alguns trams es redreçava fins a 65-70. Normalment, la neu era bastant fonda fins a arribar a una petita aresta. Se seguïen tres trams de corda pel fil de la gelada aresta i després d'una darrera tirada quasi vertical s'arribava finalment al cim de l'esperó.

Des de dalt de l'esperó havíem de travessar cap a un corredor de poca inclinació. Aquest corredor és el que s'utilitza normalment quan es fa la ruta normal. Uns tres-cents metres més amunt, a la dreta del corredor hi ha un petit balcó damunt d'un sèrac, on l'emplaçament d'un camp d'alçada hi és idoni, tant per la seva seguretat, visibilitat i facilitat de connexió per ràdio, així com la seva gran panoràmica emmarcada amb els cims del Baruntse,

La segona seria l'equip de suport de la primera, però alhora aniria més lleugera, ja que la tasca de muntar el camp III era encomanada a la primera. Malgrat tot, el mal temps va tenir encallada durant dues nits la primera cordada al camp II. La perillositat de la muntanya per la molta neu caiguda va obligar a replegar-nos tots al base.

El dia 27 uns quants expedicionaris emprengueren el retorn cap a Kathmandu, ja per motius laborals com de salut. En quedar reduït el grup era evident que només restava un possible intent, i per tant calia assegurar-lo del tot. Així, doncs, el 29 de setembre sortien del camp base 4 sherpes i 4 expedicionaris. En Toni Bros, en Jordi Anglès i en Kiko Zamora acompanyats de dos sherpes aconseguiren d'instal·lar el camp III el dia 2 d'octubre, a 8100 m, i s'hi van quedar a dormir tots cinc. A la matinalada del dia següent, en Kiko es va haver de quedar a la tenda car ja tenia problemes de refredament i reacció als peus. Poc després de sortir els altres, un dels sherpes va abandonar perquè no es trobava bé. Després de més de 12 hores d'ascensió, amb grans dificultats degudes a les grans quantitats de neu acumulades, a dos quarts de cinc de la tarda del dia 3 d'octubre, en Jordi, en Toni i en Lhakpa eren al cim del Makalu. Prova de les dificultats trobades, és que van necessitar unes cinc hores per remuntar un corredor que no feia més de cent metres de desnivell.

Retornaren al camp III ja de nit, i l'endemà després d'una jornada maratoniana arribaven tots al camp base. Mentre es desmuntava el camp base es va demanar un helicòpter per tal de rescatar en Kiko, i en Toni, que baixant del cim també tenia lleus problemes de congelació. Tots dos arribaren a Barcelona el dia 12, i sense ni passar per casa van anar a l'Hospital Clínic Universitari de Saragossa per ser atesos de les seves lesions. El 23 d'octubre arribava la resta de l'expedició a Terrassa.

Formàrem part de l'expedició: Pep Aced, Jordi Agulló, Jordi Anglès, Toni Bros, Pep Cañellas, Lluís Capdevila, Cèsar Comas, Adrià Font, Kim Prunés, Jaume Segura, Jaume Sorolla, Kiko Zamora i en Serge Benet, que per problemes familiars va abandonar l'expedició durant la marxa d'aproximació.

PÒRTER, PORTADOR... L'HOME

Per Cèsar Comas

Hem estat arrapats a les "faldilles" del Makalu com criatures una colla d'amics, homes ja fets.

Cada un de nosaltres té un munt d'experiències personals viscudes al recer del gran cos d'aquesta muntanya amiga. En aquella pila de dies ens hem endinsat en el coneixement de les seves intimitats, per força, amb delicadesa, amor i respecte, doncs els homes no estem mai segurs en profunditat de l'amor ni de la més gran de les mares.

Cada un de nosaltres en sap algun d'aquests sentiments íntims, o potser cap. Els que anem a les muntanyes sovint, tenim una complicitat callada en el fruit de la bellesa, de la generositat de la natura.

Érem una colla d'expedicionaris amb el grup més nombrós de portadors que ens duïen les primeres càrregues envers el Camp de Base.

El paratge era magnífic, feia estona que vàiem l'Everest i el Lhotse. La corrua pujava lentament per laberints de blocs gegantins i petits embassaments d'aigua que el sol desfà, del gel vell de la morrena, a sota els nostres peus.

Sobre aquest pendent vam tenir el nostre Camp de Base el 1988. Hi trobem restes de parets seques per fer aixoplucs i racons aplanats per plantar-hi alguna tenda. Reposarem per prendre l'alè; la intenció és no fer-ho gaire doncs volem arribar a l'emplaçament del Camp de Base d'aquest any, que és millor en tots els sentits (abundància d'aigua, més pròxim a la muntanya), abans de que es faci tard.

Recordo que assegut de cara a la vall, observava la fila de traginers que anaven arribant lentament. No era com les altres vegades, no deien res mentre es deixaven caure feixugament davant de llurs càrregues, pocs somriures i algun comentari entre ells sense mirar-nos a la cara.

La situació era inquietant però no vam haver de trigar gaire per saber el que passava.

Per a ells el fato a transportar havia arribat a port. Allà mateix, en aquell lloc que nosaltres cada minut que transcorria trobàvem més i més ple d'inconvenients —jo el veia fins i tot lleig: àrid, amb escombraries internacionals però tan desagradables o més que les de casa.

Nosaltres ho teníem clar: en aquell lloc no ens hi quedàvem!

Som a l'any 1990. Els tractes amb els portadors es fan a través del "shirdar" (cap dels "sherpes") i per això el tenim, per tant... vinga! Digue'ls-hi que hem d'anar allà dalt, veus? darrera aquelles pedres.

Aquell "sherpa" allò no ho controlava. Compromís de pagar més diners, somriures amples, tot dient que som catalans que és una terra molt ufana, i que és molt lluny, que venim de Terrassa i que per la festa major vam vendre samarretes a dojo.

No veieu que volem anar a plantar el Camp de Base al millor lloc?

Per fi un petit grup comencen a pujar lentament, els altres els escriuïssin, nosaltres mirem de posar ordre, tot animant els capdavanters i posant cares seductores als agitadors.

Aquesta situació no es va poder aguantar gaire estona, uns xiulets, crits aguts i secs, propis de la gent de muntanya, ens van aturar a tots. Els homes, dones i joves

tenien l'esguard greu, dur. Les discussions eren fortes, el to amenaçant i entenedor, nosaltres hi prenem part, doncs som el centre de la discussió i responem amb el mateix to.

Estem enfadats, fa massa estona que dura i se'ns acaba la paciència. Aquest "crescendo" arriba al seu punt més alt, quan veig alguns dels més agosarats armats amb grosses pedres a la mà, i ens miren als tres o quatre que érem allà amenaçadorament.

Recordo que vaig respondre de forma ràpida i el més seriosament possible, el cor em batejava amb força i la situació em portà a un primitivisme ancestral:

—Deixeu aquestes pedres a terra ara mateix! Tu, llença la pedra a terra!

Estava segur del resultat de l'acció?

Sí, em sembla que sí, però en aquell acte, potser temerari, vaig tenir por.

Em va portar el record d'una vegada al cor de l'Hindu-Kush l'any 1972, quan una colla de portadors es van barallar a cops de bastó per les nostres càrregues.

Va ser ràpid, esperaven amagats darrera d'uns grans blocs granítics, també d'un lloc majestuós. Es van fer molta sang i nosaltres, tan dèbils com ens sentíem, vam haver de deixar que la situació s'estabilitzés per ella mateixa.

Porters a Tashigon.

I també al Kachenchunga, en coincidir amb una expedició pesada polonesa quan van arribar les primeres dificultats del camí, el conflicte amb els portadors: van aturar la caravana i a un polonès d'aquells tan forts i valents li van obrir el cap d'un cop de pal.

En llegir les cròniques de les expedicions als Himalaies, sovint hi trobem descrites situacions de conflicte entre els membres de "l'expedició" i els portadors. Diversos companys que han estat a l'Himalaia també expliquen aventures semblants.

L'experiència personal i el contrast d'aquests altres comentaris m'ha fet reflexionar sobre aquests aspectes.

Als anys 50 comença l'Himalaïsme més divulgat, cada any el visiten més i més occidentals, o sia que ja fa més de 40 anys.

Eren els primers vuits mil, hi ha documents gràfics a dojo, fotografies, pel·lícules, llibres... Fins ara es veu una evolució notable: l'equip, l'alimentació, la tècnica, l'estratègia alpinística.

Però en aquells relats, en aquelles fotos i pel·lícules, quan ens ensenyen les fileres de portadors, els primers termes dels nens, dones i homes carregats, hi veiem quasi les mateixes imatges. I aquests nois poden ser néts dels portadors dels Hylari, Hertzog, Terray, Cassin...

Comparat amb la nostra Europa, per aquell sector d'humanitat l'immobilisme és brutal! Per què?

No patiu, no sóc tan il·lús com per pretendre explicar-ho, però sí que exposaré algunes reflexions que he anat fent tot parlant-ne.

Podem parlar dels camperols, fusters, ramaders, comerciants... del Nepal i, de forma conscient o inconscient, explícitament o implícita, farem referència als nostres camperols, fusters, comerciants... El seu coneixement ens ajudarà a explicar per contrast la seva manera de ser i estar.

Amb els amics del Makalu, això dels "pòrters" ens ha fet parlar sovint, abans, durant i després de l'expedició.

Com hem d'escriure "pòrter"? Portador! —van dir els més savis.

O sia que d'entrada ens costa fins i tot el nom, doncs d'aquests homes que fan aquesta feina aquí no en tenim actualment.

Fins al segle passat, principi d'aquest, la feina de transportar les diverses mercaderies per les nostres contrades la feien els *traginers*; d'ells la Gran Enciclopèdia Catalana en diu:

"Persona que transporta mercaderies d'un lloc a l'altre. El traginer tingué un paper molt important dins la societat pre-industrial com element de relació de poblacions sovint aïllades, petit comerciant, difusor de notícies, etc. A Barcelona el 1459 els foren concedides ordinacions conjuntes amb els llauradors i hortolans; posteriorment se'n diferenciaren l'ofici de traginer de mar i el de llogater de mules (1661). Hi hagué gremis de traginers a Mallorca (s. XIV) i València. També correspon al s. XIV el gremi de Manresa. A Mataró es desenvolupà el s. XVIII un gremi de traginers i carreters, que obtingué una certa victòria jurídica sobre les pretensions dels llogaters de mules de Barcelona. Altres poblacions amb gremi de traginers eren Vic i Alacant. A Berga els traginers eren inclosos dins la confraria de St. Eloi, amb ferrers i fusters. Arreu, tanmateix estaven sota el patronatge de St. Antoni Abat, la festa del qual era celebrada solemnement sobretot a les comarques pirinenques i encara se celebra a Balsareny."

També hem trobat *camàlic*, que és qui es lloga per portar coses de pes d'un lloc a l'altre i és un nom que prové de la ciutat de Constantinoble, d'on els catalans el vam portar per mar.

Igualment a la Gran Enciclopèdia Catalana trobem *bastaix*:

“El qui té per ofici transportar coses de pes a coll, generalment amb l'ajut d'una capçana (*bastaix de capçana*), d'una corda (*bastaix de corda*), d'una barra (*bastaix de barra*), etc. Antigament els *bastaixos* treballaven regularment a la ribera de la mar, d'on prové la denominació habitual de *bastaix de ribera* que esdevingué sinònima de macip de ribera i s'encarregaven de transportar les mercaderies des de les platges o els molls fins a la duana. Els *bastaixos* es feien responsables dels productes que transportaven. A Barcelona l'ofici existia ja el 1268.

Gràcies al servei de transportar, des del 1323, la pedra de Montjuïc per a l'obra de Sta. Maria del Mar, el qual prestaren gratuïtament, els *bastaixos* de ribera aconseguiren constituir-se en confraria (1418). Eren exclosos del govern municipal. A Tortosa s'encarregaven també de mesurar el blat. A partir del s. XVII sovintejaren les rivalitats amb els carreters de mar; a Barcelona aquests darrers aconseguiren d'incorporar-se al gremi amb delimitació de les funcions respectives. També entraren sovint amb conflicte amb els gremis de traguiners i de barquers. En general, els *bastaixos*, formaven corporacions molt tancades i exclusives que tendien al monopoli. El gremi de Barcelona sobrevisqué a l'abolició del 1836.”

De *bastaix* ve la locució adverbial *a bastament*.

A València en deien tirasacs o macips des del s. XIV fins al XIX.

El fet de trobar tants noms d'un mateix ofici i organitzat en gremis i confraries, denota la gran importància que es donava a aquesta tasca, sabent que entrar en un gremi no era pas fàcil, doncs una vegada a dins tenies més d'un privilegi.

Han tingut un gran pes específic en el desenvolupament econòmic de la nostra cultura.

Marxa d'aproximació.

Per què els trobem tan poc organitzats els nostres pòrters?

Cal que us expliqui com vam acabar el problema del transport del nostre equipatge.

Arribats a la situació límit —d'aquí asseguts no ens belluguem!—, la solució passa per aconseguir que tan sols un porti una càrrega, perquè la majoria, després de veure que poden perdre la feina, també segueixi.

O sia, com totes les relacions de treball-capital, però d'una gran simplicitat i ingenuïtat.

“Si aquell fa la feina, jo hem quedaré sense; com que no em puc permetre aquesta llicència, apa!, carrega que tampoc n'hi ha per tant i així no ho perdré tot”.

De fet, tot pensant-hi, a nosaltres (almenys a mi) se'ns encongeix el cor.

És que no coneixen el poder que tenen? Com és que tants anys no els ensenya?

L'Herzog explica que a totes les grans serralades de la terra s'hi estructuren activitats humanes complexes: econòmiques, culturals...

Troben cultures incaïques, pre-colombines, mediterrànies, europees... En totes elles les valls poblades troben un complement en l'explotació de les muntanyes: refugi a les invasions, a la sequera, matèries primeres (fusta, minerals), caça, ramaderia, etc.

Són llocs on la muntanya se la respecta, neixen llegendes i històries d'origens de Déus, se la té com una que és continuació, els homes que hi habiten són del mateix país.

En les muntanyes monsòniques de l'Índia, Xina i també al Japó, llocs on la cultura és bastíssima i antiquíssima, on l'activitat agrícola i econòmica és molt desenvolupada, tenen por a la muntanya, la creuen plena de dimonis que no saben conjurar, que no poden vèncer i entre els seus habitants es creen dos mons hostils, més diferents que complementaris, és a dir, una situació molt diferent de la que coneixem a Europa.

Són grups d'homes que viuen a llocs prohibits i que no mantenen unes relacions fluïdes i obertes entre ells i la resta del món, sinó que són tancades en ells mateixos i gairebé clandestines.

No cal explicar el que tan fidelment expliquen imatges ben conegudes d'aquests petits focs amb els portadors bullint aquell grapat d'arròs, amb els peus clivellats, uns parracs damunt. Semblen talment aquells desheretats de la revolució francesa o aquells personatges de les novel·les d'en Dickens, mig amagats a la boira del Tàmesis.

Aquests personatges ens els estimem molt, però això no treu que la part més noble del nostre cor cridi ben fort allí dins perquè aconseguixin sortir d'aquest estat de privacions.

Reconeixem:

- que tenen els ulls vius però l'esguard trist
- que fan gresca sobre les sopes de pa però que somien el dinar de Nadal
- que gaudeixen de la competència dels cossos joves transportant el pes més gran però que se'ls posen rígides les primeres vèrtebres en una artrosi irreversible
- que deuen néixer i morir aquells fills fruit de nits d'impulsos naturals sense potser saber perquè.

I val la pena que anticipem que segurament, amb ajuda o sense, se'n sortiran o que quan ho aconseguixin, en arribar als Camps de Base, serà diferent, amb més dificultats? no tantes?...

El que és segur és que als 6, 7 i 8.000 de l'Himalaia hi continuarem anant. I jo, quan vegi algun fill o nét del traginer, camàlic, bastaix, tirasac, macip, pòrter o colí saludant-me com un nen independent i no obligatòriament dependent del meu paquet, cantaré encara més fort al món de llibertat.

TORNAR ALS PEUS DEL GRAN NEGRE

Per Adrià Font

Kathmandu 30-7-90. Arribar de nit a aquest país, no té el mateix encant que representa a ple dia, amb l'ambient exuberant dels seus típics carrers, però, des del cel, un seguit de llums grogues, fan imaginar la seva especial bellesa. L'aeroport és nou, i tot és fet amb materials que ja no ensenyen la rusticitat d'aquella rebuda, i fins que no surts d'aquest recinte, la vida no sembla tornar a començar. És ara quan els xerpes amics, ens reben amb l'afecte i la senzillesa que tant apreciem.

31-7-90. Les tasques de l'expedició ja són aquí: postals, segells, materials de muntanya, menjar, etc. Tot igual que l'altra vegada. Tothom s'ocupa d'alguna cosa. Sembla talment que la pel·lícula es repeteixi. L'oficina de correus i els seus voltants són exactes, Tamel, el nostre barri, també, i els carrers de Durbar, són iguals. Sols la nit és més tranquil·la, ja que uns guardes vigilen no sé a qui, ni com, si estan dormint a terra en un portal. Sabem els conflictes que varen patir els nepalesos no fa pas gaire. Després d'una llarga jornada, un sopar nepalí ens recorda que totes les delícies d'aquest país, les podem retrobar sense esforç, i així, sotmesos a les olors de sempre, deixem per avui la pluja de fora, ara que encara ens pot acollir el confortable llit de l'Hotel Garuda.

2-8-90. Fa pocs dies que vivim a Kathmandu, i sembla que hagin passat setmanes. Aquí el temps té una dimensió diferent. Tot va molt més relaxat. Es pot entendre com viuen i saben viure en un món tan diferent per nosaltres.

5-8-90. Avui hem deixat el "cargo" enllestit. Ara amb tot el bagatge a punt, podrem començar a sortir cap a Hille. Demà amb dos autobusos que hem llogat, travessarem el Terai, i després de fer les darreres compres a Daran Bazar arribarem a Hille, petit poble, punt de sortida d'expedicions, on el turisme ja no envaeix la vida diferent i enigmàtica d'aquest país de pau.

9-8-90. Hem començat la llarga marxa cap a la nostra muntanya. Hem seguit per camins coneguts, i a la tarda, mentre s'amagaven les llunyanes valls, de cop s'estenia brogitós el gran riu Arun. Entrar de ple al Nepal rural, al Nepal de la natura, de la supervivència, és veure un món màgic, descobrir altra vegada tot l'encís de la gent que et mira amb certa veneració i amb menys sorpresa, acostumats com estan cada vegada més a veure passar expedicions per davant de les seves cases.

13-8-90. La marxa segueix lenta i feixuga vers la grisor dels nostres horitzons. Pujar, baixar, molta aigua i estones llargues d'esperar els nostres portejadors. Deixar que la nit s'acosti per vigilar la son que ens dona pas a la pau. Sembla que tot més o menys sigui igual, ara sols una fita, una imatge, un veritable somni, un objectiu: el Makalu. No voldria veure res més que no fos la seva esvelta cara a ponent; no voldria sentir res més que la seva imponent mirada; no voldria més que veurem sota la seva aresta venerada, i així gaudir de realitzar el somni d'un llarg temps de treballs, i hores passades pensant només arribar-hi.

Marxa poble.

*Absent del temps
dins el mut món de la grisor,
viatjo.*

*Sentint l'alè de l'oratge
que camina amb nosaltres,
ens atansem a poc a poc,
i alhora ens allunyem
de tot el que ens lliga.
A mig camí d'aquesta tranquil·la tarda
en un racó del Nepal,
...i demà a Sedua.*

16-8-90. *Tashigon*. Estem tots en aquella mateixa "borda" i aprofitem les finestres per llegir, mentre una espessa boira, va emplenant la tarda. Sabem que d'ara endavant, la marxa serà cada dia més dura, però també més avançarem cara al camp base. Canviem quasi tots els portejadors per d'altres més avesats a l'alta muntanya.

Boira baixa de Sedowa.

*Rodejats d'immenses valls verdes,
on la boira juga a caprici,
quan, la quietud d'una cambra,
la trenquen veus que ja són amigues,
immersos en el món de la nostàlgia,
seguint un destí sense horitzons,
ens abracem al silenci de la rosada.*

24-8-90. *Camp de Base*. Arribar aquí dalt per primer cop ha estat molt emotiu. Amb en Toni hem "estrenat" aquest camp de base a 5460 m. uns 200 m. més alt que no l'any 88. Cap al tard l'espectacle és força lluminós, el sol ha fet obrir les boires i la poca lluna que ens vigila s'ha il·luminat perquè puguem sopar, un bon plat de "nudels" amb els dos xerpes que ens acompanyen. Després a les nostres tendes, als sacs, i a passar la primera nit al camp de base.

Makalu.

*Si et veus petit
i et sents com ocell sense ales,
si de lluny et veus,
i et corprèn l'angoixa,
si a poc a poc
sens encetar les forces,
viuràs amb ganes
d'esguardar un bell món.*

28-8-90. Avui hem pujat fins al peu de l'esperó Kukuczka. La gent està molt animada, diuen que es veu molt bé. La calor asfixiant de la gelera a les hores del sol, ha fet que el pas fos molt lent, fins arribar al camp de base avançat a quasi 5900 m., en el "plató" del Chago.

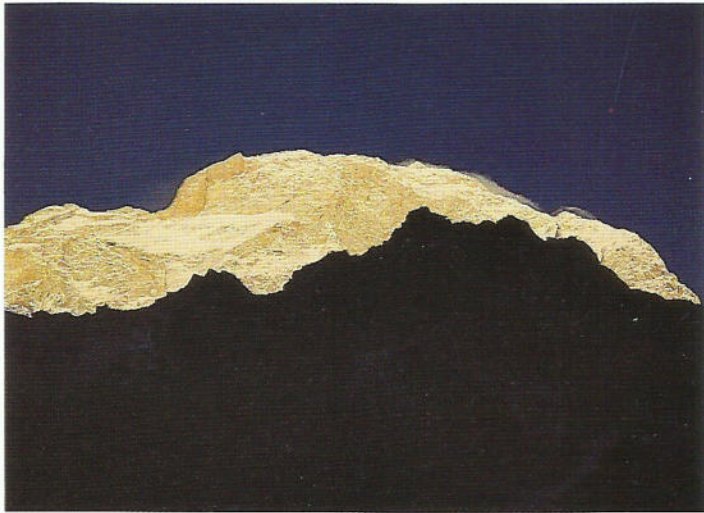

CB nevat.

*Relliscant una hora
per la meva frisança.
Engolint aquell regust
de fum olorós.
Quan la blancor encegadora
et fa de companya
i les boires passen
per tot el cos, impassibles
... podria sentir-me ocell.*

30-8-90. S'ha començat a pujar material i fer la roda per anar a dormir al camp de base avançat. En Kim, en Segura i jo hi hem pujat a la tarda, amb el temps ennuvolat, i allà, la tenda Hel ens ha donat acolliment. Després de les complicades operacions per escalfar un liofilitzat, ens disposem a passar la nit sota una quietud, sols pertorbable per les caigudes dels sèracs, o algun cruximent de la gelera.

Makalu. Posta de sol.

*A la nit,
sobre l'immens pla de neu,
la gelera per amiga
el silenci és absorbent
sols el respir dels companys
i a vegades un bon esglai,
ha mort un tros de muntanya.*

1-9-90. Avui hem aconseguit un objectiu important, arribar a l'esperó Kukuczka, directe itinerari que ens condueix al camp I, situat en un lloc deliciós on els horitzons s'estenen sota nostre i molt propers, l'Everest i el Lothse ens recorden que encara som a 7000 m.

L'equip fet per en Lluís, Sorolla, Cañellas, Toni i Anglès, deixen molt ben equipat aquest difícil tram amb pendents de 70 graus d'inclinació. La moral és excel·lent i al seu retorn al camp de base, són rebuts amb aires de gran festa.

7-9-90. Important dia a la vida de l'expedició tots junts reclosos al base per posar ordre a les nostres tècniques, i celebrar la definitiva instal·lació del camp I. Els nostres cuiners saben que les coses van bé i ens ho demostren amb els bons pastissos que ens preparen.

15-9-90. Intensa activitat a tota la muntanya. En Cèsar i l'Agulló amb dos xerpes han pujat amb la intenció d'obrir pas fins al camp II i acabar-lo d'equipar. Lluís, Anglès i Sorolla, més dos xerpes són al camp I per intentar demà dormir al camp II i seguir després, ja fins al cim. Si tot surt així, demà pot ésser un gran dia.

18-9-90. No va ésser possible aquest primer intent, s'ha arribat a 8250 m. Les condicions no eren les millors, una neu fondíssima impedeix la progressió i decideixen tornar enrera. Malgrat la mala sort, la tasca feta és importantíssima i es prepara una altra oportunitat.

21-9-90. El despertador sona dins la gelor de la petita tenda. Lentament ens anem posant a punt mentre s'escalfa alguna cosa. Són ara dos quarts de cinc i la matinada és de les més clares i fredes que he vist aquí dalt. Tota la paret blanca del Makalu es dibuixa clarament. Sembla que com més ens integrem a la muntanya més enorme

sigui. Em sento com un minúscul ésser davant de tanta immensitat. A poc a poc avancem cap al peu de les cordes fixes, tot travessant diverses esquerdes. Sorpresos veiem com un niu de menjar ha estat devorat pels maleïts corbs, que sovintegen tant per aquí. Arribar al camp I costarà molt però a poc a poc i pas a pas es fa realitat. La tornada al camp de base d'aquest dia és per recordar-la sempre. Eren un seguit d'espelmes a la porta de la grossa tenda, i amb la boira d'aquella hora fosca semblava un miratge o talment un somni.

Morrena. Cordes fixes.

*Si deixes relliscar
un altre dia,
sembla la grisor que ens abriga.
Enfilant les mateixes pedres
sobre gelera inestable
els pensaments de sempre,
retornen a l'espai,
que tothora ens lliga.*

24-9-90. Volia saber més coses d'una muntanya que fa quasi un mes, ens té lligats als seus peus, però avui la nostra gent està repartida pels camps d'alçada i ens té a tots amb el cor encongit, pendants de l'emissora per qualsevol novetat i esperant també l'evolució del temps que pugui fer aquestes properes i decisives hores.

CB a.

*La neu segueix a tota hora,
envaeix el nostre racó,
i l'oratge no vol deixar-nos.
Prop de terra, tot és fred,
les hores grises no s'acaben
i l'onada d'angoixa
segueix vetllant el nostre son.*

Demà ja és 25 i aquests darrers dies, una certa tensió ens ha tingut a tots absents, perquè s'acaba el temps i cada dia sembla més curt, i el cap del nostre Makalu ens vigila més altiu. En Toni ha estat malalt i potser l'ànim està un xic refredat, encara, però, queden els dies primers d'octubre que semblen els més estables. Caldrà que la sort ens acompanyi.

26-9-90. S'acaba la meva estada en el cor del Makalu i ben bé que em té robat l'alè. Aquests moments són molt sentits, ens acomiadem de la resta del grup, ens acomiadem dels xerpes, i esperem amb totes les ganes que una oportunitat s'obri per l'equip reduït que queda aquí dalt. Tot dependrà del temps i de la muntanya. Cada vegada mirar enrera em costa més...

AIXÍ VAIG VIURE L'EXPEDICIÓ

Per Jaume Sorolla

27-7-90. Estic enamorat. Avui celebrem els sants de les Annes i els Jaumes. També la partença del Jaume Segura i meva. Hauria de parlar amb ella. No ho faig. Demà marxem. Em fa por el seu rebuig. Prefereixo marxar, ni que sigui amb una petita esperança que em doni forces en els moments difícils.

Han estat molts mesos d'esforços. Els entrenaments, un martiri. El meu rendiment sembla molt baix. La muntanya no em fa por. El que m'angoixa és el dubte de la meua vàlua com a expedicionari.

Arribem a Kathmandu. Al Jordi Agulló i a mi ens toca comprar el menjar i els estris de cuina. Al començament em resulta difícil entendre-m'hi. A poc a poc vaig agafant el ritme. No tinc quasi temps de pensar en els meus problemes. D'ella no me n'oblido.

Passen els dies i comença la marxa d'aproximació. És com un somni. Marxem per camins entre arrossars. Creuem rius impressionants i poblets petits. Hi ha molta gent amunt i avall. Coneixem un sistema de vida arcaic. Recordaré especialment un bosc que travessem increïblement bell. També recordaré les sangoneres, veritable turment, que es troben a grapats.

Durant aquests dies he començat a conèixer més a fons els meus companys. Em recolzen i m'animen molt.

A poc a poc ens apropem a la nostra muntanya. La seva visió m'impressiona. Veient aquella mola em sento petit. Però ja hi estem posats.

Instal·lem el Camp base, no sense patir els efectes de l'alçada. Però entre tots aconseguim fer-ne un lloc relativament acollidor. Ens hi hem de passar moltes hores.

Arriba el moment de començar a instal·lar les cordes fixes i pujar cap els camps d'alçada. Se'n parla i es demanen voluntaris per començar a treballar. La idea és tenir sempre gent a la muntanya. Així s'aconseguirà mantenir la ruta en bon estat. M'ofereixo a sortir quan creguin convenient. L'endemà surto amb un primer equip: El Pep Cañellas, el Lluís, el Toni i el Jordi Anglès. No sé si donaré la talla amb aquests "feres".

La tasca comença. Estic emocionat, nerviós, il·lusionat... Avancem ràpidament i aconseguim equipar tot l'esperó Kukushka. Un segon equip ha començat també la seva feina. Queda instal·lat el Camp I.

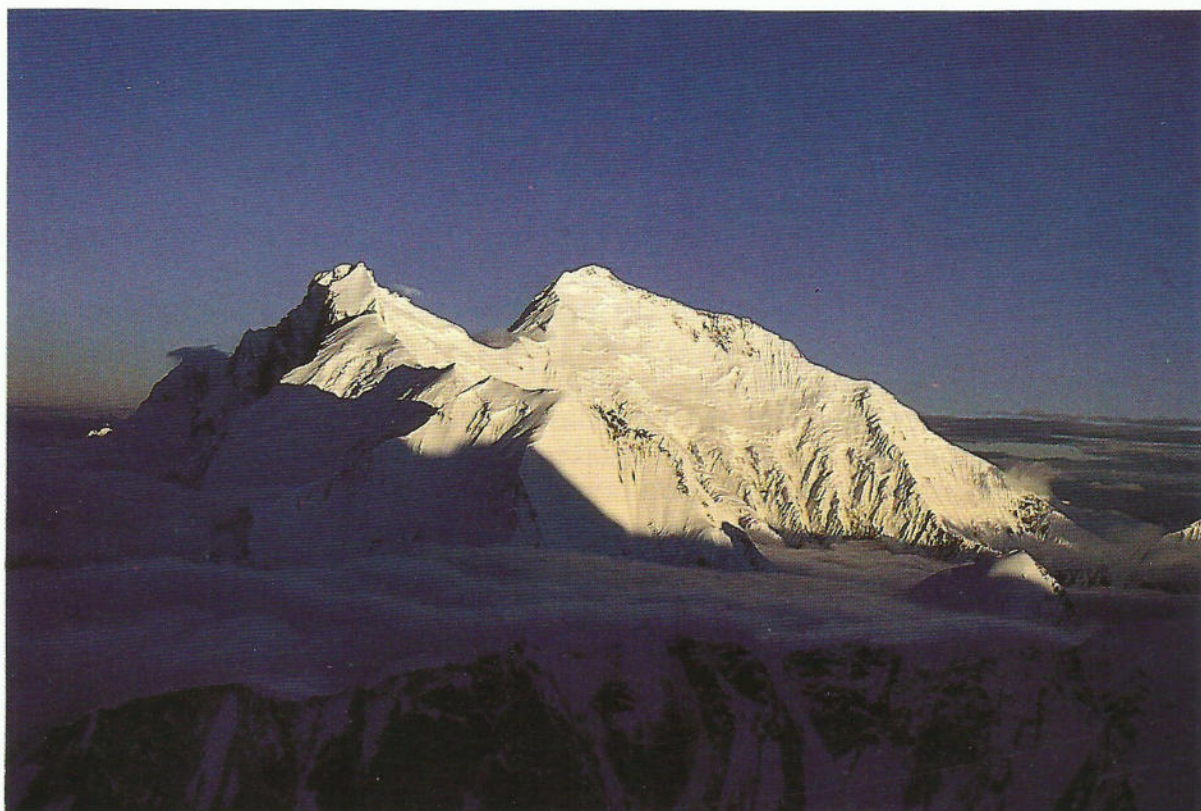
Ens hem guanyat un bon repòs al Camp base. Estic molt content perquè m'acclimatat molt bé. Malgrat que em costa, puc anar seguint el ritme dels meus companys, que esdevenen amics, grans amics. Més o menys coneixen els meus problemes sentimentals. Em començo a sentir important. Ho seré per ella?

Passen els dies i arriba el moment de fer el primer atac al cim. Formo part, junt amb en Lluís i en Jordi Anglès, de la cordada que té aquest privilegi! Això no hauria gosat mai de somiar-ho i, en canvi, és real.

Sortim del Camp base emocionats. Anem a dormir al Camp base avançat. L'endemà remuntem les cordes fixes cap el C-I, on rebem en Jordi Agulló i en Cèsar, que baixen del coll del Makalu, on han deixat un niu de material. Fa una tarda meravellosa.

Els núvols s'esfilagarsen entre les muntanyes més altes del món. Podem veure, majestuosos, l'Everest i el Lhotse; més lluny l'Ama Dablam; al sud el Baruntse i el Chamlang...

Lhotse Sud i Everest.

Passem la nit premsats tots dins la tenda i, de bon matí, sortim cap el C-II. Arribem al coll molt contents, perquè ens trobem molt bé. Decidim que intentarem el cim des del C-II. A baix, no ho veuen gaire clar.

Instal·lem el Camp II a 7800 metres.

Estic vivint aquesta experiència molt intensament. El meu cap no ha parat de pensar, en tots aquests dies: Projectes per quan torni, il·lusions, esperances..., també dubtes.

A les 12 de la nit (o matinada?) en Lluís ens desperta. Està nerviós i té ganes de sortir. En Jordi i jo ens mirem sorpresos. Som-hi! Sortim. Neva una mica. Els sherpes, que volien intentar el cim, decideixen no sortir.

Ha començat un dels dies més importants de la meua vida. Estem intentant assolir el cim d'una de les muntanyes més altes de la Terra i jo sóc allà dalt.

Després d'un llarg flanqueig, ataquem un corredor que ens portarà per sobre els vuit mil metres. Se sent un cruixit que ens talla la respiració. No passa res. Cal anar més a la dreta; potser la neu estarà millor. Passen les hores. Anem guanyant alçada. Entre dubtes i vacil·lacions arribem al final del corredor. Les condicions no són pas òptimes. Una llarga diagonal ens portarà al peu del corredor que ve de l'aresta cimera.

Qui sap quantes hores han passat. Hi ha molta neu. La progressió és feixuga. Arribem al peu de l'esmentat corredor. Ens trobem a 8200 metres. És tard. Llàstima.

Ara que som tan amunt... Baixem. Aquests 8200 m. han estat per a mi la realització d'un somni no somiat.

Al Camp base ens fan una rebuda que ens emociona. Em sento satisfet, segur de mi mateix.

Hi ha un segon atac, frustrat pel mal temps.

Marxen alguns expedicionaris.

M'adono que no em recupero físicament i decideixo renunciar al tercer atac, en el qual aconseguirien fer el cim en Toni, en Jordi Anglès i el Lhakpa.

En Quico i en Toni baixen amb problemes de congelacions. Caldrà traslladar-los amb helicòpter.

Es desmunta el Camp base i marxem. En Quico, en Toni i jo, junt amb un sherpa i un portejador, ens quedem al "Low Base Camp" per esperar l'helicòpter. Al quart dia d'espera arriba l'helicòpter i marxem en Toni i en Quico. Jo marxo caminant, amb el sherpa i el portejador. Ara només tinc ganes de tornar a casa. Solucionaré els meus problemes. Després aniré a buscar bolets.

La tardor ha arribat. Els primers boscos que trobo tenen aquell color melancòlic... Tinc moltes ganes de retrobar els meus amics.

Arribo a Kathmandu. Aquest cop l'estada és molt relaxada. Passagem, xafardegem...

L'arribada a Barcelona i, després a Terrassa sembla irreal. La gent crida, aplaudeix...

Retrobo la família, els amics... La busco i no la veig. No ha vingut a veure'ns. Haig de baixar dels núvols i tocar de peus a terra. Torno a la realitat.

DE LES MEVES CABÒRIES FINS AL CIM

Per Toni Bros

Falten pocs dies per marxar i tot em cau al damunt: els darrers preparatius de l'expedició, muntar meticulosament el "petate" individual, deixar ben lligat tot un munt de coses que li he "promès" a la Rosa. I a més a més he aixafat el cotxe... Em falten dies, hores, segons...

És un estat de nerviosisme i excitació del que ni jo mateix en sóc conscient, sols aquells que viuen al meu costat s'adonen del que està passant; —Para, quiet, poc a poc!— Penso en la Rosa, quin tràngol. A sobre que jo marxaré i ella es quedarà sola, ha d'aguantar tot això. Gràcies!

Però per fi som a la Plaça Vella amb una ampolla de cava a la mà juntament amb la família i els amics que han vingut a despedir-nos. Tot és alegria. L'expedició comença.

Una sensació de calma s'apodera de mi en el moment que m'assec dins l'avió i comencem a volar cap a Katmandu. Em vénen al cap les imatges d'aquest país, verd i sorollós, tranquil i excitant alhora, que és el Nepal. Penso en la seva gent i en els vells coneguts que molt aviat allí retrobaré.

A Katmandu torna a començar la feina; cal fer un munt de coses i quasi no em queda temps per a pensar. Els dies passen volant i tenim tanta feina que gairebé no ens veiem amb els companys de l'expedició. Cadascú fa la seva tasca i no retrobem la tranquil·litat fins que tot està carregat dalt del camió i fem camí cap a Hille, on començarem la marxa d'aproximació.

La marxa és tranquil·la, molt tranquil·la, i això s'agraeix. Però també té un petit problema: ara tinc massa hores per a pensar en mi, en els amics, en la família, en la Rosa, i en el meu germà que amb una forta abraçada i els ulls plorosos em va despedir. Camino pensatiu entre camps d'arròs i solament el "Namastee..." rialler de les criatures em torna a la realitat.

Quan ens apropem a la muntanya quelcom dins meu comença a fer rau-rau. Sento la càrrega d'una enorme responsabilitat, que si bé ningú m'ha imposat, jo no sé perquè me la imposo. Poc a poc l'estratègia per ascendir al Makalu, que tan clara tenia a Terrassa se'm fa confusa i una sensació estranya, al principi quasi imperceptible, va creixent dins meu; no m'havia passat mai, però ara haig de reconèixer que tinc por. Un munt de preguntes passen pel meu cap i cap d'elles té una resposta clara: el Camp Base serà factible? Ens recuperarem suficientment en un Camp Base tan alt? I si tenim fortes nevades, no ens bloquejaran massa amunt? Serà la neu prou estable per evitar el perill d'allaus? I si per haver escollit aquest itinerari fracassa l'expedició?

Camino silenciós concentrat en les meves cabòries. La muntanya se'm fa gran i sento por, molta por. Per primera vegada penso en un possible accident i això m'angoixa. Penso en la Rosa i això em fa sentir que no em pot passar res, que no puc deixar-la sola ara que estem junts. Necessito compartir les meves preocupacions amb algun company. Parlar-ne no em dóna respostes però em tranquil·litza i poc a poc sé que tot em passarà en el moment que arribi al Camp Base, quan pugui barallar-me amb l'esperó Kukuczka. De sobte sento unes ganes ferotges d'arribar al peu de la muntanya i parlar com dos vells amics amb el Makalu.

Per fi estem tots instal·lats al Camp Base, a 5450 m., i tothom n'està encantat. Ningú pensa que és un error, sinó tot el contrari; aquest lloc, malgrat l'alçada, té més avantatges que el campament de l'any 88.

Esperó K.

Ara sols queda una incògnita: L'ESPERÓ.

El dia 1 de setembre entrem a l'esperó amb molt de respecte, però amb la convicció de que pot ser un bon camí. Malgrat tot, la processó va per dins i jo, i tots ens fem una pila de preguntes. Les respostes però, no triguen en arribar; en poques hores superem un bon tram. L'esperó és factible! La via és lògica, segura i practicable. Una força immensa ens envaeix i a mi això m'allibera de tots els meus maldecaps.

La gent està fortíssima, solament en un dia queda equipat tot l'esperó. Per primera vegada veiem que la muntanya pot ser nostra.

Tot succeeix a una velocitat increïble, l'eufòria és total. El dia 10 de setembre ens trobem tots al camp base preparant el primer atac al cim. Sembla impossible, però el dia 18 podríem ser dalt del cim del Makalu.

El dia que hem de sortir del camp base, em llevo a 39 de febre i una "depre" s'apodera de mi: ja no podré intentar el cim, els companys, que estan fortíssims, segur que el faran. Hauré vingut dues vegades al Makalu i cap d'elles hauré pogut intentar el cim? Em despedeixo d'en Jordi, el meu company de cordada, amb llàgrimes als ulls i sé que ell també plora.

L'intent ha fracassat: la gran quantitat de neu i el fet de no instal·lar el camp III per una excessiva confiança, ens han aturat a 8200 m., molt a prop del cim. Tots estem enfonsats, ho teníem tan coll avall, que hem passat del tot al no res.

Jo m'estic medicant amb antibiòtics i fa una basarda terrible que això m'anul·li per fer muntanya; però quan es planteja la possibilitat d'un segon intent, ja estic més a to i en puc formar part. Pujo concentrat tot analitzant com respon el meu cos. De moment sembla que no funcioni malament malgrat els antibiòtics. Arribem al C-II a 7800 m., però la gran acumulació de neu ens atura de nou, fent del tot impossible continuar. A més a més comença a fer mal temps i la muntanya es torna perillosa. El descens el fem en mig de boira, vent i fred. Físicament vaig força bé, però psicològicament és molt dur. He de lluitar fortament contra els elements que ens posen a prova. Amb voluntat aconseguim superar el perill d'allaus, la desorientació a causa

de la poca visibilitat i el fred barrejat amb un fort vent. Sortosament a la part baixa tot és més tranquil i arribem al camp base sans i estalvis.

Els companys ens reben amb alegria obsequiant-nos amb un copiós sopar, durant el qual m'assabento que la meitat del grup ja està fent els preparatius per tornar a Katmandu. Això ja estava previst des de Terrassa, però ara em colpeja fortament la moral, deixant-me en un estat anímic deplorable que juntament amb el cansament i el desgast psicològic dels descens, em fa sentir abatut. No puc dir res, ni tan sols puc pensar amb claredat, solament en la complicitat de la nit, quan estic sol dins la gran tenda xalet, agafo el bolígraf i el paper i parlo amb la Rosa.

Just quan ens despedim dels companys el temps comença a canviar: entra el vent fred de la tardor, però aquest encara no bufa del nord, i per tant la temperatura no baixa sobtadament. Com a conseqüència de la nova situació climàtica, suposem que la neu es comença a transformar, per la qual cosa els ànims creixen ràpidament. En Jordi i en Pep ens donen fortes injeccions de moral i això ens empeny a preparar el tercer i darrer atac.

El tercer atac cal que sigui el bo i per això el muntem meticulosament, talment com si estiguéssim encaixant les peces d'un rellotge de precisió. Jo no em trobo massa fort car encara estic cansat del segon intent del cim i de no haver tingut temps de recuperar el cos fent una bona hidratació.

Surto del Camp Base amb la convicció de que faré tot el possible per anar el màxim d'amunt i llavors quan la muntanya m'aturi i jo ja no pugui més, el Jordi, que va com una moto, continuarà fins el cim.

A la part baixa de la muntanya tenim la col·laboració dels xerpes que obren la traça fins al C-II a 7800 m., a partir del qual comença l'atac pròpiament dit. Ara tan sols dos xerpes, en Lhakpa i en Dorgi, com nosaltres tres transportem el mateix pes i fem torns per obrir la traça. Poc a poc anem guanyant metres, sobre tot gràcies a la gran tasca d'en Jordi que és el que està més en forma i porta la pitjor part de la feina. Comença a fer fred i la nit se'ns tira al damunt ràpidament, però estem molt satisfets. Dins de la tenda ens preparem el sopar i sobre tot fonem el màxim de líquid possible, que malgrat els esforços, sempre és poc. Estic neguitós, tinc els peus insensibles i per reanimar-los m'hi faig fregues contínuament i intento mantenir-los el màxim de calents, fent-los moure sense parar dins del sac.

Passo la nit força bé. Dormo estones llargues i quan em desperto ho aprofito per moure un xic els peus. A la matinada, en despertar-me, noto que tinc tacte als peus: —“Bravo”, podré anar amunt!—. El Kiko però, diu que no pujarà perquè no ha aconseguit reactivar la circulació dels seus peus. El Jordi és el primer d'abandonar la tenda i començar a fer camí. Jo el segueixo poc després. En Lhakpa se'ns hi afegirà més tard.

La traça és fonda i molt cansada d'obrir, però més que cansada és decepcionant; malgrat tot ens queden moltes hores i el “cervellet” em diu: —Endavant, amunt, podem fer-ho!—. La feina és dura però estic content, estic intentant el cim del Makalu. No sé si ho aconseguiré però almenys m'hi podré barallar.

El corredor que hem escollit no hi ha manera d'entrar-hi per la profunditat de la neu i decidim decantar-nos més a l'esquerra, per un altre de més dret i difícil però possiblement més viable. Una antiga corda ens ajuda a fer un pas de roca delicat i ja ens trobem dins del corredor. —Merda, la neu encara és pitjor!—. Ara ja no

Sortint del corredor summital.

podem escollir, només podem anar amunt. La traça no aguanta, fem uns forats immensos d'on no sabem com sortir-ne. Ho intenta el Jordi, ho intento jo, i de tant en tant li diem al Lhakpa que faci quelcom, però malgrat que hi posa tota la seva voluntat, fa ben poca cosa.

Els de baix estan molt nerviosos. Nosaltres gens, tenim massa feina.

Sortosament unes pedres ens permeten avançar en escalada mixta el tram dels forats que ens tenia consumida la moral.

Per fi sortim del corredor després d'unes cinc hores de lluita amb la neu. Ara el Lhakpa obre una llarga trinxera en ziga-zaga que ens porta al fil de l'aresta. —Collons, quin vent que hi peta, i l'aresta és esmoladíssima!—. A mi em cauen per terra, això és massa perillós, ja es força tard i a més a més no duem corda. Consulto al Lhakpa i em diu que ell farà el que nosaltres fem, i mig en broma també em diu que de tota manera ell ha de pujar a dalt del cim ja que ha fet una juguesca amb els seus companys xerpes, assegurant que si no el feia baixaria per la vessant xinesa. Jo pateixo per ell perquè té poca tècnica i com que no portem corda, podria passar el pitjor... La veritat però, és que en Lhakpa té una moral de ferro i que fins ara no ha anat gens malament malgrat les dificultats que han anat sorgint. En Jordi ho té molt clar: —Amunt i prou!—. Jo dubto, però finalment la seva fermesa m'empeny cap el cim.

Començo l'aresta però a mig li dic al Jordi que vingui i l'acabi ell. Així ho fa i ràpidament arriba a la pala summital. En aquest punt tot canvia; per fi la neu és dura, ja no ens enfonsem i podem caminar, no nedar. Sense dir-nos res, pas rera pas, amb més força de la que ens pensàvem, tirem amunt. En Jordi s'atura, jo continuo, no puc parar-me.

Ara sí, en més o menys temps, res ens ho podrà impedir: el cim serà nostre.

Pujo fins a sota un gran bloc de pedra i trec el cap per l'esquerra per mirar on és el cim. La visió és fantàstica, veig l'aresta summital dels francesos amb la meua ombra reflectida sobre d'ella, al fons sobre un mar de boira sobressurt el Kanchenjunga.

—Ja hi som. Pugeu, ràpid, per la dreta, que jo us faré la foto!—.

No vull ser el primer de petjar el cim, el Jordi s'ho mereix més que jo. És el mínim que puc fer per recompensar-li l'esforç que ha fet.

Quan jo pujo ens abracem fortament, el contacte físic em fa caure les llàgrimes i em deixa molt sensible. Sense perdre temps, comuniquem amb els companys del camp base que estan amb el cor encongit de tan patir, i amb llàgrimes als ulls i la veu tremolosa pel plor, ens unim tots junts a dalt del cim.

En Jordi em mira i diu: —T'adones que hem fet els "nostres primers" sempre junts?—.

—Què vols dir?

—Que junts hem fet el primer 3000, el primer 4000, el primer 5000, el primer 6000, el primer 7000, i ara el nostre primer 8000.

Aquest és un d'aquells moments que es fa difícil d'explicar.

Tot onejant la senyera terrassenca, ens adonem que aquí dalt del cim del Makalu hi ha molta gent, que quan s'assabentin de la notícia vibraran intensament, talment com si ells també haguessin fet el cim.

CRONOLOGIA DE L'EXPEDICIÓ

- 18 GENER-90 : Presentació de l'Expedició a la sala d'actes del CET.
- 19 JULIOL-90 : Comiat i lliurament de la senyera de Terrassa per part del Consistori.
- 28 JULIOL-90 : Sortida dels expedicionaris des de la Plaça Vella.
- 30 JULIOL-90 : Arribada a Katmandu.
- 1 al 5 AGOST-90 : Darrers preparatius, compres de material, menjar, etc.
- 6 AGOST-90 : Sortida de Katmandu.
- 7 AGOST-90 : Arribada a Hille.
- 9 AGOST-90 : Inici de la Marxa d'aproximació amb 117 portadors.
- 15 AGOST-90 : Sortida de Terrassa del 2n grup d'expedicionaris.
- 16 i 17 AGOST-90 : Canvi de portadors a Tashigon.
- 18 AGOST-90 : Sortida de Tashigon amb 115 portadors.
- 22 AGOST-90 : Arribada al Hillary Base Camp.
- 24 AGOST-90 : Es dorm per primera vegada al Camp de Base definitiu.
Arribada del 2n grup al Hillary Base Camp.
- 26 AGOST-90 : Queda instal·lat definitivament el C.B. a 5.460 metres.
- 29 AGOST-90 : Queda instal·lat el C.B. avançat a 5.850 metres.
- 1 SETEMBRE-90 : Es comença l'obertura de la ruta per l'esperó Kukuczka.
- 5 SETEMBRE-90 : Instal·lació del C.-I a 7.000 metres.
- 9 SETEMBRE-90 : S'acaba la instal·lació de les cordes fixes a 7.600 metres.
- 10 i 11 SETEMBRE-90 : Replegament i descans al C.B. degut al mal temps.
- 14 SETEMBRE-90 : Surt del C.B. la 1a cordada d'atac cap al cim.
- 16 SETEMBRE-90 : S'instal·la el C.-II a 7.800 metres.
- 17 SETEMBRE-90 : S'arriba a la cota 8.200 metres a les 15 hores. S'abandona degut a l'acumulació de neu.
- 21 SETEMBRE-90 : Surt del C.B. la 2a cordada d'atac cap al cim.
- 23 SETEMBRE-90 : La cordada es queda bloquejada al C.-II pel mal temps.
- 25 SETEMBRE-90 : Retorn al C.B.
- 27 SETEMBRE-90 : Sis expedicionaris surten del C.B. per retornar a Terrassa.
- 29 SETEMBRE-90 : Comença a canviar el temps. Es prepara el darrer atac.
- 30 SETEMBRE-90 : S'arriba a les 13 hores al C.-I.
- 1 OCTUBRE-90 : S'arriba al C.-II a mitja tarda.
- 2 OCTUBRE-90 : S'instal·la el C.-III a 8.100 metres.
- 3 OCTUBRE-90 : Se surt a les 4 h. del matí i s'arriba a les 16 h. de la tarda.
Es baixa a dormir al C.-III.
- 4 OCTUBRE-90 : Es baixa fins al C.B.

- 5 i 6 OCTUBRE-90: Descans al C.B.
Preparatiu per a la tornada.
- 7 OCTUBRE-90 : L'Expedició surt del C.B. cap a Katmandu. En Toni i en Quico es queden al Hillary B.C. degut a les congelacions que pateixen.
- 8 i 9 OCTUBRE-90: S'espera l'arribada de l'helicòpter.
- 9 OCTUBRE-90 : Arribada a Terrassa del primer grup d'expedicionaris.
- 10 OCTUBRE-90 : Arribada de l'helicòpter. Vol fins a Katmandu.
- 11 OCTUBRE-90 : Sortida d'en Quico i en Toni des de Katmandu fins a Barcelona.
- 12 OCTUBRE-90 : Arribada a l'hospital Universitari de Saragossa.
- 17 OCTUBRE-90 : Arribada de l'Expedició a Katmandu.
- 22 OCTUBRE-90 : En Toni surt de l'hospital.
- 23 OCTUBRE-90 : Arribada de l'Expedició a Terrassa.
Recepció a l'Ajuntament i al C.E.T. i sopar de benvinguda.
- 30 NOVEMBRE-90 : En Quico surt de l'hospital.

ECOLOGIA I DISTRIBUCIÓ DE *ALLIUM OLERACEUM*, *SCILLA AUTUMNALIS* I *HETEROPOGON CONTORTUS**

Per Antoni COMELLAS i GARCIA

Joaquim PÉREZ I RAVENTÓS

Grup de Botànica de la Secció de Ciències Naturals del Centre Excursionista de Terrassa

ABSTRACT

Ecology and distribution of *Allium oleraceum*, *Scilla autumnalis* and *Heteropogon contortus*. These three species, almost unknown in studied area —Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac— are recorded with their morphology, botanic community, abundance and ecological spectra. Their distribution are also reflected on UTM 5×5 maps, included in 31 T zone.

INTRODUCCIÓ

De les tres espècies esmentades objecte de l'estudi existeixen poques cites a l'àrea del massís de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac, i també són poques les referències en la bibliografia que coneixem. Així, *Allium oleraceum* és citada com a rara a Sant Llorenç a l'obra de Bolòs i Bolòs (1950), *Scilla autumnalis* ho és a la Roca per Bolòs i Bolòs (1950) i *Heteropogon contortus* està més àmpliament citada i coneguda, però sense cites concretes a l'àrea estudiada.

L'estudi d'*Allium oleraceum* respon al seguiment del gènere *Allium* a la zona d'estudi, i és per aquest fet que ho completem amb la descripció d'*Allium sphaerocephalum*, el més comú dels dos. *Scilla autumnalis* la teníem fotografiada del '81 i n'hem comprovat la distribució la tardor del '86, igualment com *Heteropogon contortus* que vàrem determinar i seguir l'estiu del '86. Una característica comuna a les tres espècies, la seva floració estival-tardoral, pot haver influït que passessin més desapercudes. Els mapes de distribució corresponen al reticle UTM de 5×5 km inclòs a la zona 31 T. Els coneixements i distribució aquí ressenyats no són pas exhaurius i resta obert, per tant, a altres cites, ja noves o conegudes que es puguin donar, mancant un buidat exhaustiu de revistes, inventaris, tesines, etc. Si esmentem llocs on no hem observat una espècie, pot ser que ens hi hagi passat, tanmateix, desapercibuda.

BREUS NOTES DE DUES ESPÈCIES DEL GÈNERE ALLIUM

Els alls pertanyen a la família de les liliàcies. Són geòfits, tipus de vegetals que viuen més d'un any i que passen l'època desfavorable amb les gemes persistents soterrades dins del sòl, tenen òrgans subterranis carregats de substàncies nutritives, els bulbs, els quals serveixen perquè es multipliquin vegetativament. Anomenats *geòfits bulbosos* són freqüents a la regió mediterrània, estan adaptats a condicions com les

* Treball presentat al II COL·LOQUI NATURALISTES DEL VALLÈS, celebrat a Granollers l'abril de 1987

de l'estiu molt sec, però com que no han de començar l'activitat anual a partir d'una petita llavor, sinó d'un òrgan carregat de reserves nutritives, tenen una força de competència més gran i es poden fer en diversos llocs com prats, codines, erms i roquissars.

ALLIUM OLERACEUM L.

Descripció:

- Bulb: Esfèric o ovoide d'1 a 1,5 cm., túnica externa del bulb membranosa.
- Tija: Secció rodona i alçada variable de 15 a 60 cm.
- Fulles: Quantitat variable, de 10 a 20 cm. de llargada, i una amplada de 2 a 9 mm. i més curtes que la tija. Poden ser semicilíndriques, fistuloses o planes, fent beina amb la tija, i amb el marge dentat o llis.
- Espata: És potser el caràcter més definitori d'aquesta espècie, formada per dues bràctees desiguals. La més llarga pot arribar als 12 cm. o més, l'altra a uns 4 cm. Són més llargues que les inflorescències, persistents i molt agudes.
- Inflorescència: En umbel·la de forma ovoidea, fluixa i amb bulbs petits i flors. Els pedicels són desiguals i més llargs que el tèpals. Flors en forma acampanada amb sis tèpals lliures. El nombre de flors pot variar segons l'exemplar.
- Tèpals: Poden ser de forma i mida variable, de color rosa o d'un groc marró.
- Estams: No ultrapassen la llargada del tèpal. Pol·len groc.
- Varietats: *Allium oleraceum*, var. *oleraceum*, que té les fulles semicilíndriques fistuloses i amb la part inferior denticulada al marge.
Allium oleraceum, var. *complanatum*: té les fulles planes, massisses i de marge llis. Creiem que és l'espècie trobada a l'àrea d'estudi.
Per poder observar la diferència de les dues varietats s'ha de fer amb exemplars acabats de collir, altrament, quan són secs, és molt difícil de determinar-ho.
- Floració: Floreix de juliol a agost. Com totes les flors del gènere *Allium* és hermafrodita i en general maduren els estams i els pistils en èpoques distintes (dicogàmia), es poden autopol·linitzar i presenten alguns casos d'al·logàmia (fertilització de la flor mitjançant el pol·len d'una planta de la mateixa espècie); també són visitades per insectes que fan d'agents pol·linitzadors.

Ecologia:

En general es pot trobar des del nivell del mar fins als 1.800 m. Aquí l'hem observada en llocs secs, pedregosos, que es podrien incloure dins el THEROBRACHYPODION, vores de camins i alguns llocs humits —en general està també inclosa a POPULETALIA ALBAE—, però també l'hem observat, amb una tendència rupícola, en parets al costat d'orella d'ós, *Ramonda myconi*.

Distribució:

— Font Freda (la Mata)	800 m. N	- DG1510
— Camí Senyora	810 m. NE	- DG1510
— Cantarelles (la Barata)	740 m. N	- DG1510
— Malpàs Castellassa	700 m. E	- DG1505
— Puig Codina	840 m. N	- DG1505
— Pou de Glaç (Obac)	900 m. NO	- DG1005

*ALLIUM SPHAEROCEPHALUM L.**Descripció:*

- Esfèric o ovoide, d'1 a 2 cm. amb túnica membranosa, bulbs petits d'1 a 5 per sobre del principal i arran de la tija, grocs, el·líptics.
- Tija: Rodona; pot atènyer els 90 cm. d'alçada.
- Fulles: En nombre de 2 a 6, d'1 a 9 mm. d'amplada, més curtes que la tija, semicilíndriques, fistuloses i amb beina a la tija.
- Espata: Dues d'iguals, d'uns 2 cm. de llarg, més curtes que la inflorescència, agudes i persistents.
- Inflorescència: Esfèrica o ovoide de 2 a 4 cm., multiflora i densa, amb flors o flors i bulbs. Flor de forma el·líptica o acampanada d'uns 5 mm., pedicels de 0,2 a 2 mm., desiguals, més llargs que els tèpals, peduncle floral desigual, els exteriors curts i els interiors més llargs.
- Tèpals: De color rosa o violats i a la base blanquinosos, amb el nervi dorsal de coloració més intensa.
- Estams: Sobresortits amb dues projeccions laterals més curtes que les anteres; aquestes violades i amb el pol·len groc.

Ecologia i distribució:

Floreix de juny a agost, i si en general pot arribar als 3.000 m., a l'àrea estudiada el podem veure en prats, turons, terrenys incultes, escletxes de roca, tant en llocs secs com humits. Inclòs a l'aliança THERO-BRACHYPODION, el veiem distribuït abundantment a tot el massís.

*SCILLA AUTUMNALIS**Descripció i floració:*

Pertany a la família de les liliàcies, i com gran part de les espècies d'aquest gènere, està composta per un bulb enterrat, d'uns 2 o 3 cm., del qual emergeix primer la tija floral i posteriorment de 3 a 7 fulletes que no sobrepassen normalment la primera. Les fulles no es poden confondre amb les de l'all, que oloren típicament, ni amb les del marcet, més amples i llargues. La tija floral pot arribar als 30 cm. d'alçada com a màxim, amb una inflorescència de fins a 25 flors, formades per sis tèpals tenyits de lila, igual com les anteres dels sis estams.

Floreix de primers de setembre a primers d'octubre, aprofitant la humitat de les pluges d'agost i la temperatura suau consegüent. Després observarem fins al desembre els seus fruits secs i oberts, en forma de càpsula en tres valves de color i transparència d'alabastre, que alliberen petites llavors negres.

Ecologia:

És una espècie que s'inclou a l'associació de les codines ERODIO-ARENARIETUM i a l'aliança THERO-BRACHYPODION. També a l'associació BRACHYPODIO-APHYLLANTETUM i a l'aliança APHYLLANTION. Comparteix ecologia amb altres espècies bulboses i rizomatoses, com els alls, *Allium* sp.; el marcet, *Dipcadi*

serotinum; les calabruixes, *Muscari* sp.; a voltes la tulipa, *Tulipa sylvestris* ssp. *australis*; en un punt (Era dels Enrics), amb el lliri menut, *Iris chamaeris*. També el trobem amb la típica farigola, *Thymus vulgaris*.

Sembla que no li agraden els turons massa isolats o massa alts, ja sigui per la seva colonització més difícil ja sigui per les condicions meteorològiques. Així no l'hem vista ni a la Mola ni a la part alta del Montcau, Cortins, Castellsapera, Coll Prunera, etc. Tampoc no l'hem vista en alguns pedregars orientats cap al Nord que semblaven adients, on en canvi sí que hi havia la tulipa senzilla i la fritil·lària, per exemple. Amb tot, tampoc no es troba en vessants massa assolellats i secs, on altrament s'hi fan presents encara narcisos, *Narcissus juncifolius*, marcets i calabruixes.

Podem definir aquesta espècie com a típica de carena, puix és en aquests llocs on l'hem observada principalment, on hi ha un gruix de terra o de grava suficientment estable, descomposició del substrat de conglomerat de l'eocè.

Distribució:

L'hem trobada amb més regularitat a la Serra de l'Obac, potser perquè hi ha més carenes culminals, òptimes per al seu desenvolupament, i en pocs punts a la Serra de Sant Llorenç. En el llistat de distribució esmentem un grau d'abundància que detalllem:

- Escassa: menys de 10 exemplars.
- Poc abundant: si no arriba al centenar.
- Abundant: si passa del centenar, fins al miler.
- Molt abundant: si passa del miler d'exemplars.

Dins l'àrea d'estudi es dona sempre per damunt dels 600 m. d'altura, amb una orientació majoritàriament vers Ponent i Nord, depenent també de les carenes o pedregars on es localitza.

N: Nord; E: Est; O: Oest; S: Sud

— Turó de la Mata	escassa	- 920 m. - NO - DG1510
— Turó Castellar	abundant	- 930 m. - NO - DG1510
— Coma d'en Vila	poc abundant	- 920 m. - O - DG1010
— Coll de Boix	poc abundant	- 870 m. - EO - DG1010
— Puigbò - Puig Andreu	escassa	- 725 m. - NE - DG1010
— Era dels Enrics	poc abundant	- 770 m. - O - DG1010
— Carena inf. Tanca	molt abundant	- 720 m. - EO - DG1010
— Estribacions Pola	poc abundant	- 880 m. - O - DG1010
— Pou de Glaç (Obac)	poc abundant	- 920 m. - NO - DG1010-1005
— Puig Codina	escassa	- 780 m. - E - DG1505
— Riba - Pedritxes	escassa	- 720 m. - O - DG1505
— Carena del Teix	escassa	- 650 m. - NO - DG1005
— Els Emprius	abundant	- 840 m. - EO - DG1515
— Base del Montcau	escassa	- 930 m. - SE - DG1510
— Coll Llarg (Castellassa)	poc abundant	- 650 m. - N - DG1510

Fora de l'àmbit estudiat, l'hem trobada també sobre conglomerat a:

- Carena Boixadell   escassa   - 420 m. - EO - DG1000
    (Vacarisses)
- Roques d'Aguilar (1)   poc abundant - 624 m. - O   - DG2010

HETEROPOGON CONTORTUS (L.) Beauv. ex R.S.

Descripció i floració:

Es tracta d'una gramínia que ateny els 70 cm. d'alçada i la seva tija porta una sola espiga, verdosa al principi, que aviat es torna de color de palla com tota la resta de la planta. De les glumes sobresurt una aresta de 4 a 7 cm., que es recargola (d'aquí li ve el nom) en espiral i que posteriorment s'entortolliga amb altres espigues d'altres mates. Es desprèn i es clava com un arpó a la roba o al bestiar, facilitant-se'n així la dispersió.

Floreix a partir de l'agost i fins entrat l'hivern. És típica de tardor i acoloreix de color palla els pedregars.

Ecologia:

Planta típica dels prats secs, en l'anomenat per Bolòs (1962) prat sabanoide d'albellatge HYPARRHENIETUM HIRTO-PUBESCENTIS, de l'orde BRACHYPODIETALIA PHOENICOIDIS, un prat sabanoide subtropical, ja que les espècies del gènere *Hyparrhenia* són típiques de la sabana africana. La nostra planta, la veurem en els pedregars assolellats, allà on la capa de terra adquireix suficient gruix. *Heteropogon contortus* hi és la gramínia dominant; *Hyparrhenia hirta*, en canvi, hi és quasi inexistent, reduïda a petites clapes o a mates disperses. Normalment hi trobem la subespècie més petita, adaptable al sòl més rocós, *Hyparrhenia hirta* ssp. *pubescens*.

En el punt més alt observada (carena Cort Fosca, a 800 m.), una petita clapa d'*Heteropogon contortus* estava acompanyada per una clapa de sanadella, *Stipa juncea*, i, entre altres, la farigola, *Thymus vulgaris*; *Anthyllis vulneraria*, i el pinzell, *Coris monspeliensis*. Entre 500 i 700 m., on és més comuna, s'hi troba dominant a clapes, juntament amb altres clapes de *Dichantium ischaemum*, de tonalitat més clara, juntament amb *Dipcadi serotinum*, *Koeleria* sp., *Thymus vulgaris*, *Teucrium botrys*, *Lathyrus articulatus*, *Helianthemum oelandicum*, *Fumana* sp., *Sedum sediforme*, *Sedum album*, *Ceterach officinarum*, *Rosmarinus officinalis*, *Melilotus neapolitana*, *Allium sphaerocephalum*, un bastant abundant llistó *Brachypodium retusum* i peus dispersos de *Melica ciliata*. (La majoria d'observacions són fetes a la tardor, quan falten espècies primaverals). A la quadrícula DG2010 (Roques d'Aguilar) es troba barrejada amb el lliri menut, *Iris chamaeiris*.

Al turó de Puig Rodó (quadrícula DG2010), que és d'on tenim més anotacions, tant de primavera com de tardor, és també on *Hyparrhenia hirta* ssp. *hirta* és dominant en algunes clapes. Juntament amb les espècies de l'associació típica esmentem algunes espècies incloses a ASPLENIETALIA PETRARCHAE i d'associacions diverses dels roquissars, que comparteixen el pedregar amb HYPARRHENIETUM. Com a gramínies, trobem clapes de *Heteropogon contortus*, alguna de *Dichantium*

(1) Del potencial florístic d'aquest punt ja ens n'havia assabentat en Joan Antoni Pont (†), que hi citava el '85 la tulipa, *Tulipa sylvestris* ssp. *australis*.

ischaemum i *Stipa juncea*, un estrat abundant de llistó *Brachypodium retusum* acompanyant a *Hyparrhenia hirta* ssp. *hirta* i peus dispersos de *Koeleria* sp. i *Melica ciliata*.

Petites plantes anuals com la lleterola *Euphorbia exigua*, *Linum strictum*, *Linum catharticum*, *Bupleurum aristatum*. També *Lathyrus articulatus*. Bastantes plantes bulboses com la nadala, *Narcissus dubius*; lliri de Sant Bru, *Anthericum liliago*; *Dipcadi serotinum*; *Muscari comosum*; *Gladiolus* sp.; *Allium sphaerocephalum*, i l'orquídia *Anacamptis pyramidalis*.

També veiem l'ullastre de frare, *Phagnalon saxatile*; una corretjola, *Convolvulus cantabrica*; *Anthyllis vulneraria*; *Teucrium botrys*; *Saxifraga tridactylites*. A la part més rocosa i entre els còdols, els crespínells, *Sedum sediforme*; *Sedum dasyphyllum*; *Sedum acre*; la composta *Reichardia picroides*, i la falguera *Cheilanthes pteridioides* entre els còdols i a les parets, i aquí també la *Polygala rupestris* i la més escassa *Asplenium petrarchae*.

Distribució:

L'hem observat a una gran majoria de pedregars més orientats al Sud, més arcerats, entre els 400 i els 800 metres, i creiem que es trobarà present a tots els llocs adients. En el mapa de distribució assenyallem tres espècies més, característiques dels mateixos pedregars secs i coincideixen amb *Heteropogon contortus*. *Stipa juncea* arriba a llocs de més altura que l'espècie estudiada. També *Cheilanthes pteridioides* l'hem trobada a 910 metres, bastant infreqüent.

— Puig Andreu	poc abundant - 660 m. - SE	- DG1010
— Carena Cort Fosca	poc abundant - 800 m. - SO	- DG1010
— Tanca - L'Espuga	poc abundant - 600-700 m. - SO	- DG1010
— Torrent Figueret	poc abundant - 500 m. - S	- DG1010
— Camí Castellsapera	escassa - 860 m. - S	- DG1010
— Estr. Coll de Boix	escassa - 720 m. - SO	- DG1010
— Camí Castellassa	poc abundant - 550 m. - SE	- DG1505
— Puig Rodó	poc abundant - 500 m. - SE	- DG2010
— Roques d'Aguilar	escassa - 600 m. - SE	- DG2010

Fora de l'àmbit d'estudi n'assenyallem a:

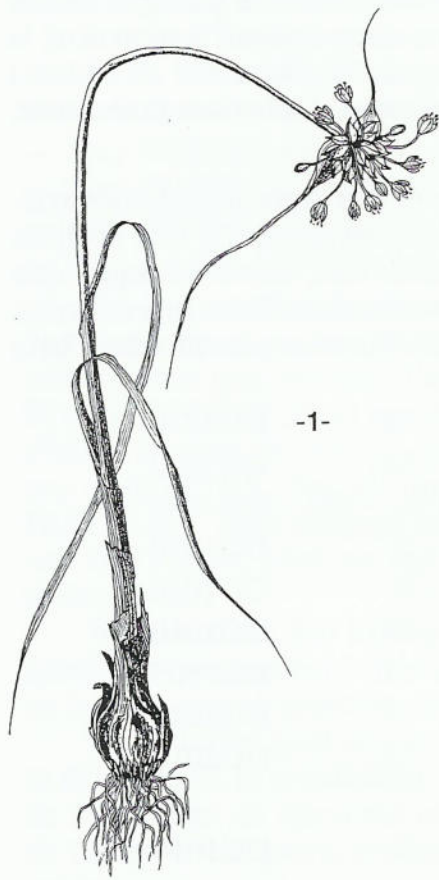
— Carena Boixadell (Vacarisses)	abundant - 400 m. - S	- DG1010
------------------------------------	-----------------------	----------

CONCLUSIONS

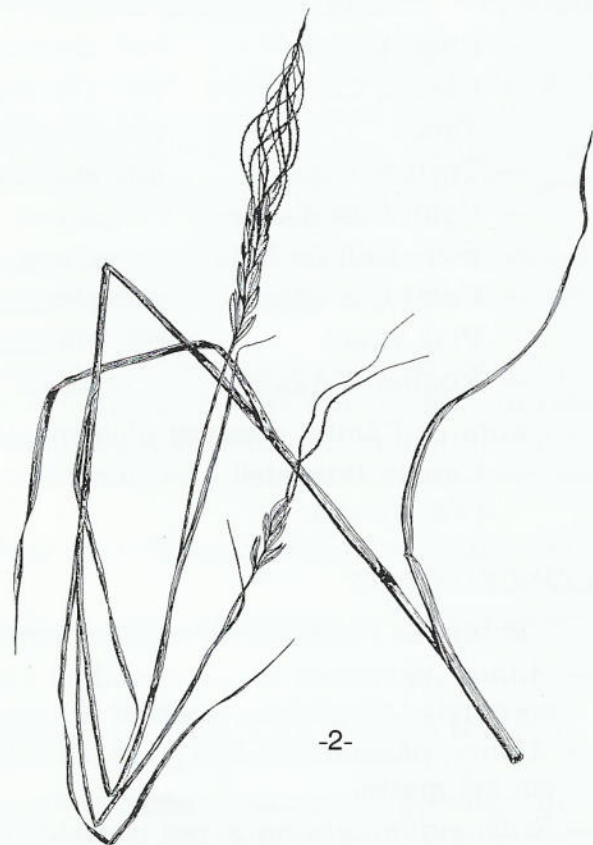
Resumint l'estat de les espècies comentades:

- *Allium oleraceum* és poc abundant i es troba de manera dispersa, preferentment en parets i roquissars, a partir de certa altura i evitant la cara Sud.
- *Allium sphaerocephalum* no és tan exigent en l'hàbitat, i així és l'all per excel·lència del massís.
- *Scilla autumnalis* no es pot considerar rara a l'àrea estudiada, però sí poc abundant, amb una distribució bastant regular a la Serra de l'Obac.
- *Heteropogon contortus* es troba dominant a les clapes que ocupa, amb poca o nul·la presència d'*Hyparrhenia hirta*.

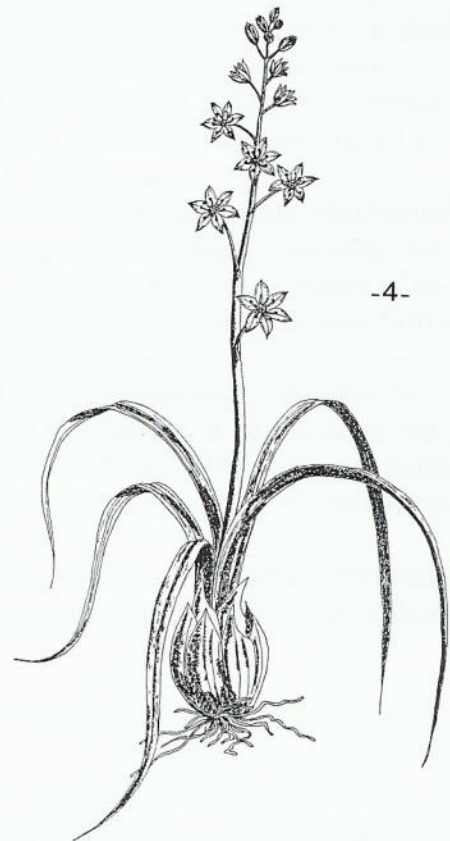
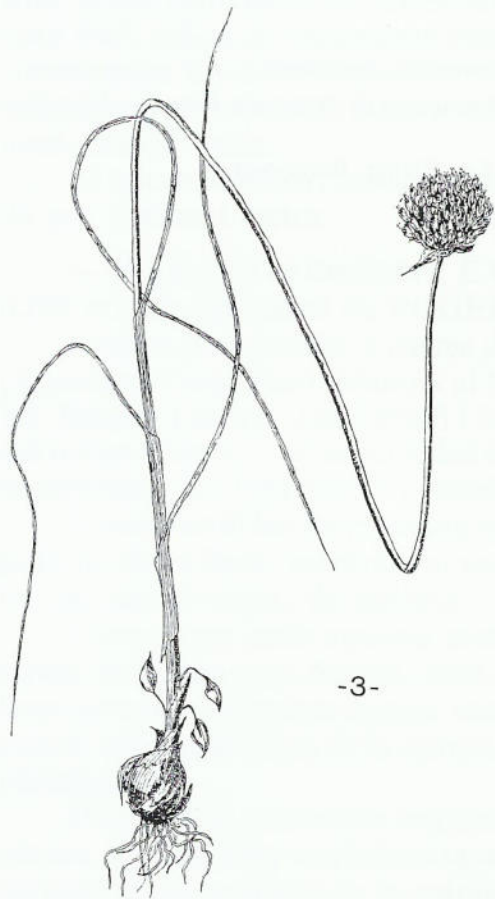
-1-

-2-

1: *Allium oleraceum*. 2: *Heteropogon contortus*. (Dibuixos de Joaquim Pérez i Raventós)

3: *Allium sphaerocephalum*. 4: *Scilla autumnalis*. (Dibuixos de Joaquim Pérez i Raventós)

Com ja hem comentat a la introducció la distribució d'aquestes espècies resta oberta. Amb aquest treball esperem haver contribuït al millor coneixement de la riquesa i diversitat de la flora del massís de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac.

BIBLIOGRAFIA

- de BOLÒS, A. i de BOLÒS, O. 1950 - *Vegetación de las comarcas barcelonesas*.
- de BOLÒS, O. 1962. - *El paisaje vegetal barcelonés*.
- CADEVALL, J. 1915-1936. - *Flora de Catalunya*.
- FONT i QUER, Pius. 1979.- *Iniciació a la Botànica*. Ed. Fontalba. Barcelona.
- PASTOR, J. i VALDÉS, B. - *Revisión del género Allium (liliáceas) en la Península Ibérica e Islas Baleares*. Universidad de Sevilla.
- POLUNIN, O. i HUXLEY, A. - *Flores del Mediterráneo*. Ed. Blume. Barcelona.
- ROSE, F.- *Clave de plantas silvestres*. Ed. Omega.

ELS PETITS AVENCS DE LA NOSTRA MUNTANYA (XXIII)

Per Xavier BADIELLA i NOGUERA

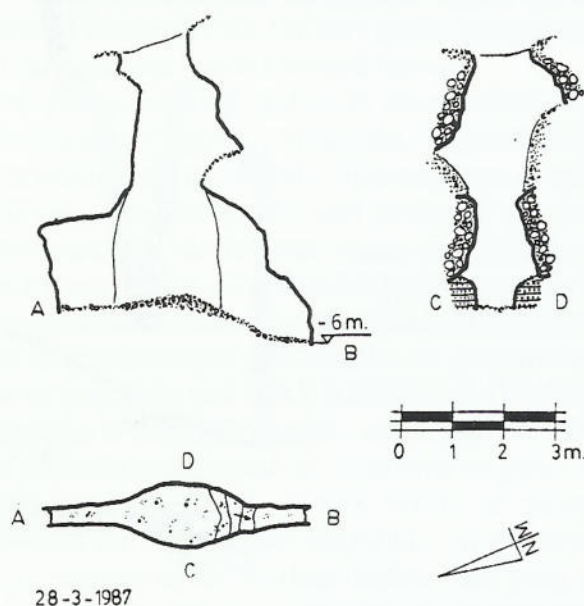
AVENC DE L'OBAGA DE SANT LLEÏR

L'existència d'aquest avenc ens la comenta el senyor Gabriel Marquès, a qui a la vegada li ha estat dit per en Farell de Cal Beneto, del veí poble de Mura. El 22 de març de 1987 es féu la primera exploració de la cavitat a càrrec d'en Jaume Claverí, Joan Boixader, amb el senyor Marquès i en Farell. La setmana següent s'hi féu una segona visita per tal de realitzar-ne la topografia.

AVENC de l'OBAGA de SANT LLEÏR

MURA (BAGES)

Top: J. Boixader, J. Claverí i X. Badiella

Situació:

Caldrà partir de la Roca de la Falconera, per encaminar-nos vers el poble de Mura tot passant pel collet de la Sabatera i adreçant els nostres passos vers el Puig Llobet; poc abans d'arribar-hi, caldrà davallar cap al torrent d'Estenalles per una petita carena de la Costa de la Mata, just la que és a tocar amb els darrers cingles de la Roureda. La davallada és amb fort pendent i l'avenc el trobarem enmig d'un bosquet d'alzines a mig aire entre el torrent d'Estenalles i el fil carener de la Costa de la Mata.

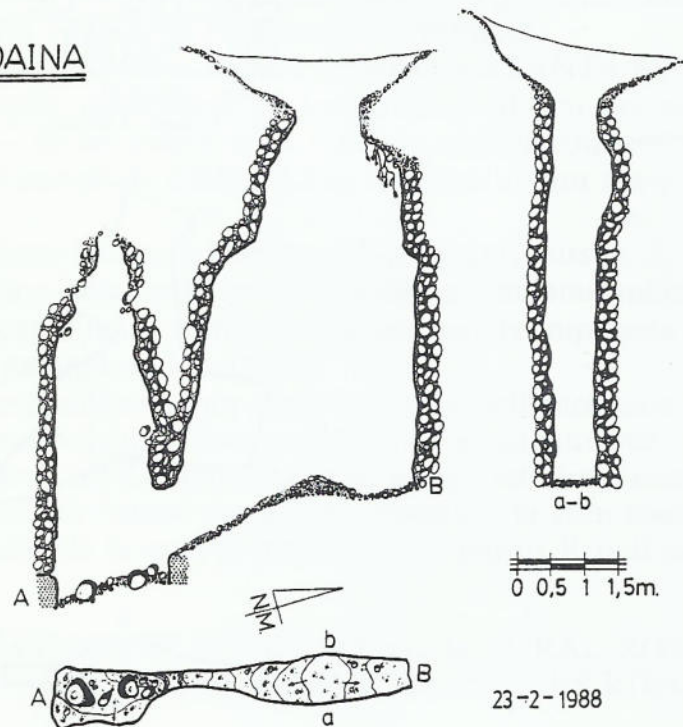

Descripció:

La boca és arrodonida i molt terrosa, medeix un metre de diàmetre, tot deixant al descobert els sis metres de pou que forma l'avenc. L'exploració es veu facilitada per unes graonades que fa el terreny, mercès a la composició dels diferents materials on ha estat excavada la cavitat. La planta és allargassada en sentit descendent vers al Sud, i s'estreny en els seus dos extrems.

AVENC DE LA SERRA DE LA DAINA

L'abril de 1987, mentre es desbrossava la part cremada a l'incendi de l'estiu anterior, en arrencar una gran soca de pi, aparegué aquest nouvingut a la llista d'avencs de l'Obac. El boscafer Elies Sánchez, hàbilment interrogat per l'amic Jaume, ens en facilitava la situació, així com la d'altres forats dels encontorns, alguns dels quals tractarem més endavant.

AVENC de la SERRA de la DAINASERRA de L'OBAC (TERRASSA)TOPOGRAFIA: MARTÍ SABATER
XAVIER BADIELLA

La primera exploració es realitzà el 10 gener de 1988 i fou duta a terme per en Jaume Claverí i en J.A. Pèrez, però curiosament no visitaren la saleta final, que tenia l'accés tapat pel brancatge del desbrossament del bosc. Aquesta saleta fou explorada per un servidor juntament amb en Martí Sabater, acompanyats —no cal dir-ho— per l'inesgotable Jaume Claverí. Calgué fer una neteja molt a consciència del fons de la cavitat, per tal de treure la brossa que hi havia acumulada.

Situació:

Dista un centenar de metres de la primera torre metàl·lica d'electricitat que trobem en pujar pel fil carener de la Serra de la Daina, al seu vessant de Ponent. L'embut terrós és força visible i cal cercar-lo un xic abans d'arribar a l'esmentada torre elèctrica.

Descripció:

La cavitat és constituïda per un pou de 6 m, d'entrada terrosa però de parets consistents. Al peu mateix, i a través d'un pas força estret, s'accedeix a una recollida estança on ens podem posar drets. A la seva base observarem que aquesta saleta està excavada mercès a un estrat de sorrenques que n'ha facilitat el desenvolupament.

La cavitat era un punt de filtració de la serra que li dona nom: en esclatxes com aquesta, l'aigua ha anat eixamplant les que menys resistència li han oposat, formant petits punts de filtració cap a l'interior del massís per anar a sortir en alguna que altra font, qui sap si fins i tot, per la seva situació, no podria alimentar els Caus.

AVENC DELS PINS CARGOLATS

Aquest avenc romangué amagat a escassos 20 metres del camí que de l'Era dels Enrics baixa als Pins Cargolats. Ens en notificà l'existència en Blai Ferra, i s'explorà l'octubre de 1989 a càrrec de Jaume Claverí i en Joan Boixader, després d'unes quantes sortides per la zona i de regirar-la acuradament; ara ens sorprèn la facilitat amb què la podem trobar.

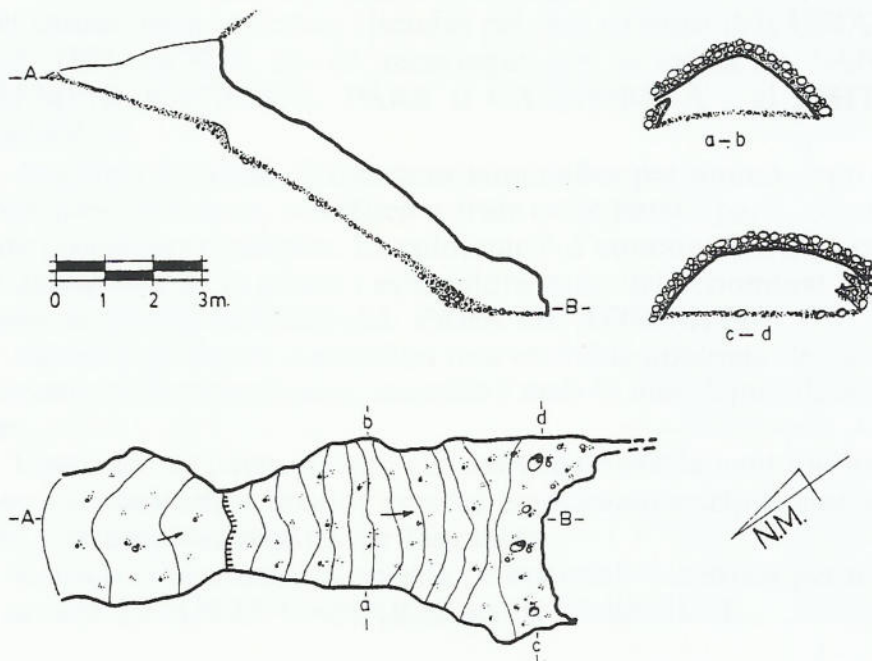
AVENC DELS PINS CARGOLATS

Serra de l'Obac (Mura)

TOP: X. Badiella, E. Badiella, J. Claverí, J. M. Miñarro

S. I. S.

15 - Octubre - 1989

Situació:

Cal adreçar-se a l'Era dels Enrics, i d'ací agafar el camí que baixa al Sot de l'Infern per la carena dels Pins Cargolats. Uns 200 metres abans d'arribar al primer d'aquests magnífics pins —el que roman ajagut a terra—, just quan iniciem la davallada per una clariana, ens desplaçarem a la dreta per buscar l'avenc a 20 m del camí i sota un bosc d'alzines molt net (altitud: 720 m).

Descripció:

Una depressió de fulles d'alzina en forma d'embut mena a la boca de l'avenc, format per una rampa de 10 m de longitud i un desnivell de 5 m; l'amplada augmenta des d'1,5 m a l'inici fins a 4 m al fons de la cavitat; el sostre es manté sempre estable a 1 m, tret del tram final on s'aixeca lleugerament. Al costat Est del fons de la cavitat s'observa l'inici d'una galeria curulla de sediments que impossibiliten la penetració a més profunditat.

EN LA MORT DE JOAN PINEDA i JUNCOSA

Per Francesc PALET i SETÓ

Recentment hem perdut un terrassenc de gran finor moral i intel·lectual. El passat primer d'agost ens deixava el bon amic. Als seus noranta-un anys mantenia encara intactes les seves il·lusions i neguits.

He tingut el privilegi de tractar-lo amb certa assiduidat en el transcurs dels últims anys.

La nostra militància comuna (si és que ho podem dir així) en pro de l'amor al país que ens aixopluga, era compartida sota el mateix camp de joc: l'ideal excursionista i el Centre Excursionista de Terrassa.

Així les seves inquietuds pels temes de la terra: l'aprofitament de l'aigua de la pluja i el seu escorriment correcte i la infiltració a la terra per alimentar les deus; els *incendis forestals* de cada estiu amb la destrucció de la flora i la fauna i els possibles xaragalls i torrenteres que es formaran per la desaparició del mantell vegetal. I, més tard les tempestes de fi d'estiu, amb les temudes *inundacions* que per no tenir en condicions òptimes els boscos, se'ns emportaran les millors terres fèrtils, sinó sabem ni podem contenir-les, cap als rius i al mar.

Llençarem les terres més bones, com per una ferida oberta i sagnant. Després si continuem sense posar atenció o poca a aquests fenòmens, la inevitable *erosió* del sòl, farà aviat acte de presència i ens arribarà a descarnar els terrenys i a la llarga o més aviat a la curta, ens trobarem amb unes zones desèrtiques.

Oi que explicat així, es veu molt greu la situació?

Doncs, podeu creure que és ben certa.

Aquest crit, és el que durant molts anys ens ha fet arribar el senyor Joan Pineda. És clar, actuant així s'ha guanyat fama de rondinaire i de pesat. Sempre i durant anys ha insistit una i altra vegada. Generalment els seus interlocutors se l'han escoltat amb aire distret o han fet el sord. I, penseu que ho havia provat tot: cartes personals a les més altes autoritats del país, polítiques i intel·lectuals, entrevistes amb responsables d'aquests temes, escrits i més escrits, articles publicats als diaris o a l'Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa. En aquesta última publicació es va dedicar un número monogràfic distribuït exhaustivament i en el que hi va posar tècnica, esforç i l'esperança de ser escoltat. Els resultats van ser més aviat minsos. Ell però, no es va rendir mai. Sabia que tenia raó i la seva causa era justa i lluitava convençut que calia exposar les seves idees i que donarien fruit en algun o altre moment.

Es sentia culpable per no saber esperonar prou a la gent i dirigir-los cap a un front comú d'acció. I, veia que el temps se li escapava i es dolia una i altra vegada de les seves limitacions i ineptitud. "—Déu meu, si no m'escolta ningú i tantes coses com hauríem de fer i ben ràpidament", deia sovint.

A mi em sembla que quan s'exclamava així, era com una confessió, com si volgués tranquil·litzar una mica el seu esperit inquiet.

Tots els seus projectes eren inabastables a escala local i hauria estat necessària la mobilització d'institucions i costosos mitjans econòmics per poder fer front a aquest flagell, que ens devora l'entorn. "EL NOSTRE PAISATGE S'ENRUNA" deia en un article editorial seu, publicat a l'Arxiu del Centre Excursionista. Allí hi trobareu tot el seu pensament i la seva filosofia.

De fet, ell tampoc creia massa, més ben dit gens, que la feina en aquest tema l'haguéssim de confiar a els alts organismes de la nació. D'aquí que el seu rondineig era continu i constantment exposava les seves idees. Vejam si algú amb prou autoritat moral se les voldria fer seves: millor que fos el pagès que cultiva les terres, les seves pròpies o els propietaris de boscos que apliquin les millors tècniques de la silvicultura. Almenys aquests hi posaran amor, deia, i al mateix temps miraran de treuren un rendiment per la seva explotació. En definitiva aquests són de l'ofici i saben de què va.

Últimament el Sr. Joan tenia la preocupació de la capitalitat comarcal per Terrassa. També havia fet sentir la seva veu en una munió d'articles periodístics i reunions i exposat els seus punts de vista i les raons històriques, econòmiques i sentimentals que l'assistien.

Com a bon excursionista, havia estat un magnífic fotògraf i guardonat repetidament en els Salons locals de fotografia.

La seva avançada edat no li impedia assistir a tota classe de manifestacions culturals de la ciutat: conferències, exposicions, presentacions de llibres, etc.

Havia ostentat diversos càrrecs a la Junta Directiva del Centre Excursionista, on actualment tenia el número u d'associat i era membre fundador del Col·legi d'Agents Comercials de la nostra ciutat.

Havia dedicat la seva activitat professional com a representant i venedor de comerç dels més diversos productes auxiliars per la indústria tèxtil i era ben conegut per la seva laboriositat.

Era un home de profundes arrels religioses, repetidament manifestades. Encara en el seu comiat, humilment ens "demana perdó per les seves flaqueses d'amor" quan tan generosament ens n'havia donat les millors proves: amor a la família, a la terra, als homes i als amics.

Servarem un inesborrable record del nostre bon amic.

El nostre adolorit condol als seus fills, néts i besnéts.

Déu l'haurà acollit en el seu alt reialme.

Terrassa, setembre de 1990

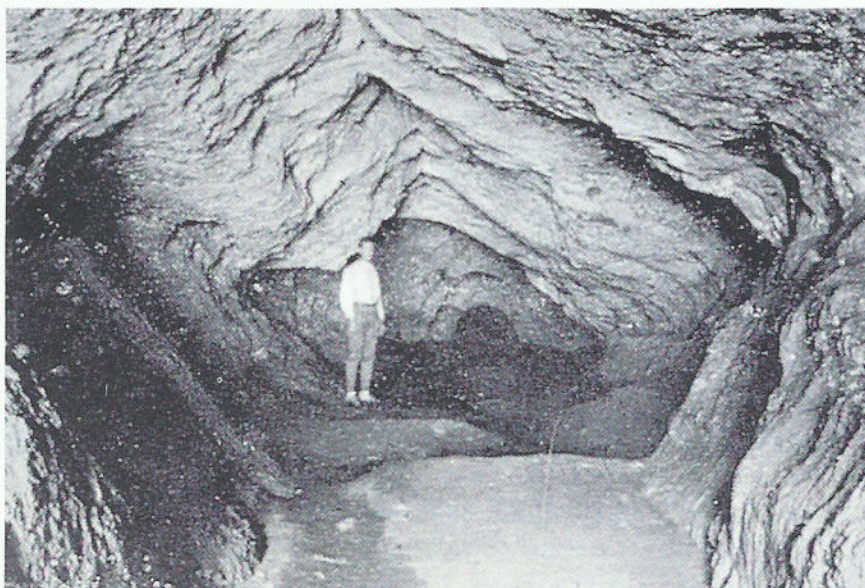

LES COVES I ABRIGALLS PREHISTÒRICS

Per Ramon CABEZA i SABATER

Els amics de la muntanya que hem nascut a Terrassa ja fa més de vuitanta anys, podem recordar que en la nostra joventut formàvem part de diversos grups excursionistes que ens trobàvem molts diumenges, a les sis del matí al pas a nivell de la carretera de Matadepera, per tal d'anar, a peu, alegrement il·lusionats, cap a la veïna muntanya de Sant Llorenç del Munt.

De vegades es tractava d'explorar una cova, o baixar a un avenc, o bé escalar un monòlit. Però poques vegades pensàvem anar a visitar abrics prehistòrics com ara recentment ho he pogut fer complementat amb algun estudi de paleontologia. A Catalunya hi tenim els abrics prehistòrics o abrigalls de Capellades, Banyoles, Cogul (Lleida) amb el seu corresponent art rupestre o pintura sobre roca en la qual s'hi veuen representades figures estilitzades o bé animals objecte de caceres: senglars en plena cursa, bisons reposant, cèrvols, aus, peixos, les actituds dels quals estan representades amb una habilitat meravellosa.

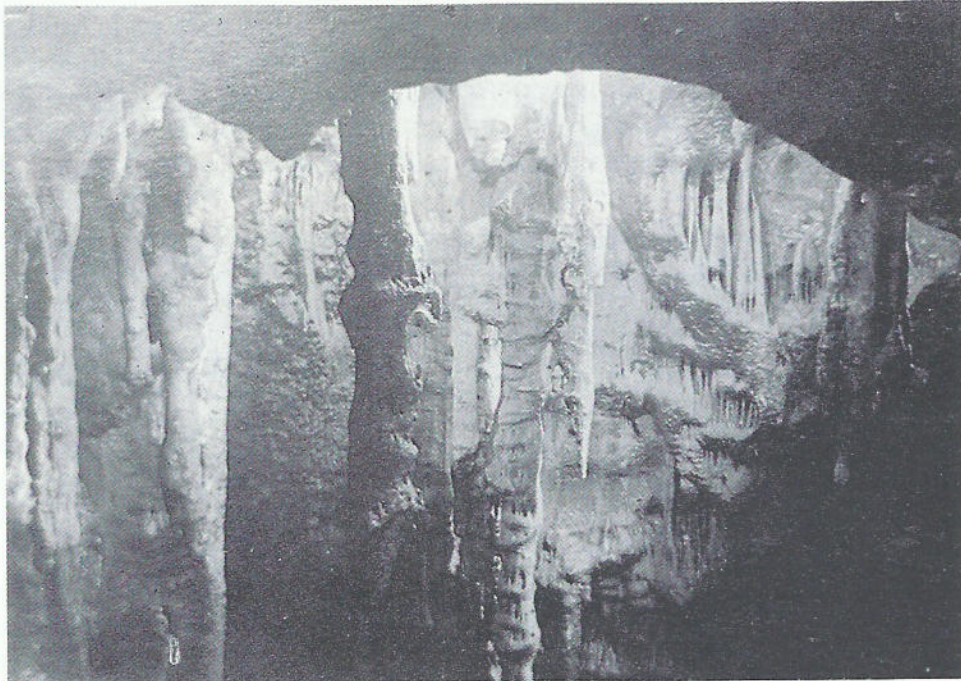
Cova Simanya Gran. Foto de Ferran Borràs (1921).

Quant a la classificació d'aquests abrigalls s'acostuma distingir dues regions: la hispano-francesa, de tipus europeu, i l'oriental, de tipus hispano-africà. A les primeres hi corresponen les famoses coves d'Altamira i d'altres de Santander. Les pintures rupestres de l'escola llevantina no es troben amagades en coves, sinó en simples abrics o penyals llisos, quasi a la intempèrie i tendeixen a la representació genial de

la vida: escenes de cacera, de guerra o de ritus diversos. Són d'època post-paleolítica en la transició del quaternari a l'actualitat geològica.

Quan jo era encara molt jove havia vist tranquil·lament qui utilitzava com a premsa-papers, despreocupadament, sense la menor reverència, aquelles destrals de sílex, armes i útils de l'home prehistòric. Després, el pas del temps, amb el seu efecte d'erosió sobre les il·lusions i les vanitats del món, m'ha ensenyat a ésser humil, ja que solament un prim espessor de la duració universal ens separa dels nostres primers avantpassats amb la seva indústria lítica. Un altre dèbil espessor és el corresponent a la nostra època.

Cova del Salnitre (Collbató). 1921. Clixé Reig.

CRÒNICA

ACTES I CONFERÈNCIES

— Dijous, 8 de febrer: *TURQUIA, VESTIGIS D'UN PASSAT MIL·LENARI*. Àudio-visual presentat per CARME PEIRIS, FRANCESC MORERA i JORDI OLIVA.

Els presentadors d'aquest magnífic àudio-visual, els nostres conciutadans Carme Peiris, Francesc Morera i Jordi Oliva, ens han fet viure i gaudir de la seva profitosa estada (més que visita) a la Turquia exòtica i propera alhora, amb les seves reminiscències de passat i vivacitat de present i amb tots els seus tics de país occidental i oriental i que avui com en el més remot passat de la història uneix, lliga i sintetitza l'Àsia i l'Europa.

Aquests viatgers impenitents que en altres ocasions ja ens han presentat a la nostra Sala d'Actes el testimoni de les seves correrries al llarg i ample de continents i països, novament ens han donat mostres de la indubtable preparació i estudi previ de la geografia, de la història, dels monuments, de les peculiaritats i costums del territori a recórrer. I de la tasca de coordinació, selecció i síntesi dels materials recopilats.

La descripció del seu recorregut des de l'actual capital Ankara, obra magna del restaurador de la ciutat i de la consciència nacional de la Turquia dels nostres dies, Kemal Atatürk, cap a la Capadócia, terra on se situa segons la tradició el bressol del nostre Patró benemèrit Sant Jordi, amb les seves vivendes troglodites excavades a les muntanyes basàltiques per l'home primitiu i que han estat habitades per generacions i generacions fins gairebé els nostres dies. Seguiren la visita a les ancestrals ciutats banyades pel Mar de Màrmara als confins de la Mediterrània, Perge, Efes i Pèrgam, que guarden vestigis i restes de monuments aixecats mil·lenis ha pels antics pobladors, conqueridors i ocupants invasors d'aquells territoris. Algunes d'aquestes construccions es relacionen històricament o llegendàriament amb la Verge Maria i altres personatges bíblics que van desenvolupar una part de la seva activitat en aquelles terres.

Finalment la projecció i dissertació acaba a Istambul, amb una extensa visió de la magnificència del que havia estat la Capital de l'Imperi d'Orient, la mítica Constantinoble i que avui encara manté tota la seva majestat i sumptuositat, amb unes vistes reeixides de les grans Mesquites, del Pont de Gàlata, del Corn d'Or, dels palaus de Top-Kapi —residència dels antics Sultans—, amb les estances de l'Harem i les sales-museu del tresor, les vistes del Bòsfor amb el pont penjat que enllaça el continent europeu amb l'asiàtic i la descripció somera del Gran Basar de les deu mil botigues.

— Dijous, 15 de febrer: "*CHOTT EL DJERID*", *A TRAVÉS DEL GRAN SUD TUNISENC*. Conferència il·lustrada amb projeccions, per JOAQUIM MONTORIOL, catedràtic de la Facultat de Geologia de la Universitat de Barcelona.

Un altre any i entre nosaltres l'incansable viatger d'arreu del món, ens proposà la seva visió-percepció aguda i crítica d'un nou racó de món —en aquest cas, africà— de l'estranya i subjugant bellesa de TUNÍSIA.

Després d'una recomanada i aconsellada visita a aquest apassionant país semi-desèrtic, començà la dissertació-projecció, amb la descripció de l'illa de DJERBA, lligada artificialment al continent africà mercès a un terraplè rocós iniciat a l'època de la dominació romana. Aquesta petita illa que malgrat la seva latitud geogràfica —es troba dins del mateix paral·lel que travessa els més inhospitalaris paratges del SAHARA algerià— és un veritable paradís mediterrani, encara que absolutament mancat d'aigua dolça, cosa que no priva del seu actual creixement i desenvolupament turístic massiu.

Deixada aquesta curiosa illa, i ja dins del vast territori continental, ens féu visitar una sèrie de sorprenents poblacions: MEDENINE, amb les seves "ghorfes" o grans comunals; CHENINI, que hom copsa més com a sensorial miratge que la seva estranya realitat, així com MATMATA, amb els seus sorprenents habitatges troglodites.

Recorreguda la zona desèrtica de DAOUZ, ens internà a CHOTT EL DJERID, la superfície salada més espectacular del planeta: el sòl és absolutament horitzontal, d'un blanc encegador i s'estén sense solució de continuïtat, per uns 3.200 quilòmetres quadrats.

Després de visitar diversos oasis situats al Nord del CHOTT —cal destacar-ne el muntanyenc CHEBIKA— acabarem el recorregut tot endinsant-nos a l'ALGÈRIA, per a contemplar les zones més espectaculars del GRAN ERG ORIENTAL. Cal dir que aquest "erg", amb els seus 173.000 quilòmetres quadrats és el mar de dunes més vast del planeta terraquí.

La munió de persones congregades a l'acte, incondicionals del verb i del saber de l'il·lustre professor, aplaudí i felicità amb tot fervor aquesta nova lliçó d'inèdites visions geogràfiques.

—Dijous, 29 de març: *TROLLRYGGEN: LA GRAN PARET DEL "CAPITÀ" EUROPEU*. Dissertació-projecció, per JOAN JOVER.

Aquest joveníssim i ja actualment amb una gran reputació i experiència escaladora, de grans assoliments per totes les serralades muntanyoses d'arreu del món, ens oferí unes impressionants, acrobàtiques i vertiginoses escalades dels més sensacionals i exposats cims dels ALPS, aconseguits per les seves més difícils —moltes d'elles primeres— vies d'escalada.

Fet aquest preludi alpi, ens mostrà l'espectacular i temuda escalada de la gran muralla vertical del TROLLRYGGEN, gegantí penya-segat situat al fons d'un dels més pregonos fiords nòrdics de NORUEGA. Aquest cim és considerat com el germà bessó europeu del famós desplom anomenat "CAPITÀ", existent al Parc Nacional del YELLOWSTONE als E.U.A.

La gran tècnica demostrada per aquest prometedor escalador es veié compensada amb el seu excel·lent art del bon reportatge fotogràfic. Fou calorosament aplaudit i consultat pel públic assistent, sobretot per l'element jovenívol de l'entitat, afeccionat a l'activitat tan bellament exposada.

— Dijous, 19 d'abril: *ACTE COMMEMORATIU DE LA DIADA DE SANT JORDI: COMENTARIS I LECTURA DEL "POEMA DE SANT LLORENÇ DEL MUNT" D'IU PONS, PER FRANCESC PALET I SETÓ*.

Enguany, com ja és habitual al Centre, el nostre vocal de Publicacions, Francesc Palet, ens introduí en les literàries activitats de la festa de SANT JORDI amb el que

ja s'ha convertit en un acte social de lectures comentades de temes adients a la gran festa patronal de CATALUNYA, i a l'ensem, del Llibre i de la Rosa.

Per aquesta ocasió, ens donà a conèixer un gran poema, malauradament inèdit, obra de l'injustament i incomprensiblement oblidat gran poeta terrassenc que fou n'IU PONS: "POEMA DE SANT LLORENÇ DEL MUNT".

Principià el nostre dissertador, amb un notable procés analític per ell realitzat de quasi total dissecció d'aquest magne, èpic i voluminós poema. Aquesta important obra poètica consta de 102 folis que inclouen cinc cants i amb una totalitat de 4.400 versos decasíl·labs.

En aquest poema, bastit sobre un senzill nexa argumental amb protagonistes imaginaris, l'autor fa desfilar-hi tota una sèrie de grans personatges històrics, llegendaris i mítics, lligats a la nostra muntanya: reis, sants, ermitans, bandolers i, naturalment... el temible i famós drac de la llegenda.

Emperò la característica més sorprenent per a la nostra sensibilitat excursionista és la constatació que dins els grans espais poètics descriptius de situació i de paisatge, empra i inclou en el poètic text, un total de setanta diferents topònims de SANT LLORENÇ DEL MUNT, cosa que dóna comprovació de la gran coneixença i amor que l'il·lustre poeta tenia i sentia per aquests estimats indrets de la nostra cara muntanya.

El selecte auditori assistent, valorà aquesta gran obra que clama divulgació, i la tasca d'estudi i de propagació realitzada pel coratjós autor de tan significat recital.

— Dijous, 26 d'abril: *FAUNA SALVATGE DE KÈNIA*. Àudio-visual, per JOSEP GERMAIN i FRANCESC MUNTADA.

Els autors d'aquest interessant reportatge, membres del Grup Ornitològic de Terrassa i consocis nostres, exposaren per als nostres consocis els resultats de les seves observacions sobre els espais naturals de Kènia, amb la flora i la fauna que en aquest espai africà s'hi conserva i s'hi desenvolupa.

Kènia, juntament amb Tanzània, és un dels pocs indrets del continent africà on encara es pot contemplar un dels més impressionants espectacles que ens pot oferir la naturalesa: la concentració de milers de mamífers i una immensa varietat d'aus que conviuen dins les extenses sabanes, actualment territoris protegits i salvaguardats per a la supervivència d'aquests animals que hi campen en plena salvatgia.

Amb aquest àudio-visual, desfilaren per la pantalla tota mena de feres i animals diversos i, sobretot, un ric mostrari d'ocells, part de la immensa varietat que allí existeix. També se'ns mostrà la riquesa i bellesa espectacular i sorprenent de l'exuberant flora.

Els dos autors foren molt aplaudits pel nombrós públic que assistí a aquesta magistral vetllada, pedagògicament il·lustrativa.

— Dijous, 10 de maig: "EGIPTE 3-D". Àudio-visual en tres dimensions, realitzat per JOSEP MARTÍNEZ i BAREA.

Embolcallat d'una gran i expectant curiositat a causa dels sofisticats equips de projecció i audició, ultra el lliurament d'unes ulleres especials per a cada espectador, es projectà aquest sensacional àudio-visual realitzat amb els sempre suggestius i sorprenents temes de les grans obres realitzades en l'època llunyana dels faraons, a les fèrtils riberes del gran riu africà: el Nil, al seu pas final per Egipte i les terres de la mítica Núbia.

Com ja va advertir l'autor d'aquest reportatge, calgué limitar-se al temps massa breu de la seva —amb tot, ben aprofitada— estada a aquest país dels més grans monuments mundials. La visió d'aquestes sorprenents meravelles d'art universal conjugades amb l'ambient abigarrat i populista d'El Cairo i altres poblacions egípcies, fou d'un constant admiratiu a causa del sorprenent relleu i veracitat de la realitat física (gairebé tangible) que s'aconsegueix amb el procediment tècnic de polarització, esteoscòpia, etc. del que és precursor i realitzador l'autor del reportatge, a pesar —com ell mateix justificà— de les seves limitacions com a simple amateur.

Va cloure aquesta memorable vetllada, un col·loqui basat en l'interès i característiques tècniques i fotogràfiques, que estimulà la curiositat, l'admiració i les lloances de l'extraordinària concurrència que tingué l'oportunitat de gaudir de tan captivadora experiència d'art i especialització visual.

— Dijous, 24 de maig: *Ia EXPEDICIÓ FEMENINA ALS 8000 METRES*. Per MAGDA NOS i MÒNICA VERGE.

Al saló d'actes de la societat ÈPIC - CASINO DEL COMERÇ, es presentà aquest històric àudio-visual que relata i registra la primera ascensió femenina a una cota superior als 8000 metres.

Aquestes dues escaladores barcelonines, aconseguiren vèncer pel seu individual esforç i assolir pels seus propis mitjans el cim del CHO-OYU, de 8201 metres d'altitud.

Aquesta muntanya, germana i veïna del cim culminant del globus terraquí, l'Everest, i que en l'idioma tibetà vol dir "La Deessa de la Turquesa", és una fita poques vegades aconseguida des del seu primer assoliment realitzat el dia 19 d'octubre del 1954.

Aquesta actualíssima i admirable ascensió femenina tingué efecte victoriós tot escalant-lo pel seu vessant N.O., ple de dificultats a causa de la neu, el fred, el vent i, sobretot, unes perilloses allaus de conseqüències dramàtiques per a l'expedició italiana que en les mateixes dates (setembre del 1989) s'anticipava a la d'aquestes dues intrèpides escaladores.

L'àudio-visual és una laboriosa tria entre un conjunt de quasi 2000 fotografies que realitzaren durant l'expedició, molta part d'elles obtingudes en precària situació de màxima dificultat a causa de la dura i implacable meteorologia. Aquesta selecció gràfica anà acompanyada d'una preliminar història de l'expedició i el seu posterior desenvolupament definitiu, contat i resumit amb una gran sinceritat i simpatia, aconseguint d'aquest bell reportatge, fer-ne una il·lusionada apologia del feminisme envers unes probablement futures conquestes a la gran serralada de l'Himalaia.

Finalitzà l'acte, amb un afable col·loqui entre el públic admirat per la gesta aconseguida i les ben merescudament aplaudides heroïnes dels més alterosos cims mundials.

— Dijous, 7 de juny: Projectió de pel·lícules de Super 8 mm.: *VENTOLAU, ELS GUINS DELS TAPS* i *NEUS D'ABRIL*. Per JOSEP BONASTRE.

Aquest consoci i reconegut cineasta afeccionat, ens oferí tres dels seus darrers documentals. Després d'una introducció oral en la qual justificava unes improbables mancances tècniques degudes a la dificultat amb què compta filmar per l'alta muntanya, carregat amb motxilla, càmera i altres accessoris imprescindibles a tota travessada-escalada, sense disposar de mitjans mecànics, així com el que digué, amb uns sempre improvisats muntatges, guions, comentaris, música, etc. ens oferí la visió

del primer film: VENTOLAU. Aquest, consisteix a descriure una caminada-ascensió per les altes conques del riu TAVESCAN a la RIBERA DE CARDÓS, en la qual s'assoleix els cims de VENTOLAU (2849 m.) situat a l'E. de dita conca fluvial; el de MONTARENYO (2620 m.), dit també CAP DE RUHOS, i el GUERROSSOS (2736 m.), enclavats respectivament al N. i a l'O. d'aquesta gran vall pirinenca.

El segon documental, ELS GUINS DELS TAPS, mostra una ampla visió de les verges i aspres valls de BROATE, on recentment la Federació Catalana d'Alpinisme hi ha col·locat un modern i confortable refugi muntanyenc. Amb aquesta difícil travessada, assolí el cim dels GUINS DELS TAPS (2777 m.) enclavat dins del rodal de les màximes i primeríssimes cotes de CATALUNYA: la PICA D'ESTATS i el SOTLLO.

Finalitzà —per gentilesa i fora del programa anunciat— amb el curiós reportatge NEUS D'ABRIL. Fou realitzat durant la tan insòlita com tardana nevada que sofrí el massís de SANT LLORENÇ i de l'OBAC, el dia 21 d'abril d'enguany. Hom pogué comprovar l'estranya circumstància d'aquesta nevada colgant l'espectacular i acolorida floració —verament avançada a causa de la total bonança hivernenca— que en aquelles dates embellia totes les pròdigues raconades del massís i, en especial, les de l'històric indret de LA POLA.

En fi, molt agradosa vetllada, de la qual, ultra el perfeccionisme tècnic de la realització, cal recordar agradosament la franca ironia dels comentaris de l'autor-narrador i el seu sentit innat de l'observació espontània i minuciosa. Per totes aquestes qualitats i circumstàncies, fou molt i merescudament aplaudit a la fi de la grata vetllada.

— Dijous, 12 de juliol: *ESTATS UNITS D'AMÈRICA*. Àudio-visual per JORDI SALAS i JORDI RUBIÓ.

Un grup d'escaladors vallesans, de Castellar del Vallès, Sabadell i Terrassa, ens mostraren en un interessant muntatge àudio-visual les seves activitats realitzades durant unes vacances viscudes pel vast territori dels ESTATS UNITS D'AMÈRICA DEL NORD, en un recorregut per la ciutat de SAN FRANCISCO, al YOSEMITE NATIONAL PARK a CALIFÒRNIA i al SMITH ROCK a l'estat d'OREGON.

Aquestes vacances, llargament somniades per aquest grup de cordada, segons comentaren els autors, consistiren a fruir entre paret i paret, tot aconseguint espectaculars i perilloses escalades. La culminació d'aquesta activitat consistí en la consecució i assoliment de la mítica i esfereïdora paret del denominat "GRAN CAPITAN", situada al cor del NATIONAL PARK DE YOSEMITE.

Aquesta projecció consistí en una veritable apologia de l'art de l'escalada en el seu vessant més espectacular, científic i amb la més depurada tècnica de les darreres hores.

L'ambient de l'acte, massiu i de caire majoritàriament juvenívol, fou molt propici per a l'admiració i lloança vers les emocionants seqüències viscudes per aquests ardits i incansables mestres de l'escalada.

Finalitzà l'acte amb un sorteig de materials i utensilis per a la muntanya, oferts per la casa ESPORTS CAMARASSA de SABADELL.

— Dijous, 19 de juliol: *PRESENTACIÓ DEL LLIBRE "LES NOSTRES MUNTANYES" de JOSEP BARBERÀ i SUQUÉ.*

Tingué efecte la presentació a TERRASSA del primer volum de "LES NOSTRES MUNTANYES", que amb el títol de "CATALUNYA PIRINENCA" comprèn tots els principals cims de la serralada pirinenca.

Després d'unes frases de salutació i obertura de l'acte pel nostre president Manuel Tomàs, es féu la presentació del llibre i del seu autor a càrrec del fins fa poc president del Centre, en Jaume Galofre, el qual destacà la immensa tasca que realitza l'autor d'aquesta obra, de manera silenciosa, metòdica i eficientment didàctica en tots els àmbits i característiques que engloben la pràctica i la divulgació de l'excursionisme.

Aquesta grandiosa obra literària i gràfica, cristal·litzada mercès a molts anys de dedicació, conté la classificació i síntesi documental de manera condensada, concreta i entenedora d'una 800 cims integrats dintre 53 zones en què ha dividit les 41 comarques que conformen l'actual CATALUNYA.

Contestà l'autor regraciant les frases del presentador i comentarista del llibre, evocant altres curioses i sentimentals característiques viscudes durant els llargs anys de gestació —iniciada el 1978— amb efectives referències a la realització de les seves quotidianes i indefallents ressenyes embrionàries assolides a còpia de molts neguits i esforços, i que suposen les bases de l'obra actualment i satisfactòriament editada.

Tancà els parlaments el regidor Sr. Josep Casajuana, representant del consistori terrassenc, el qual, lloant l'autor i la seva meritòria tasca, aprofità l'ocasió per expressar una sentida apologia envers la preservació i dignificació dels massissos i les carenes muntanyoses que envolten, resguarden i embelleixen TERRASSA

Acabà l'acte amb una seleccionada projecció fotogràfica realitzada per l'autor, mostrant les comarques pirinenques incloses en aquest primer volum editat, seqüències representatives de les seves capitals comarcals i, especialment, dels cims culminants de la seva peculiar orografia.

En Josep Barberà fou felicitat i encoratjat per aquesta nova i des d'ara imprescindible aportació al coneixement, divulgació i amor envers els cims sobirans i representatius de la nostra pàtria.

— Dijous, 18 d'octubre: Projecció de diapositives del *XLII CAMPAMENT SOCIAL D'ALTA MUNTANYA a MARANYA.*

Dijous, 8 de novembre: *CAMÍ ROMEU DE MONTSERRAT (P.R. 32) I G.R. 5: SENDER DELS MIRADORS.* Projecció de diapositives per SALVADOR TORRAS.

Per gentilesa de l'autor, membre del Centre Excursionista de RUBÍ, i enmig d'una encuriosida expectació per part d'un bon nombre de caminaires que concorregueren a aquestes marxes i la complaença de tot l'auditori, es projectaren els dos excel·lents reportatges.

El primer mostra les dues jornades (dies 2 i 3 de desembre de 1989, coincidint amb l'annual commemoració del DIA DEL CAMÍ DE MUNTANYA DEL VALLÈS) inaugurals del nou traçat senyalitzat del medieval CAMÍ ROMEU DE BARCELONA AL MONTSERRAT, i ara catalogat com a P.R. 32.

El segon reportatge exposava les diverses jornades emprades per seguir íntegrament el G.R. 5, que va des de SITGES a ARENYS DE MAR, mostrant les diverses sortides en què fou dividit el recorregut, iniciat a SITGES, travessant els massisos de GARRAF, l'ORDAL, MONTSERRAT, serres de l'OBAC, SANT LLORENÇ DEL MUNT, BERTÍ, MONTSENY i MONTNEGRE, fins a finalitzar a les platges del MARESME. Cal ressenyar les curioses —a voltes divertides i altres més incòmodes, a causa de les adversitats meteorològiques— vivències d'aquestes multitudinàries travessades muntanyenques.

Finalitzà l'acte amb la presentació, per part dels principals responsables de la Comissió de Senders de Gran Recorregut del Centre, del programat cicle "TRAVESADA DE TERRASSA A FRANÇA seguint el G.R.-4". Aquest cicle s'iniciarà el dia 16 desembre de 1990 a TERRASSA i acabarà el dia 14 de juliol de 1991 a LA GUINGUETA (CERDANYA FRANCESA).

L'autor fou cordialment encoratjat per la nombrosa i predisposada concurrència a continuar la seva notable i meritòria tasca documental per a la propera campanya de resseguiment dels nostres estimats paratges.

— Dijous, 15 de novembre: *EL TÍBET, PERFIL D'UN POBLE i GASHERBRUN II (UN GEGANT DE 8.000 m)*. Films de 16 mm en color, de JORDI PONS.

Vetllada a l'auditori del Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de Terrassa. Aquest nostre alpinista, escalador i realitzador català de renom universal dins la seva especialitzada tasca de documentals i escalades en les més grans muntanyes mundials, ens presentà dues de les seves realitzacions cinematogràfiques.

La primera, un excel·lent film que obtingué el Primer Premi com a millor documental en el Festival de Cinema de l'Algarve portuguès. Aquest notable documental cinematogràfic mostra la dramàtica situació dels tibetans, ara a més de trenta anys de l'ocupació del seu altívol país per les tropes del poderós veí seu: la Xina.

El segon film —el darrer estrenat de la seva vasta producció— ens il·lustra de manera difícil i accidentada l'ascensió al GASHERBRUN, cim de 8.035 m d'altura que, situat dins de la més gran glacera mundial —exceptuades les de les regions polars— de BOLTORO i enmig d'un impressionant amfiteatre de gegantines muntanyes, és un dels cims culminants de la serralda del KARAKORUM (PAKISTAN). Aquesta expedició, formada per alpinistes d'arreu del món, aconseguí el referit cim gegant, emperò la merescuda joia d'aquesta conquesta es convertí en greu dissort per l'accident mortal que sofrí un dels seus membres, Henry Albet, a causa d'una caiguda per un pendent vertiginós de més de 1.200 m de desnivell, en intentar per primeríssima vegada un descens de tal categoria encavalcat sobre una post de "surf".

La mestrívola qualitat cinematogràfica i l'interès de la temàtica de totes dues produccions foren unànimement valorades i aplaudides per la concurrència, atreta com sempre per la labor creativa d'aquest admirat i benvolgut muntanyenc.

A l'intermedi dels dos films, s'obsequià la concurrència amb valuosos obsequis, cedits gentilment per acreditades firmes comercials de la ciutat.

— Dijous, 29 de novembre: *DESCOBERTA, ESTUDI I DIVULGACIÓ DE L'OBSERVATORI PREHISTÒRIC DE SANTA MARIA DE CERVELLÓ*. Conferència il·lustrada amb projeccions fotogràfiques, per AMADOR REBULLIDA i CONESA.

Aquest eminent enginyer i reconegut especialista en l'Arqueologia Astronòmica ens oferí una interessantíssima dissertació amb el didàctic, important i suggestiu tema del recentment descobert observatori prehistòric de SANTA MARIA DE CERVELLÓ, a la comarca del Baix Llobregat.

Aquest nou observatori mil·lenari fou descobert per aquest il·lustre professor i autor de les monografies "L'OBSERVATORI LUNI-SOLAR DE LA POLA" i "ASTRONOMIA Y RELIGION EN EL NEOLÍTICO DEL BRONCE", i altres en període d'impressió.

Inicià la seva conferència amb l'exposició de la temàtica científica i estructural d'aquests antiquíssims monuments que fa ja uns 5.000 anys serviren com a calendari de les fases i cicles solars i lunars per als remots habitants de les contrades on són erigits.

Començà amb un comentari inicial d'introducció al difícil i apassionant tema, amb la descripció de l'observatori del TURÓ DE SANTA BÀRBARA, situat al municipi de LA FRESNEDA, a la comarca del MAESTRAT. Prosseguí amb el conegut nostre de LA POLA, a la SERRA DE L'OBAC, fent-ne una breu però profunda referència sobre les seves característiques i funcions religioses i científiques.

Arribà a l'espai final: presentació de la seva darrera descoberta a SANTA MARIA DE CERVELLÓ. Aquest notable observatori es troba situat al peu mateix —penjat al bell mig de la cinglera— de les parets de la referida església romànica, així com de les ruïnes del meideval castell de CERVELLÓ, situades al cim mateix del turó.

Fou verament apassionant conèixer les particularitats d'aquest antiquíssim monument, sobretot donades les peculiars característiques de similitud i circumstàncies tecnològiques amb les que l'autor ens donà a conèixer i valorar per la impremta i "in situ" en el nostre entranyable paratge de LA POLA.

La sàvia composició oral d'aquesta alligadora conferència fou bellament complementada per les excel·lents i quasi poètiques fotografies que l'acompanyaren.

Finalitzà l'acte amb un improvisat i molt animat col·loqui entre l'estudiosa concurrència que assistí a l'acte i que felicità l'autor per la seva erudició i la gran tasca d'estudi i divulgació d'aquesta ciència, de la qual al nostre país el senyor Rebullida n'és l'indiscutible precursor.

— Diumenge, 16 de desembre: *CONCERT DE NADAL* per la CORAL ROS-SINYOL i lectura del poema "ELS TRES REIS D'ORIENT" de CARLES RIBA, per FRANCESC PALET i SETÓ.

El nostre tradicional concert de NADAL que s'ofereix als nostres socis la tarda del dia de Sant Esteve, enguany, per motius de duplicitat d'activitats dels actants, se celebrà en una data anterior a l'acostumada.

Es presentà la CORAL ROSSINYOL de TERRASSA, nascuda fa deu anys al barri de la Cogullada. És formada per una trentena de cantaires, sota la direcció musical de Carles Llongueres, que la dirigeix des de la seva fundació.

La programació de dues de les tres parts del copiós programa es desenvolupà a càrrec d'aquests nostres cantaires, els quals ens oferiren un bell i escollit enfilall de cançons de Nadal del nostre país i d'arreu del món cristià.

L'encert de la seva fidel i delicada execució i la sobirana bellesa d'aquestes entranyables melodies exaltaren la complaença de l'auditori que premià amb aplaudiments i tota mena d'elogis els cantaires, i en especial el seu docte i sensible director.

La segona part corregué a càrrec del nostre consoci, publicista i actual vocal de publicacions del Centre, que ens oferí el comentari i lectura del poema de Carles Riba "ELS TRES REIS D'ORIENT". Aquesta obra del gran poeta català, no gaire coneguda, és d'una gran i profunda bellesa de creació, elaborada amb un sentit científic, quasi matemàtic de perfecció i riquesa de vocabulari, de rima i d'expressivitat, cosa molt difícil de transmetre oralment a simple lectura. Aquestes complicades circumstàncies literàries foren ben resoltes pel lector, mercès al seu conscient estudi i comprensió del text, tot donant-nos el valor, grandesa i emoció d'aquesta impressionant creació lírica.

El selecte auditori assistent aplaudí com mereixia l'estudi i declamació realitzada per l'estimat lector.

— Dijous, 20 de desembre: *EXPEDICIÓ DENOLI-90 (MOUNT MACKINLEY, 6.194 m)*. Àudio-visual de ROGER GONZÀLEZ.

Amb la presentació, a càrrec del nostre president Manuel Tomàs, dels cinc components de l'expedició catalana al MOUNT MACKINLEY, Elies Coll, Roger Gonzàlez, Miquel Llonch, Jordi Puell i Manel Sanz —els tres primers membres activíssims del nostre Centre— se'ns introduí a l'excel·lent àudio-visual, del qual és autor un dels components de l'expedició i membre de la Unió Excursionista de Matadepera.

S'inicià amb les sorprenents seqüències de l'inici dels viatge a la fabulosa megàpolis de Nova York, mostrant el seu estereotipat rostre de grandesa i opulència, i l'altre, no tan divulgat, de misèria i decadència social i ciutadana.

Contrastant amb aquesta metropolitana visió, ens transportaren als vastíssims espais de la llunyana Alaska, amb tota la seva immensa, avassalladora i salvatge bellesa natural. Travessant aquest vast i semidesert país, magnificat per tota mena d'importantes grandeses de la natura, apreciarem la raó de la seva ben merescuda fama paisatgística.

Dins aquest admirable territori i en la seva altiva regió de glaceres i de neus perpètuas, aquests cinc escaladors aconseguiren —no sense dificultats, a causa de la precarietat pressupostària de la reduïda expedició— el cim del MACKINLEY, que amb els seus 6.194 m d'altitud és el cim culminant d'Alaska i, ensems, de tots els territoris dels Estats Units d'Amèrica del Nord.

La bona qualitat tècnica i la realització fotogràfica, així com l'encertat muntatge d'aquests notable àudio-visual, propicià una grata i memorable vetllada, molt aplaudida per l'entusiasta públic assistent.

ACTES SOCIALS

59a. DIADA DE GERMANOR (CAN ROBERT), 2 i 3 DE JUNY DE 1990

Ja tornem a ser a la "Festa" de la nostra entitat. Puntuals, a les 4 de la tarda, van començar a arribar els primers acampadors, que van emprendre la tasca de muntar

les tendes, finalment foren 25 tendes i 280 acampadors, i per primer any una "rulot". Acabada aquesta feina, es va començar a buscar entreteniment per arribar a les 10 de la nit, hora del cremat i del foc de camp (fictici). Cal dir que va anar molt bé, ja que el rom era fabulós i en MIKI ens va fer ballar de valent, així com el reduït grup d'esportanis que va actuar, que van ajudar a passar una bona vetllada. I... a dormir.

Tararí! Tararí!... Que són les vuit del matí! Bon dia que fa sol i la xocolata desfeita ens espera!

I tot esperant la xocolata, per obrir gana, vam fer la cursa pedestre, amb participació de deu persones, que ben segur que després van tenir més gana que ningú. A continuació de xocolatada, començaren els diferents jocs, esperant ja l'hora de dinar. En els jocs va participar-hi força gent com es pot veure en la relació que es detalla a continuació: Dibuix, 39 participants; Cursa de sacs, 24 participants; Lluita a la corda, 7 equips masculins i 2 femenins; Gran joc, 18 parelles; Concurs de truites, 5 participants; Petit joc, 23 infants, i malauradament el concurs de petanca es va haver de suspendre per manca de... personal. També dir que el premi a la vestimenta va ser adjudicat en les dues modalitats a la mateixa persona, puix va ésser l'únic participant. I finalment, cansats però contents, ens vam agrupar per fer el gran dinar de la Diada, i per poder pair-lo la cobla "La Principal de Terrassa" va deleitar-nos amb les nostres sardanes. Per acomiadar la Diada, tots junts, agafats de les mans, cantàrem el "Cant dels adéus", tot convidant-nos per al proper any. Us hi esperem de nou!

Va ser una llàstima: un grup de joves no van saber beure amb mesura ni fer gresca prou sana, i ens van complicar la nit. Pel bé de tots, evitem-ho!

Abel Colomé i Estadella

FESTIVITAT DE SANT BERNAT DE MENTHON

Com ja és tradicional, en arribar el mes de juny celebrem la festivitat de Sant Bernat de Menthon, patró dels muntanyencs. Enguany la data del 17 de juny va coincidir amb l'aplec que la Unió Excursionista de Sabadell celebra anualment a la Mola. Així, doncs, es va creure oportú fer un programa d'actes conjunt. Es va celebrar la missa al monestir, oficiada per mossèn Babra. En el decurs de l'acte, en Jaume Galofre va fer una recordança del traspasat consoci Pau Julià i Obiol, ben conegut i apreciat per tots nosaltres. Després de recórrer les feixes del cim de Sant Llorenç del Munt, tot portant la imatge de Sant Bernat i oferir-li els cants, es van beneir els estris de muntanya.

Tot seguit ens disposàrem a escalar el característic monòlit de la Cova del Drac. Acomiadarem la festa amb un dinar a Can Robert, tot esperant poder retrobar-nos l'any que ve.

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA

El dia 8 de març de 1990 se celebra en el nostre estatge l'Assemblea General Ordinària, sota la presidència del senyor Manuel Tomàs i Alastruey, quan són les vint-i-dues hores (en segona convocatòria). L'acompanyen el vice-president senyor Manuel Campos i Alcaraz; el secretari, senyor Xavier Badiella i Noguera, i el tresorer, senyor Francesc Dalmases i Capella.

El senyor President obre l'acte i agraeix la presència dels socis assistents, i tot seguit, d'acord amb l'ordre del dia prèviament establert, cedeix la paraula al senyor Secretari, el qual llegeix l'acta de l'última Assemblea de socis del 16 de març de 1989, que és aprovada.

Continua el senyor Secretari amb la lectura de la Memòria d'activitats del curs 1989 i recorda que el seu detall poden trobar-lo els senyors socis en el Periòdic Mensual d'activitats i a l'Arxiu, òrgans informatius de l'entitat.

Els Vocals de les Seccions exposen les seves pròpies activitats. L'Assemblea es dóna per assabentada.

En el tercer punt de l'ordre del dia, el Sr. Tresorer informa de l'estat de comptes i situació de tresoreria, la liquidació del pressupost de 1989 i del projecte de pressupost per l'any actual 1990. L'Assemblea es dóna per informada i aprova la liquidació de l'any passat i el projecte de pressupost per l'actual.

Dins del quart punt, el Sr. President exposa la marxa general de l'entitat. Demana excuses per l'oblit del lliurament dels trofeus de la Va. Marxa Popular. Considera greu aquest lapsus i es procurarà posar-hi remei ben ràpidament.

Sobre el tema del llum avariament del Saló d'Actes, s'espera que les institucions donin alguna resposta a la petició que se'ls va fer.

A través de l'emissora local TV 20 es van presentar una vintena de programes de diverses facetes i de temàtica excursionista. És de lamentar l'absència de persones preparades per poder dedicar-s'hi més plenament i donar al programa una nova embranzida.

Assenyala el ressò ciutadà que obtingueren les últimes expedicions al Makalu i la del Pamir.

La trobada d'Alevins de Catalunya i la col·laboració rebuda de l'Ajuntament, ha enfortit els lligams i la dinàmica de treball amb les institucions municipals.

Gràcies a la iniciativa del montblanquí Sr. Josep Montfort, s'ha refet la capella del Coll de Boix.

La qüestió de la defensa de la naturalesa preocupa molt a la nostra entitat. S'ha treballat força per mirar d'aconseguir que les institucions corresponents vetllin per la preservació dels espais naturals protegits i a tal fi la nostra entitat col·labora en el si del Consell Assessor del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt, on dos socis ostenten la nostra representació. En aquest sentit s'han adequat els itineraris de la nostra Marxa Popular per tal d'evitar el trànsit de participants per zones massa feréstegues i que pugui representar un impacte nociu per la natura.

Comenta el mapa de Sant Llorenç del Munt, posat a la venda últimament i que tan diu en pro de la nostra entitat. Felicita una vegada més al Sr. Jaume Galofre i a tota la comissió de treball que dugué a terme aquesta tasca tan compromesa com delicada.

Es refereix ara al Sr. President, en el seu informe, a la Guia d'Itineraris. Un consoci s'ha brindat a treballar-hi i s'esperen resultats ben aviat.

La nostra publicació periòdica "ARXIU" és un problema encara no resolt. Enguany només s'ha publicat un número. Falten persones que vulguin dedicar-s'hi, si bé qualsevol excusa no justifica de cap manera el retard tan excessiu. Està ja a punt la publicació d'un número monogràfic en escaure's el 75è. aniversari de la Secció de Ciències Naturals.

A la Circular mensual per als socis, últimament s'hi detallen els acords de la Junta Directiva i així els socis se n'assabenten amb més puntualitat.

El nostre consoci Sr. Mateu Fusalba i Bosc, membre de Junta amb el càrrec de Bibliotecari i Arxiver, ha expressat el seu desig de deixar d'ocupar-se d'aquesta tasca que el Centre li té confiada; vol acollir-se, per la seva edat, a la jubilació i al descans i així de mica en mica anar transferint aquesta feina a la consòcia Sra. Àngels Cairó, que se n'anirà fent responsable..

La Junta Directiva es manté enguany amb els mateixos càrrecs de tots els socis del curs passat a excepció de la S.I.S., el vocal de la qual és el Sr. Francesc Navarro, i la Secció d'Excursionisme, amb el Sr. Joaquim Solbas.

El Sr. President, en el cinquè punt de l'ordre del dia, exposa la proposta de l'augment de quotes i la quota familiar. La proposta és la següent:

- Soci NUMERARI (Major de 18 anys) ..... 325 ptes. al mes
- Soci JUVENIL (de 14 a 18 anys) ..... 275 ptes. al mes
- Soci INFANTIL (de 0 a 14 anys) ..... 125 ptes. al mes
- Soci FAMILIAR (cònjuge i de 0 a 18 anys) ..... 100 ptes. al mes

En una ampliació dels conceptes de socis, s'especifica en cada cas a què dona dret l'adscripció en una d'aquestes diferents quotes. Els socis NUMERARIS tenen tots els drets que reconeix l'entitat: com a serveis i tramesa de Circulars, Arxiu, etc. El soci JUVENIL és el mateix cas, sense dret a vot ja que té la condició de menor d'edat, tal com es descriu en l'actual legislació estatal. El soci INFANTIL és igual que el JUVENIL, dins els límits de l'edat que imposa aquest tipus de quotes. El soci FAMILIAR, sigui cònjuge home o dona i fills fins a 18 anys màxim, té dret als serveis de l'entitat, però no rep la informació com el soci Numerari; el cònjuge, però, té dret a vot.

Els assistents fan alguns comentaris sobre aquest tema. Es suggereixen algunes qüestions que queden com a proposta per analitzar més endavant i finalment s'aprova la proposta d'augment de quotes i la quota familiar.

En el darrer punt de l'ordre del dia, l'apartat de precís i preguntes, un soci proposa si hi hauria la possibilitat d'arranjament del llum de la Sala d'Actes amb un vidre de metacrilat, es discuteix el tema i finalment el Sr. President es compromet a fer els esforços necessaris per aconseguir que a la propera Assemblea el llum ja estigui reparat.

Sense cap altre tema es clou l'Assemblea quan falten cinc minuts per les vint-i-quatre hores del dia 8 de març.

Els assistents són convidats a compartir un petit refrigeri en el bar del Centre.

DONATIU PÒSTUM DE JOSEP ABELLÓ I MARCET

Per expressa disposició del que fou guardonat atleta i escalador, president de la Secció d'Atletisme del Centre Excursionista de Terrassa durant els anys de la seva més gloriosa trajectòria, en JOSEP ABELLÓ i MARCET, traspasat el dia 8 d'agost del 1989, han ingressat per a servir-los al nostre estatge social, els següents guardons per ell aconseguits:

Una artística figura al·legòrica, Premi de fotografia.- Placa d'argent del XIII Campionat de Catalunya de Cross-Country.- Copa Excm. Ajuntament, Campionat Social de Carrera a Peu, Volta a Terrassa.- Copa C.E. de la Comarca de Bages, VI Volta a Manresa, 29 abril 1929.- Copa Secció Atlètica A.D.M., 1r. Premi per la classificació general, 1a. Cursa organitzada per aquesta Societat, 24 juliol 1927.- Gran Copa al·legòrica d'Atletisme, sense inscripció.- Medalla de Plata, Primer Premi Cross Guitart - La Mata.- Medalla de Plata, Jean Bouin, 1928.- Medalla de Bronze, sense inscripció.- Pergamí (autor: Àngel Carles i Soriguera) amb el títol de Campió Local de la V·Volta a Terrassa.- Pergamí (autor: Joan Duch) amb el títol de Campió de la VI Volta a Terrassa.

COL·LABORACIONS SOCIALS FORANES

XXI RENOVACIÓ DE LA FLAMA DE LA LLENGUA CATALANA

El diumenge dia 26 de febrer s'efectuà l'anyal RENOVACIÓ DE LA FLAMA DE LA LLENGUA CATALANA, que enguany correu a càrrec de la Secció Excursionista del Club de Natació d'Igualada.

S'encengué la Flama al poblet de Rià del Conflent i fou rebuda a Igualada per totes les seves autoritats i ciutadania. D'aquesta població fou portada a peu bo i seguint el G.R.- 7-2 fins a Montserrat amb trobada a Can Massana dels excursionistes d'arreu de Catalunya. Junts pujaren vers el monestir on, després de la Missa Conventual, es féu l'acte de l'ofrena i encesa de la Llàntia a l'atri de la basílica.

Un notable grup de consocis nostres, assistiren i representaren a la nostra entitat en aquest patriòtic acte.

XXXV TROBADA EN MEMÒRIA DELS EXCURSIONISTES MORTS

El diumenge, dia 11 de novembre, onze consocis representaren a la nostre entitat a l'anyal commemoració dels excursionistes morts que organitza la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya. Enguany es celebrà a l'ermita de SANTA MAGDALENA del terme municipal d'ULLDEMOLINS, a la comarca del PRIORAT. Tots els actes, emotius i concurredíssims, gaudiren de tota l'esplendor tardorenca dins d'aquell corprenedor paratge, situat a mig faldar de la mítica i legendària muntanya del MONTSANT.

TERRASSENCS DE L'ANY

Dissabte 8 de desembre: el Centre Social Catòlic ha nominat els "TERRASSENCS DE L'ANY 1990". El lliurament de les distincions es fa avui dia 8. Entre els quatre guardonats, hi ha el nostre consoci, MÀRIUS SAMARRA i AROZA. Tot remarcant-ne els seus comprovats mèrits per les seves reconegudes activitats culturals, en pro de l'art i en especial del conreu i difusió de la música, el Centre el felicita cordialment i, a l'ensem, l'encoratja a prosseguir en una constant i eficient tasca divulgadora.

EXPOSICIONS

EXPOSICIÓ DE DIBUIXOS DE CARMETÓ I PRAT: del 10 al 25 de març de 1990

La senyora Carme Setó ha exposat a les sales de la nostra entitat, cinquanta-dos dibuixos a la tinta xinesa, de la seva producció, de monuments, masies, paisatges, esglésies i muntanyes de la nostra terra.

“Aquesta afecció, la Carme sempre l’havia tingut present en els seus moments de lleure, des de ben jove, i ara, d’uns anys ençà, com a conseqüència d’haver-se alliberat de tasques més peremptòries i prosaiques, l’ha desenvolupat amb més plenitud”. Això és el que diu l’Antoni Garriga, espòs de la Carme, a la presentació del Catàleg de l’exposició.

Nosaltres, que no som crítics ni pretenem ser-ho, veiem en aquests dibuixos que la Carme té unes facultats pel dibuix i l’expressió plàstica innates. En la seva obra hi sabem trobar una evolució molt favorable i notem la diferenciació des dels primers dibuixos (molt preciosistes) fins als més recents, en els que ja hi apreciem una seguretat en el traç i un coneixement de l’ofici molt més profund.

L’exposició va ser molt visitada i comentada ben favorablement, tant pel públic com pels diferents mitjans de comunicació locals.

Felicitem de veres a la nostra consòcia, la senyora Carme Setó, per aquesta primera mostra pública del seu art, que ens ha ofert i esperem que no serà l’última.

EXPOSICIÓ: “JA TENIM QUARANTA ANYS D’IL·LUSIONS”

Durant els dies 3 al 16 de maig, en el nostre local social, s’exhibí una exposició de fotografies i objectes al·legòrics a la commemoració dels quaranta anys de fundació de l’AGRUPAMENT ESCOLTA PAU CASALS DE TERRASSA.

Ultra un àudio-visual que es projectà quotidianament durant el curs de l’exposició, es celebrà al nostre Saló d’Actes una Taula Rodona, una xerrada-col·loqui, així com també els actes d’inici i cloenda d’aquesta efemèride terrassenca d’una agrupació amb activitats recíprocament vinculades: l’excursionisme, el país i la cultura.

NECROLÒGIQUES

MANUEL GÜELL I MALDÓS

El dia 3 de març morí el nostre consoci el Sr. Manuel Güell a l'edat de 78 anys.

Des de ben jove que militava a les files de l'excursionisme local. Va ingressar a la nostra entitat procedent del Grup Excursionista EGARA quan es va produir la represa.

Durant un temps va ocupar el càrrec de Tresorer (anys 1940-41 i 42) a la Junta Directiva i tingué cura de la distribució de la "Guia Monogràfica de Sant Llorenç del Munt" —edició del 1936— dels pocs exemplars que van restar disponibles per a la seva venda.

Després dels anys quaranta, no es va dedicar massa a l'excursionisme actiu; les seves activitats com a comerciant i industrial del sector tèxtil llaner, l'absorbiren totalment.

El nostre condol a la seva esposa Sra. Emília Heres, als seus fills i familiars.

ISIDRE MARTÍ I BONASTRE

A darreries de març, a edat molt avançada, morí l'amic i col·laborador del Centre Isidre Martí.

De la seva impremta del carrer Puignovell, n'havien sortit pulcrament editats els nostres Butlletins (circular en dèiem llavors) d'ençà de la represa de l'any 1943 fins al 1962. Durant vint anys tingué cura del nostre portaveu. Pràcticament redactat totalment en llengua castellana, llevat d'algun article o poema escadussers entaforats per distracció i amb intenció.

Si ara repassem aquella publicació, la trobarem molt senzilla i discreta però, això sí, amb tota la força i significació que aquell malaurat període ens imposava.

La impremta Martí havia editat, molt bellament per cert, innumbrables Goigs en honor dels Sants patrons de la ciutat i els de gremis artesans, amb magnífics dibuixos, lletres i música a càrrec de reputats artistes. En tenim una bella mostra a la col·lecció de Goigs del Centre, on poden ser consultades i admirades aquestes petites obres d'art.

Descansi en pau el benvolgut amic i col·laborador. El nostre condol a la seva esposa i fills.

PAU JULIÀ I OBIOL

El dia 27 d'abril deixà d'existir el nostre consoci i bon amic Sr. Pau Julià. Tenia 76 anys.

Havia ingressat al Centre l'agost del 1931, quan tenia 17 anys. Sempre va estar a punt per ocupar càrrecs de responsabilitat a les Juntes Directives.

Fou Bibliotecari els anys 1934 i 35 i, més tard, del 1943 fins al 48. Vocal de fotografia l'any 1961 i Vocal numerari des de l'any 1972 fins al dia del seu decés.

Dedicat professionalment al ram de la impremta i de l'enquadració, el Centre va ser la seva segona llar i, reconeixent aquesta constant dedicació, la nostra entitat i tots els seus companys li van oferir un homenatge al cim de La Mola de Sant Llorenç del Munt. El deu d'agost de cada any, dia de Sant Llorenç màrtir, per tradició, demanava festa a la feina i mai no va deixar d'assistir al cim de La Mola a celebrar la diada.

L'anterior mapa de la muntanya de Sant Llorenç, el que es va publicar durant la presidència del Sr. Manuel Closa, tota l'edició sencera, per manca d'espai en el Centre (encara al carrer Sant Pere) es va guardar en el domicili d'en Pau. Ell, amb infinita paciència, va anar doblegant els mapes d'un a un i deixant-los a un tamany reduït per poder portar-los a la motxilla.

Els escaladors joves, de sempre i en els primers instants de la seva dedicació a aquesta faceta excursionista, han trobat l'oposició dels seus pares. Per obviar aquest impediment, en Pau en diverses ocasions actuava de mitjancer o encobridor (realment aquest qualificatiu és una mica fort, però és així). Ell s'emportava el material d'escalada des del Centre cap al seu domicili i els joves escaladors anaven a trucar-li a la finestra de casa seva a primera hora del diumenge i ell els donava els estris. Sortosament, no hi va haver mai cap accident. Com és de suposar hi hauria hagut un gros rebombori si s'hagués produït.

En Pau Julià ha estat un important element d'enllaç, o de relacions públiques que en diríem ara, de generacions i generacions prop dels nous socis del Centre.

Si en Manuel Closa va ser l'ànima de les sortides i excursions, en Pau ho va ser des de dins de la pròpia entitat. Tots dos van saber transmetre a les noves fornades de socis del Centre de després de la maltempada, les idees de catalanitat i d'amor al país.

En Pau Julià era amic de tots i de tothom. Era d'una gran bona fe i no es negava mai a cap favor que se li demanés i ell pogués fer. No mirava mai hora ni temps. La seva disponibilitat en pro del Centre i dels seus companys era total.

Vivia junt amb la seva germana i, quan aquesta morí, va continuar vivint en el mateix domicili, tot sol, un grapat d'anys. Més endavant, quan es va trobar desvalgut, va acollir-se a la Llar de l'Ancianitat de la Fundació Privada Torres Falguera, de l'avinguda de l'Abat Marçet de la nostra ciutat, fins als últims dies de la seva vida. Allí rebia les visites dels seus nombrosos amics. Li vèiem sempre a l'encalç de la mà l'ARXIU o el Periòdic mensual del Centre i estava informat constantment de les nostres activitats. Les vivia encara.

Com a trets remarcables del seu caràcter, podem dir que era una persona que escoltava amb fina atenció al seu interlocutor. Contudent en els seus judicis i opinions, bo i tendre com un infant gran. Reposi en pau, l'amic Julià, excel·lent company i excursionista de pro.

JOAN PINEDA I JUNCOSA

El primer d'agost morí el nostre consoci el senyor Pineda, que ostentava el número u d'associat a la nostra entitat. Us volem remetre a l'article del nostre consoci Francesc Palet (pàgina 535) d'aquest mateix ARXIU, "EN LA MORT DE JOAN PINEDA I JUNCOSA", on podreu informar-vos dels neguits i caràcter del nostre amic desaparegut.

FRANCESC PRAT I SETÓ

El 27 d'octubre ens ha deixat aquest estimat consoci, el Sr. Francesc Prat, a l'edat de 59 anys, després d'una breu malaltia. En Paco (pels íntims) el trobem relacionat amb les acampades de gent jove i també practicant l'esquí. Més que sortides a l'alta muntanya, fa l'excursionisme de muntanya mitja.

Era un fidel i constant anunciador en el nostre portaveu ARXIU. Prestigiós botiguer, amb establiment de camiseria i confeccions, actualment era el President de les Associacions de Comerciants i de Veïns del carrer de Sant Pere, on vivia.

Impulsor d'iniciatives com l'enllosat del seu carrer, rovell de l'ou de la ciutat, i que així va vedar la circulació d'automòbils per aquella via urbana tan entranyable i revaloritzada com a zona de passeig i embelliment d'establiments comercials.

A en Francesc Prat, el coneixem de sempre amb cara riellera, de caràcter obert i emprenedor i amb múltiples activitats en les més diverses entitats ciutadanes. La seva pèrdua ha estat molt sentida. D'ell encara n'esperàvem moltes coses.

A la seva esposa, la Sra. Lina Ribas, fills, mare i familiars, la nostra sincera condolença.

JOAN BENET I PUIG

A fi d'any, el 30 de desembre moria el nostre consoci Sr. Joan Benet a l'avançada edat de 85 anys.

La seva edat i l'estat delicat de salut, el mantenien reclòs a casa. Últimament, quan ens havíem interessat per ell, sabérem que es trobava molt afeblit.

Havia ingressat a la nostra entitat el mes de març de l'any 1922. Quan l'any 1929 es va celebrar el 1r. Saló de Fotografia del Centre, ell era el Secretari de l'entitat i ho continuà essent l'any següent.

Era una persona meticulosa i pulcra en el vestir i en el fer. El seu ofici de comptable, es reflectia en la seva persona. D'una noblesa extraordinària, es podia confiar en la seva paraula.

Les seves excursions preferides eren a les muntanyes de Sant Llorenç del Munt, Montserrat i també de tant en tant al Montseny. En la seva joventut freqüentava assíduament les sortides i les tertúlies que organitzaven els companys de la Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya.

Tenim una prova del seu caràcter, en l'article que ens va reportar el nostre amic Josep Llenas, titulat "LA PINYONADA" i publicat a l'ARXIU núm. 1 amb data 1r. Trim. 1975, quan parla de la pinyonada a la Font del Saüc, i en Benet portava guants per obrir les pinyes escalivades i així evitar que la reina se li enganxés a les mans. Els companys feien broma a la seva esquena per aquesta innovació. Ell, en Benet, aquell dia continuà la seva tasca tranquil·lament sense ni immutar-se. A la següent excursió-pinyonada, tots els amics portaven guants.

Una bona part de les informacions aquí expressades, ens les ha facilitat l'amic Josep Llenas, molt proper per edat i amiatat personal amb en Joan Benet.

Lamentem aquesta pèrdua i expressem als seus familiars el nostre sentit condol.

BIBLIOTECA

OBRES INGRESSADES PER DONATIU:

- *El Mossèn*. Autor: Antoni Batlle i Mestre. Edita: Associació Mossèn Batlle, 1989. Donatiu d'un consoci.
- *El Salí de Cambrils*. Autors: Ventura Roca, Ramon Sala i Joan Tort i Donada. Edita: Albada. Terrassa 1989. Donatiu dels editors.
- *Terrassencs de l'any, 1969-1989*. Edita i ofrena: Centre Social Catòlic, 1990.
- *Goigs en llaor del Sant Crist del Mar, trobat a la platja de Sant Feliu de Guíxols i conservat a la Casa-Museu "La Rectoria" de Sant Esteve d'en Bas*. Edició del 1989. Donatiu de la família Blasco-Cardona.
- *Informació sobre l'objecció de consciència i la prestació social substitutòria*. Edita i ofrena: Generalitat de Catalunya.
- *10 postals fotogràfiques (anys 1920-1930) de la muntanya de Montserrat. 24 postals fotogràfiques (anys 1920-1930) de Sant Llorenç del Munt*. Donatiu de Jordi Pi de la Serra.
- *III Col·loqui de Naturalistes Vallesans*. Terrassa, març de 1990. Donatiu dels organitzadors.
- *Anecdolari ocult d'una muntanya màgica: Sant Llorenç del Munt*. Autor: Antoni Ferrando i Roig. Monografies Vallesanes 12. Editorial Ègara. Terrassa, 1990. Donatiu dels editors.
- *Catalunya: guia dels transports interurbans*. Edita: Generalitat de Catalunya. Donatiu de Josep M. Domènech.
- *Les nits perfumades*. Autor: Manuel Joan i Arinyó. Premi Sant Joan 1988 de la Caixa de Sabadell. Donatiu: Marxa de Veterans de Catalunya (Alpens 1990).
- *Dossier bibliogràfic 1990 del Centre de Documentació del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*. Edita i ofrena: Diputació de Barcelona i Ajuntament de Terrassa.
- *Unió Excursionista de Matadepera: Butlletí anyal i resum d'activitats durant l'any 1989*. Donatiu dels editors.
- *Lleis fan costum. Ordenances municipals de la vila de Riudoms del segle XIX*. Autor: Eugeni Pella i Simon. Edita i ofrena: E. d'Estudis Riudomencs "Arnau de Palomar". Riudoms, 1990.
- *Les cavitats de la Serra de Busa*. Autor: Xavier Badiella i Noguera. Publicació "La Selva / 34". Donatiu de l'autor.
- *Goigs de Nostra Senyora dels Colls, venerada en la seva església parroquial de Sant Llorenç de Morunys*. Edició del 2n Centenari de l'altar dels Colls, 1784-1984. Donatiu: J.M. Morera.
- *Guia de Socis del C.E. de Catalunya 1989*. Edita l'entitat. Donatiu de J.M. Domènech.
- *"Made in Catalunya"* núm. 7, abril-maig 1990. Especial: *Terrassa, clau de l'enclavament de la comarca del Vallès*. Donatiu dels distribuïdors.
- *Goigs en lloança de Sant Bonifaci, màrtir, la relíquia del qual es venera a l'antiga col·legiata, avui basilica parroquial de Tremp, bisbat d'Urgell*. Tercera edició 1984. Donatiu: F. Palet i Setó.
- *Catàleg general de publicacions de la Diputació de Barcelona 1912-1987*. Edita l'entitat. Barcelona 1988. Donatiu: El Cau Ple de Lletres.
- *Cantata muntanyenca*. Text: Joan Costa. Música: Salvador Castells. Estrena per Sextet Vocal, el 10 de juny de 1990. Exemplar dedicat al Centre i signat pels seus autors.
- *Poema de Sant Llorenç del Munt*. Autor: Iu Pons i Serdanyès, escrit l'any 1956. Donatiu de la néta de l'autor, Montserrat Pons i Flotats.
- *Sant Salvador de les Espases*. Autor: Joan Solà i Coromines, escolapi. Nova edició facsímil de l'original de 1935. Edita i ofrena: Ajuntament d'Olesa de Montserrat, 1990, i publicat per l'Abadia de Montserrat.
- *P.R. - C.50: Riera de Merlés, Puigcornador, Matamala, Riera de Merlés*. Edita i ofrena: Comitè Català de Senders i F.E.E. de Catalunya. Barcelona, 1990.
- *Guia 1990 de Vacances Joves*. Edita i ofrena: Generalitat de Catalunya.
- *Geografia de Catalunya. Vol. IV*. Diversos autors. Editorial Aedos. Barcelona, 1981.

- *Corpus de les vies del Cavall Bernat de Montserrat. núm. I.- VIII.* Diversos autors. Donatiu dels editors: Museu "Grup Cavall Bernat" de Sant Cugat del Vallès.
- *Descoberta de la natura a través de les plantes medicinals.* Autor: Miquel Batet i Martí. Dibuixos i esquemes: Elsa Ejarque i Camps. Obra finalista del XX Premi Sant Bernat de Menthon 1988. Edita: Arxiu Bibliogràfic de la U. E. de Barcelona. Ofert per la Vegueria del Vallès Occidental.
- *Les nostres muntanyes. I - Catalunya Pirinenca.* Autor: Josep Barberà i Suqué. Edita i ofrena: Generalitat de Catalunya. Exemplar signat i ofert per l'autor.
- *Terrassa en xifres 1989.* Edita i ofrena: Cambra Oficial del Comerç i la Indústria de Terrassa.
- *Bibliografia del Collsacabra.* Autors: Miquel Banús i Blanch i Mateu Fusalba i Bosc. Edició mecanografiada. Donatiu dels autors.
- *León: Picos de Europa.* Gràfic turístic-pintoresc a esc. 1/25000. Autor: Santiago Morán Garrido.
- *Festes del Barri de l'Escola Industrial - Plaça de Catalunya.* Edita i ofrena: Comissió de Festes.
- *Goigs a llaor de la Mare de Déu Candelera, patrona i titular de l'església parroquial de Castelló d'Empúries. Bisbat de Girona.* Donatiu: A.G. i R.
- *Goços al glorioso San Ramon (obispo), cuyas sagradas reliquias se veneran en Roda (Huesca).* Edició Roda, 1944. Donatiu: A.G. i R.
- *Goigs a lloança del gloriós màrtir Sant Llorenç, diaca, que es venera a la seva capella de Sant Llorenç dos Munts, sufragània de Sant Andreu de Pruït (bisbat de Vic).* Edició: Amics dels Goigs de Vic, núm. 79, 1977. Donatiu: M.F. i B.
- *Dossier bibliogràfic. I - Centre de Documentació del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.* Edita i ofrena: Diputació de Barcelona i Ajuntament de Terrassa.
- *Lliurament de la Medalla de la Ciutat a l'Il·lm. Sr. Josep Rigol i Fornaguera.* Autor: Josep M. Domènech i Fargas. Exemplar mecanografiat i inèdit. Donatiu de l'autor.
- *El observatorio prehistórico de Santa María de Cervelló i Astronomia en la Prehistoria.* Autor: Amador Rebullida i Conesa. Extret de les publicacions de l'Agrupació Astronòmica de Sabadell, núm. 94, i de "Tribuna de Astronomia" nùms. 56-57. Any 1990.
- *Goigs en llaor de Santa Maria de Cerdanya, que es venera en l'església parroquial de Puigcerdà com a patrona de la vila i sa comarca amb el títol de Nostra Senyora de la Sagristia.* Lletre de Mn. Llorenç Ribet. Goigs premiats en el certamen de la Pontifícia i Reial Acadèmia Mariana de Lleida. Any 1933. Donatiu: Manuel Planchat i Villacampa.
- *Goigs de la Mare de Déu dels Àngels, venerada amb singular devoció en la seva capella edificada en la muntanya dels Pujols, del terme parroquial de Sant Martí-Vell (bisbat de Girona).* Donatiu: J.M. Morera.
- *Fent colònies i esplai a Can Palet. 1965-1990.* Edita i ofrena: Parròquia de Sant Josep de Terrassa. Octubre 1990.
- *Les Colònies de Can Palet.* Auca commemorativa dels 25 anys "Fent Colònies i Esplai a Can Palet". Text: Esperança Puig. Dibuixos: Mari València. Edita i ofrena: Parròquia de Sant Josep de Terrassa. Octubre 1990.
- *Ruta per conèixer la Terra Alta (2 volums).* Diversos autors. Edita: C.E. de Gandesa. Donatiu: F.E.E.C.
- *Sobre l'estat actual de la normalització lingüística.* Edita i ofrena: Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 1990.
- *Goigs a Santa Maria Magdalena, que es venera en la seva ermita d'Ulldemolins (arquebisbat de Tarragona).* Edició commemorativa del IV Centenari de la mort de Fra Llorenç Julià. Donatiu: M.F. i B.
- *Goigs a llaor de Sant Jordi, venerat a l'ermita de Santa Maria del Montsant, parròquia d'Albarca.* Edició de la Parròquia d'Albarca i els Gogistes Tarragonins, any 1988. Donatiu: M.F. i B.
- *II Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac (25 novembre 1990).* Editat i ofert pel Centre de Documentació del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.
- *Peculiaritats de la parla ullastrellenca.* Autor: Josep Massagué i Puig. Monografia editada per la XXXII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos. Rubí, 18-19 octubre 1986. Ofrena de l'autor.
- *"High Asia".* Autor: Jill Neats. Edita: British Library Cataloging. Donatiu: Expedicionaris del C.E.T. al Makalu 1990.

- *Terrassa: Caminades pels entorns*. Autor: Mateu Fusalba i Bosc. Edita i ofrena: Ajuntament de Terrassa.
- *Alguns escrits i ressenya de l'expedició al Saipal de l'any 1985*. Autor: Francesc Dalmases i Cunill (e.p.d.). Desembre de 1990. Donatiu dels pares i familiars del malaguanyat alpinista terrassenc i consoci nostre.

OBRES INGRESSADES PER ADQUISICIÓ:

- *Roncesvalles, Roncal, Valcarlos*. Guia Cartogràfica Esc. 1/40.000. Edita: Alpina. Granollers.
- *Sant Joan de l'Erm, Port Ainer, l'Orri, Urdossa, Salòria*.
- *El Turbón, Pic de Vallhiverna*.
- *Sierra de Gredos. I i II*.
Guies cartogràfiques Esc. 1/40.000. Editorial Alpina. Granollers..
- *Que bonica és la muntanya*. Autor: Ricard Fernández i Molinet.
- *Homes i Refugis*. Autor: Joan Masats i Climent.
Llibres de Motxilla núms. 37 i 38. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989.
- *X Ronda Vallesana: Sentmenat - El Farell*. Edita: U.E. de Sabadell, 1989.
- *El Montsec i les muntanyes veïnes*. Diversos autors. Edita: C.E. de Catalunya. Barcelona, 1989.
- *P.R. - C. 31. Camí dels Monjos: de Sant Cugat del Vallès a Sant Llorenç del Munt*.
- *P.R. - C. 40. Vic - Sant Pere de Caserres - Tavèrnoles - Les Tallades*.
- *P.R. - C. 88. Ruta del Carrasclat*.
Edita: Comitè Català de Senders i F.E.E. de Catalunya. Barcelona, 1990.
- *Els noms de lloc de Catalunya*. Autor: Pere Balanyà i Abadia. Col·lecció Població i Territori núm. 5.
Edita: Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1989.
- *Ports de Morella i Benifassar (Ports de Beceit)*. Autor: Ricardo Muñoz i Badia. Edita: l'autor. Almassora, 1989.
- *Andar por el Parque Natural de las sierras de Cazorla, Segura y Las Villas*. Autor: Gonzalo Cantos Crespo. Edita: Penthálón. Madrid, 1989.
- *De Guadarrama al Pirineo*. Autor: Juan L. Slacedo. Edita: Estebn Sanz. Madrid, 1987.
- *Rutas y cumbres del Alto Pirineo*. Autor: Luís Alejos. Edita: Euskal Mendizale Federa Kundsá. Bilbao, 1988.
- *Terrassa 1989*. Autor: Dolors Font. Pròleg: Carles Puig. Apèndixs: Joaquim Verdaguer. Terrassa, 1990.
- *Montseny: guia excursionista. Vol. I: La Calma i el Matagalls. Vol. II: Turó de l'Home i les Agudes*.
Autor: Juan López Cortijo. Editorial: Montblanc-Martín. Barcelona, 1989-1990.
- *Canigó - Conflent - Vallespir - Alt Ripollès*. Guia Cartogràfica Esc. 1/40.000. Editorial Alpina. Granollers.
- *G.R. II. Senda Pirenaica*. Topoguía del Sendero aragonés. Edita: F. Aragonesa de Montañismo. Zaragoza, 1989.
- *La prehistòria del Moianès*. Autors: M. Àngels Petit i Joan Surroca. Moià, 1987.
- *Terrassa 1901-1919*. Autors: Judit Tapioles i Pere Figueras. Edita: Arxiu Tobella. Terrassa, 1990.
- *Cròniques bandoleres de Sant Llorenç del Munt. El camí ral de Barcelona a Manresa*. Autor: Antoni Ferrando i Roig. Col·lecció Cavall Bernat núm. 15. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985.
- *Guía Campsa 1990*. Mapes de carretres, gastronomia, turisme i artesanía. Edita: Campsa.
- *Vallès Occidental. A - Mapa comarcal Esc. 1/50.000. B - Informació municipal i comarcal*. Edita: Consell Comarcal del Vallès Occidental. Sabadell-Terrassa, 1990.
- *Collserola: El parc natural per descobrir*. Quadern central núm. 14. Edita: Ajuntament de Barcelona.
- *Les esglésies de Sant Pere de Terrassa*. Diversos autors. Edita: Ajuntament de Terrassa.
- *Matadepera a la Guerra de la Independència*. Autor: José Manuel Salillas. Edita: Gralesa. Viladecavalls, 1990.
- *Refugios pirenaicos*. Diversos autors. Edita: Prames S.A. Zaragoza, 1990.
- *Los tresmiles del Pirineo*. Autor: Juan Buyse. Edita: Martínez Roca, S.A. Barcelona, 1990.

- *El calze de Plegamans, una joia de l'orfebreria del renaixement català*. Autor: Joan Roca i Escolà. Versió catalana: Ramon Floch i Camarasa. Col·lecció Monografies Vallesanes núm. 13 de l'Editorial Ègara. Terrassa, 1990.
- *Els mosaics del conjunt monumental de Sant Pere de Terrassa*. Autor: J. Casanovas i Folch. Col·lecció Monografies Vallesanes núm. 14 de l'Editorial Ègara. Terrassa, 1990.
- *G.R. II. Pirineo Vasco: Zuriza - Hondarribia - Zuriza*. Diversos autors. Edita: Nofar Mendizde Federakundsa, 1990.
- *G.R. 8. Maestrazgo - Gúdar - Javalambre - Beceite - Villel*. Diversos autors. Edita: Comité Nacional de Senderos de G.R. Zaragoza, 1990.

OBRES INGRESSADES PER SUBSCRIPCIÓ:

- *Declaració sobre el progrés i el desenvolupament social*. Documents del Centre Unesco de Catalunya núm. 14. 1989.
  - *Declaració mundial sobre l'educació per a tothom. Tailàndia 1990*. Documents del Centre Unesco de Catalunya núm. 15. 1990.
  - *Convenció sobre els Drets de l'Infant*. Nacions Unides 1989. Documents Centre Unesco de Catalunya núm. 16. 1990.
  - *Per una Europa sense blocs: Justícia i Pau, Fundació per la Pau*. Documents del Centre Unesco de Catalunya núm. 17. 1990.
  - *Catalunya romànica. Vol. IX: l'Empordà II*. Edita: Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1990.
  - *Conclusions del I Seminari sobre Cultura Popular*. Edita: Minyons de Terrassa, 1990.
  - *Història Natural dels Països Catalans. Vol. II: Peixos*. Diversos autors. Edita: Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1990.
  - *Catalunya romànica. Vol. IV: la Garrotxa*. Diversos autors. Edita: Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1990.
- REVISTES: *Alp. Arrel, L'Avenç, Camacuc, Cavall Fort, Catalunya Verda, "Core Mendiac", Cultura Catalana, El Correu de la Unesco, Creu Roja, Cultura, "Desnivell», El Drall, L'Erol, Extrem, Laberint, La Llibreta (C. E. i P.), El Món, Muntanya, Nació, "Pasos", "Peñalara", "Piornal", "Pyrenne", "Pyrenai-ca", Revista de Catalunya, Revista Catalana de Geografia, Rodamon, Saber, "Sarrio", Serra d'Or, Set Dies, El Temps, Tretzevents, El Triangle, Vacarisses, Al Vent, Vertex, Xarxa.*

OBRES INGRESSADES PER INTERCANVI:

BUTLLETINS: *Acampada, Accivis, Agenda Jove, Amics del Sol, Agrupació Astronòmica Terrassa, Agrupació Excursionista de Catalunya, id. Granollers, id. Icària, id. Montserrat, id. Muntanya, id. Talaia, id. Pedraforca, Agrupació Pessebrista de Terrassa, Agrupació Sardanista de Terrassa, Ajuntament de Matadepera, Arnau de Palomar, Art i Cultura, Associació Catalana de Cases de Colònies, Associació Excursionista d'Etnografia i Folklore, La Brama, Butlletí d'Arts Industrials i de Museus de Ciència i Tècnica, Can Roca, Cambra Oficial del Comerç i la Indústria de Terrassa, Casal d'Avis de Terrassa, Casal de Sant Pere, Castellars, C.C.C.C., Centre Social Catòlic, Centre Excursionista Àliga, id. Blanes, id. de Catalunya, id. Comarca de Bages, id. Els Blaus, id. Empordanès, id. Gràcia, id. Llinars del Vallès, id. Molins de Rei, id. Montserrat, id. Olot, id. Rubí, id. Sant Feliu de Codines, id. Taradell, id. Vilassar de Mar, CERAP, Club Ferroviari Terrassa, id. Muntanyenc de Terrassa, id. Muntanyenc de Sant Cugat del Vallès, Cingles, Colla, Collserola, Contacte, Contravent, Contrades, Dreccera, L'Ermin, El Full, Esclat, Èpic Casino del Comerç, Excursionisme, Estris, Estrep, F.A.E.S., Flash, Foment Excursionista de Barcelona, F.E. de Catalunya, F.E.M., Fundació Caixa de Pensions, G.E.O.S., El Gra, Grup Excursionista Mallorca, id. Filatèlic Ègara, Informatiu, Jove Cambra de Terrassa, KAE, Lo Floc, Mai Enrera, Nanus de Can Roca, Òmnium Cultural, La Parabòlica, Pasos, Penya Excursionista Guimerà, Pigot, Puigmal, Pulka, Ritme, Radio Terrassa, Rialles de Catalunya, Roc, Roc Dur, Rusc, Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, Unió Excursionista de Catalunya, id. de Matadepera, id. de Sabadell, S.E.A.S., S.E.A.C., S.C.T., Tagamanent, Talaia, Terrassa, Vertical, Vilamar, Visions, Visquem Terrassa, Xaloc, Xarxa Cultural, 4 Pàgines.*

PUBLICACIONS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA:

- *Informatius*: Gener, Febrer, Març, Abril, Maig, Juny-Setembre, Octubre, Novembre, Desembre.
- *Arxiu*: Núms. 56-57. Juliol-Desembre 1988. Núm. 58. Desembre 1989: monogràfic especial del 75è. Aniversari de la S.C.N.
- Monografia: *VI Marxa popular del C.E.T. 14 maig 1990*.
- Monografia: *1969-1989, Vint anys de la Secció d'Investigacions Subterrànies*.
- PROGRAMES:
  - *Cicle «Descobrir els senders de Gran Recorregut: el GR 5*. Editat en col·laboració amb la Comissió de Senders de la Vegueria del Vallès.
  - *Expedició Makalu-90*. Informació.
  - *Secció infantil*. Curs 1989-1990 (Segon trimestre).
  - *Convocatòria de l'Assemblea General Ordinària*. 8 de març.
  - *Sortides col·lectives d'Esquí de Muntanya, organitzades per la S.A.M.*
  - *Assemblea anual reglamentària de la S. d'Excursionisme*. 31 de gener.
  - *Cursa Esquí de Muntanya: Núria-Puigmal-Núria*. 11 març (S.A.M.).
  - *Curset d'iniciació a la Flora de les nostres muntanyes (S.C.N.)*.
  - *VI Marxa Popular del C.E.T.*
  - *LIX Diada de Germanor a Can Robert*. 2 i 3 de juny.
  - *LIII Saló de Fotografia i XXXIII de Muntanya*. 30 juny - 18 juliol.
  - *XX Curs d'Excursionisme (S.A.M.)*.
  - *Travessa Terrassa-França pel GR 4*.
  - *Activitats d'Esquí*. 1990-1991 (Secció Esquí).
  - *Conferència Gouffre Berger i Sima Budaguia*. 13.12.1990. S. Is..
- OPUSCLES, MONOGRAFIES, etc.: Terrassa - França - Presentació i convit.
- CONVOCATÒRIES: *Gran Gala de benvinguda a la neu (16.11.90)*. *Secció Esquí. Sopar anual de Germanor (23.11.90)*.

SECCIÓ DE CIÈNCIES NATURALS

FEBRER 1990. SORTIDA MATINAL DE REPOBLACIÓ

Amb alzines i roures a Can Brossa, Vall d'Horta.

El lloc de repoblació era un vell conegut doncs el 1987 també hi vàrem portar a terme una altra repoblació. Aquesta vegada la quantitat entre plançons i glans foren d'uns 300, l'orientació de la vessant a repoblar era nord i a una altura de 610 m., és de remarcar que la vegetació existent i present avui és la naturalitzada i espontània pròpia de la regió, peus d'alzina (rebrotos), romaní, esbarzers, estepes, gàrric, etc., no gaire alts, però sí nombrosos.

De la nostra anterior experiència no es pogueren veure uns resultats clars; s'identificaren els clots i rebaixos pels plançons que varen fer, però molts pocs eren arrelats. També es veien altres repoblacions fetes per altres grups naturalistes però amb resultats semblants.

La nostra opinió, i veient la competència de la vegetació existent pels nostres plançons i glans és poc realista, però sí molt esperançadora, ja que el bosc es va repoblant per si mateix en tota l'àrea cremada, es donen per finalitzades les possibles repoblacions en aquesta Vall.

MARÇ 1990. III COL·LOQUI DE NATURALISTES VALLESANS

Celebrat a Terrassa al Museu Tèxtil i al Centre de Documentació de Sant Llorenç del Munt i de l'Obac (Casa Baumann), el dia 11 de març de 1990.

Aquest col·loqui es celebra biennalment en una ciutat diferent del Vallès i aquest any va correspondre a Terrassa ser la seu de convocar els estudiosos de la natura dintre de l'espai del Vallès, (no sempre els treballs presentats respecten llur ubicació).

L'organització d'aquest col·loqui va anar a càrrec de: CENTRE VALLESÀ D'ESTUDIS DELS ECOSISTEMES MEDITERRANIS, PIGOT (GRUP ORNITOLÒGIC DE TERRASSA), SECCIÓ DE CIÈNCIES NATURALS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA, i el suport dels diferents estaments socio-culturals de la província.

La nostra secció va presentar el treball: APROXIMACIÓ A L'ESTUDI DE LES ORQUÍDIES SILVESTRES A SANT LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC.

El treball és el reflex de les observacions elaborades durant les sortides mensuals de la Secció per realitzar els nostres Itineraris botànics, dedicant atenció a la família ORCHIDACEAE.

En la realització d'aquest treball s'han pogut observar 23 espècies diferents d'orquídies totes dintre el Parc, les hem agrupades per gèneres i ordre alfabètic, remarquen els seus caràcters principals, l'hàbitat, la floració i la seva distribució dintre del massís.

S'hi acompanyen 7 dibuixos de diferents orquídies i un mapa esquematitzat del Parc Natural a on s'han trobat i localitzat els diferents gèneres i espècies.

Es va completar el treball en una exhibició de diapositives comentades de les 23 espècies citades i una mostra de l'exposició ARBRES DE CATALUNYA.

Aquest estudi complet volem publicar-lo en un pròxim arxiu del C.E.T.

RESUM DEL "CURS D'INICIACIÓ A LA FLORA DE LES NOSTRES MUNTANYES"

El curs va constar d'una presentació teòrica i de tres sortides pràctiques.

— En la secció teòrica es va fer un esquema general del que és la botànica: explicació del terme d'espècie, classificació dels vegetals, morfologia, principals grups de plantes...

Es varen passar unes diapositives i es van fer pràctiques d'identificació de dos tipus d'arbres.

— La primera sortida del curset (20 de maig) va ser a la Canal de les Teixoneres, on vam determinar arbres: diferents tipus de roures, pins, l'auró negre..., també algun arbust i lianes, com són la coronilla boscana, el lligabosc, etc.; l'assistència fou de 28 persones.

— A la segona sortida (10 de juny) en el camí de la Font Soleia, es van identificar plantes herbàcies; malgrat la pluja, els 16 assistents vam poder classificar la candelera, la campana gran, el pinzell, la ginesta sessilifòlia, etc. Totes aquestes plantes es determinaren amb l'ajuda de llibres i guies de camp.

— La darrera sortida (8 de juliol) a la Font de l'Hort i la Font Soleia, la vam dedicar a estudiar i revisar els arbres (l'auró blanc, la moixera...), els arbusts (xuclamel xilosti, estepa borrera...) i algunes plantes més menudes, com els crespinells; l'assistència fou de 9 persones.

SORTIDES DEL 1990 DE LA S.C.N.

— Diumenge, 14 de gener: Sortida Matinal de Repoblació Forestal, bàsicament de roures a la Vall d'Horta als vols de Can Brossa, un cop finalitzat, vàrem anar al Castell d'en Pua.

— Diumenge, 8 d'abril: Matinal al Roure Llarg (Serra de l'Obac), per el cantó nord hi havia gran quantitat de fritilàries.

— Diumenge, 20 de maig: Matinal a la Canal de les Teixoneres, coincidint amb la 1a Sortida del Curset de Botànica de la Secció.

— Diumenge, 10 de juny: Sortida Matinal a la Font Soleia i Canal de Santa Agnès, coincidint amb la Sortida del Curset de Botànica de la Secció.

— Diumenge, 17 de juny: Sortida de tot el dia al Berguedà, concretament al "Catllaras" per poder estudiar orquídies i veure si trobàvem "Les Sabatetes de la Mare de Déu" que per cert no la vam trobar.

— Diumenge, 8 de juliol: Matinal a la Font Freda i Font de l'Hort. Remarcar que a la Font de l'Hort l'Eboni (arbre) ja estava florit, 3a Sortida del Curs de Botànica.

— Diumenge, 16 de setembre: Matinal a Montserrat pel Camí de les Bateriaes, on vàrem trobar (la difícil de veure) herba freixunera.

— Diumenge, 21 d'octubre: Sortida Matinal al Montseny per observar la tardor sobretot del faig, grèvol, castanyers i roures.

— Diumenge, 11 de novembre: Sortida Matinal, per continuar amb l'estudi dels líquens, dels roquissars de la Pola i Coll de la Tanca.

Cal dir que aprofitant l'avinentsa vàrem collir tots una bona bossa de carlets.

— Diumenge, 16 de desembre: Sortida Matinal al Sot de la Bóta, vàrem continuar estudiant les moltes i els líquens. Degut al fred, prenguérem mostres i les vam estudiar en el Pla dels Escorpins (sobre els Òbits).

SECCIÓ D'EXCURSIONISME

RELACIÓ DE L'ASSISTÈNCIA OFICIAL A MARXES, RONDES, CAMINADES, ORGANITZADES PER ALTRES ENTITATS EXCURSIONISTES AL LLARG DE L'ANY 1990

— 6 de maig. I.- *X Travessa Matagalls - Vic. Organitzada per la Unió Excursionista de Vic.* Vocal: Quim Solbas i Rabal. Participants: 5.

— 19 i 20 de maig. II.- *III Marxa Romànica de Resistència de Navàs.* Organitzada pel Centre Excursionista de Navàs. Vocal: Quim Solbas i Rabal. Participants: 2.

ACTIVITATS REALITZADES DURANT EL PRIMER SEMESTRE DE L'ANY 1990

— Diumenge, 7 de gener. I.- *Excursió a Montserrat per la Regió de Ponent del Pas de la Llastra i Serrat del Faraó.* Itinerari: El Bruc, Can Jorba, Clot de l'Estevet, torrent de la Coma d'en Pastor, Pas de la Llastra, Coll de Moset, Serrat del Faraó, Canal Roja, Torrent del Migdia, Coll del Bassal dels Gats, Camí dels Gats o dels Francesos i Can Jorba. Vocal: Quim Solbas i Rabal. Participants: 12.

— Diumenge, 7 de gener. II.- *Tradicional Excursió Nadalena (XX).* Visita als Pessebres de Castellar del Vallès. Itinerari: Santuari de la Mare de Déu de la Salut de Sabadell, Serra de Sant Iscle, Ca N'Ametller, el Pi Gros, cementiri i Castellar del Vallès. Vocal: Mateu Fusalba i Bosc. Participants: 56.

— Diumenge, 28 de gener. III.- *Excursió a la Serra de l'Obac.* Pel Sot de Mata-Rodona i Torrent del Roure Llarg. Itinerari: Alzina del Sal·lari, Coll de Boix, Era dels Enrics, Sot de Mata-Rodona, Torrent del Roure Llarg, Turó del Pujol, Carena de la Fosca, el Roure Llarg, Coll de Tres Creus, i l'Alzina del Sal·lari. Vocal: Quim Solbas i Rabal. Participants: 12.

— Diumenge, 11 de febrer. IV.- *Operació Castells al Vallès Occidental (XVI).* Castell de Rocamur i la Torrota de la Roca. Itinerari: km. 18 Ctra. de Talamanca, Font de la Guineu, Coll del Llor, Font del Llor, Castell de Rocamur, Serra del Bon Aire, Pedra de l'Àguila, Coll de Palomeres, Torrota de la Roca, i Sant Llorenç Savall. Vocal: Francesc J. Suárez i Fernández. Participants: 12.

— Diumenge, 18 de febrer. V.- *Petites Travessades Familiars (XVII).* Matinal d'Hivern al Collserola. Itinerari: Cerdanyola, Turó d'en Fotjà, el Forat del Vent, Can Ferrer, Coll de la Ventosa, Turó d'en Cuiàs, Turó de les Roquetes, Castell del Baró, Mirador de la Torre del Baró, Torrent de la Torre Vella, aqüeducte, estació de Torre Baró. Vocal: Mateu Fusalba i Bosc. Participants: 33.

— Diumenge, 25 de febrer. VI.- *Excursió a Montserrat*. Per la regió de les Agulles i el Pas del Príncep. Itinerari: Santa Cecília, l'Embut, Canal de les Agulles, Coll de les Agulles, fins a la miranda de les Agulles, Pas de la Portella, refugi Vicenç Barbé, Camí de Coll de Port o Porc, Pas del Príncep, Font de l'Esllavissada, Coll de Port o Porc, drecera del Miracle, fins a Santa Cecília. Vocal: Quim Solbas i Rabal. Participants: 14.

— Diumenge, 11 de març. VII.- *Excursió al Montsant*. Seguint part del G.R. 7-I de Sant Antoni a Sant Bartomeu. Itinerari: ermita de Sant Antoni, Balma Roja, racó de la Pastora, ermita de Sant Bartomeu de Fregorau, Canal dels Sapofins, Pins Carrassers, Grau de Llop, Pi de la Carabasseta, Canal del Llop, fins a l'ermita de Sant Antoni. Vocals: Jordi Senyal i Alfred Soriano. Participants: 23.

— Diumenge, 18 de març. VIII.- *Excursió a Sant Llorenç del Munt*. Per les Fondalades del Turó del Boc i les Nou Cabres. Itinerari: La Barata, Can Pèlags, Canal de la Pedrera, Carena del Pagès, Canal del Boc, Collet del Turó de les Nou Cabres, Canal Fonda, Canal de la Morella, Turó de la Morella, Camí de les Fogueroses, Canal de l'Escaleta, Paller de les Fogueroses, Sesta de l'Arc, Canal del Forn del Cargol i La Barata. Vocal: Quim Solbas i Rabal, Participants: 19.

— Diumenge, 25 de març. IX.- *Petites Travessades Familiars (XVIII)*. Passejada per les altes Carenes de l'Obac. Itinerari: Coll i casa nova de l'Obac, Alts de la Pepa i Tossal de l'Àliga, Pou de Glaç, Collet Estret, Castellsapera, Coll de Tres Creus, Font de la Pola, Coll de Tanca, Coll de Boix, l'Alzina del Vent, Coma d'en Vila, la Castanyeda, La Mata, Coll d'Estenalles. Vocal: Mateu Fusalba i Bosc. Participants: 26.

— Diumenge, 22 d'abril. X.- *Excursió a Montserrat*. Per la regió dels Pallers i el Torrent del Lloro. Itinerari: Can Maçana, Coll de Guirló, Pas de la Portella, Balma Tapiada, l'Era dels Pallers, els Pallers, Canal del Pagès, Torrent del Porquer, Balma d'Alfonso, Torrent del Castell, Font del Xebret, Balma de l'Arcada, Torrent del Lloro, Coll del Lloro, Coll de les Agulles, Canal de les Agulles, Roca Foradada, Coll de Guirló i Can Maçana. Vocal: Quim Solbas i Rabal. Participants: 19.

— Diumenge, 29 d'abril. XI.- *Petites Travessades Familiars (XIX)*. Camí Ral de Manresa. Itinerari: La Barata, Coll Estret, Sot de les Unces, Paller de tot l'any, Font del Lladre, Coll del Correu, Hostalets i Coll del Davi, Sant Jaume de Vallhonestà, Pont de Vilumara i Manresa. Vocal: Mateu Fusalba i Bosc. Participants: 37.

— Diumenge, 27 de maig. XII.- *Petites Travessades Familiars (XX)*. Primavera a la Segarra. Itinerari: Sant Guim, Ermita de Sant Domí, Castell de Santa Maria, Font i naixement del riu Sió, Gàver, Estaràs, Santa Fe de la Segarra, Les Casetes del Pla Vergós, Vergós, Altadill, Ermita de Sant Salvador, Sant Guim de Freixenet, Sant Guim de l'estació. Vocal: Mateu Fusalba i Bosc. Participants: 22.

— Diumenge, 17 de juny. XIII.- *Petites Travessades Familiars (XXI)*. Fi del cicle 1989-1990 a les Guillerries. Itinerari: Tavertet, Font de l'Abeurador, Pla Boixer, Casa i Font de Rajol, Rupit. Vocal: Mateu Fusalba i Bosc. Participants: 60.

GRUP DE SENDERS DE GRAN I PETIT RECORREGUT

— Diumenge, 14 de gener. XIV.- *Senders dels Miradors G.R.5. 3a etapa: La Beguda Alta - Montserrat - Monistrol de Montserrat*. Itinerari: La Beguda Alta, Collbató, Monestir de Montserrat. Vocals: Francesc Suárez i Quim Solbas. Participants: 53.

— Diumenge, 4 de febrer. XV.- *Senders dels Miradors G.R.5.* 4a etapa: Monistrol de Montserrat - La Mata. Itinerari: Monistrol, La Bauma, Masia del Gall, Cingles de Rellinars, Rellinars, Les Cases Noves, Font i Mas de la Boada, Coll del Correu, Camí Ral de Manresa, Coll de Tres Creus, Coll de Boix, La Mata. Vocals: Francesc Suàrez i Quim Solbas. Participants: 77.

— Diumenge, 4 de març. XVI.- *Senders dels Miradors G.R.5.* 5a etapa: La Mata - Sant Feliu de Codinas. Itinerari: La Mata, Coll d'Eres, Canal del Llor, el Marquet de la Roca, Can Muntada, Les Oliveres, Creu del Ricó, Sant Llorenç Savall, Castell de Gallifa, torrent de Les Elies, Sot de la Baliarda, Sant Feliu de Codines. Vocals: Francesc Suàrez i Quim Solbas. Participants: 92.

— Dissabte, 17 de març. *III Trobada de responsables i interessats dels senders de gran i petit recorregut del Vallès.* A les 18 hores a la seu del Centre Excursionista de la Garriga va tenir lloc la trobada de responsables de les nostres comarques.

— Diumenge, 1 d'abril. XVII.- *Senders dels Miradors G.R.5.* 6a etapa: Sant Feliu de Codines - Aiguafreda. Itinerari: Sant Feliu de Codines, Sant Miquel Xic, Sant Miquel del Fai, L'Ollar, Torrent de Puigfred, Sant Pere de Bertí, Serrat de les Escorseres, Bellavista Vella, Can Rajadell, Grau de les Avellanes, Valldeneu, la Rectoria i Aiguafreda. Vocals: Quim Solbas i Francesc Suàrez. Participants: 76.

— Diumenge, 6 de maig. XVIII.- *Senders dels Miradors G.R.5.* 7a etapa: Aiguafreda - Collformic. Vocals: Francesc Suàrez i Quim Solbas. Participants: 71.

— Diumenge, 10 de juny. XIX.- *Senders dels Miradors G.R.5.* 8a etapa: Collformic - Sant Celoni. Vocals: Francesc Suàrez i Quim Solbas. Participants: 86.

GRUP BICI DE MUNTANYA

— Dissabte, 17 de febrer. XX.- *El Camí Romeu a Montserrat i l'antic Camí a Rellinars.* Vocal: Francesc Suàrez i Fernàndez. Participants: 4.

— Dissabte, 24 de març. XXI.- *Terrassa, Martorell, Rubí, Terrassa.* Vocal: Francesc Suàrez i Fernàndez. Participants: 16.

— Dissabte, 7 d'abril. XXII.- *Terrassa, Rubí, Terrassa.* Vocal: Francesc Suàrez i Fernàndez. Participants: 8.

ASSEMBLEA ANUAL REGLAMENTÀRIA DE LA SECCIÓ D'EXCURSIONISME

El dia 31 de gener de 1990, es va celebrar l'Assemblea Anual Reglamentària de la Secció d'Excursionisme, en la qual es va aprovar la nova junta:

President:	Quim Solbas i Rabal
Sots-President:	Josep Àlvarez i Jaén
Secretari:	Antoni Falgar i Pollina
Vocals de Marxes:	Miquel Palet i Ortiz
	Quim Solbas i Rabal
	Mateu Fusalba i Bosc
Vocal Bici Muntanya:	Francesc J. Suàrez i Fernàndez
Vocals Representants de la	Comissió de Senders de
Gran i Petit Recorregut:	Quim Solbas i Rabal
	Pere Verderi i Fité
	Mateu Fusalba i Bosc
Vocal d'Història:	Francesc Suàrez i Fernàndez

VI MARXA POPULAR DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

El diumenge 13 de maig es va celebrar la 6ena edició de la Marxa Popular del C.E.T.

Amb un dia esplèndid de sol es va celebrar la marxa, seguint un nou itinerari per la part llevantina de Sant Llorenç del Munt.

L'itinerari escollit enguany d'uns 26 Km. va ésser el següent: sortida de la Urbanització les Marines, terme municipal de Sant Llorenç Savall del Km. 16 de la Ctra. de Castellar del Vallès, pujant fins al Coll de Palomeres i a continuació el gran Pi de les Quatre Besses; aquest enorme pi és sens dubte l'arbre més gran de tot el massís, és un curiós exemplar de pi pinyoner que ha estat considerat centenari; seguidament es va baixar per la riera seca fins a l'ermita de la Mare de Déu de les Arenes, Mas de l'Illa, pujant per la Carena de l'Illa fins al Coll Llarg passant pel Gorg del General i Coll de Grua, Coll de la Castellassa i el Morral de la Codoleda, camí de la Font Soleia fins a la Cova del Drac, Carena del Pagès, Coll d'Eres, Canal del Llor passant pel Marquet de la Roca i tota la Vall d'Horta, Mas de la Muntada, Mas de les Oliveres, Molí de la Roca fins a la Urbanització de les Marines on va finalitzar la marxa.

A tots els participants se'ls hi va lliurar un llibret commemoratiu d'aquesta Marxa, amb una completa descripció dels llocs més rellevants del recorregut, i també una reproducció amb colors feta de guix, molt ben acertada del Pi de les Quatre Besses.

La sortida es féu de les 8 a les 9 del matí i l'arribada de les 12 del migdia a les 6 de la tarda.

La participació va ésser de 323 excursionistes, dels quals es classificaren 318.

La mitjana de temps total va ésser de 6,08 hores.

Els Trofeus varen quedar repartits de la següent manera:

— Trofeu a la Regularitat:

6,06 hores	núm. 15	Francesc Granero Torné	Centre Excursionista de Terrassa
	núm. 16	Marc Donadeu Prunés	Centre Excursionista de Terrassa
	núm. 31	Juan Fonoll Gorina	Centre Excursionista de Terrassa
	núm. 32	Juan Fonoll Rubiella	Lliure
	núm. 104	Esperança Alsina Colobert	Centre Excursionista de Terrassa
	núm. 113	Jordi Guillem Castro	Lliure
	núm. 168	Antoni Pirla Ortiga	Centre Excursionista de Terrassa

— Trofeu a l'entitat amb més participants: Centre Muntanyenc de Sant Llorenç de Terrassa.

— Trofeu al participant masculí de més edat:

núm. 315 Pere Cabarrocas Gotarra. Centre Excursionista d'Olot. 81 anys.

— Trofeu a la participant femenina de més edat:

núm. 112 Teresa Felip Ezaquièl. Centre Excursionista de Terrassa. 66 anys.

Per últim agrair a tots els companys que col·laboren en les tasques de la preparació, organització i controls.

Quim Solbas i Rabal

El Pi de les Quatre Besses.

ACTIVITATS REALITZADES DURANT EL SEGON SEMESTRE DEL 1990

— Diumenge, 1 de juliol. XXIII.- *Excursió a Sant Llorenç del Munt*. Sortida pel sot de la Matalonga i les Guineueres. Itinerari: Cavall Bernat, Canal de la Roca de l'Esquirol, Camí dels Monjos, Coll de la Castellassa, Mal pas de la Castellassa, Coll Llarg, Turó de Matalonga, Torrent de Matalonga, Font de l'Arç, Les Guineueres, carena del Peiret de la Castellassa, Font i Canal de Neda, Camí de les Maringues, Canal Freda, Font Gentil, Camí de la Senyora, Les Balms Fosca i Clara, Font del Senglar, Camí dels Monjos i Cavall Bernat. Vocal: Quim Solbas i Rabal. Participants: 6.

— Diumenge, 15 de juliol. XXIV.- *Matinal d'Estiu Familiar*. Itinerari: Cerdanyola, Vall de l'Infern, Font del Ferro, Font i Refugi de Caçadors, Església de Lourdes, Can Cerdà del Bosc, Sot del Bosc, Torrent de la Codina, Ermita de la Mare de Déu de les Feixes. Vocal: Mateu Fusalba i Bosc. Participants: 15.

— Diumenge, 9 de setembre. XXV.- *Itinerari per les nostres fonts (X)*. Sortida per la Conca de la Riera de Gaià. Itinerari: Coll de l'Obac, Font de l'Ocell Viu, Font del Llimac, Font de l'Alba, Font del Senyor Ramon i Terrassa. Vocal: Josep Àlvarez i Jaén. Participants: 18.

— Diumenge, 23 de setembre. XXVI.- *Ruta Romànica (Navàs)*. 1a etapa Ruta Romànica per les comarques del Bages i Berguedà. Itinerari: Navàs, Sant Cugat del Racó, Castelladral, Ermita de Sant Miquel de Castelladral, Casa Freixas, Ermita de Santa Fe de Valldeperes, Ermita de Sant Vicenç de Navel, Cases del Pujol de Planes, Ermita de Sant Miquel de Fenogedell, Ermita i Casa de Sant Sadurní de Fenollet, i Ermita de Sant Marçal de Puig-Reig. Vocal: Quim Solbas i Rabal. Participants: 9.

— Diumenge, 30 de setembre. XXVII.- *Petites Travessades Familiars (XXII)*. Caminada pel Garraf Occidental; suspesa per la pluja. Vocal: Mateu Fusalba i Bosc.

— Diumenge, 14 d'octubre. XXVIII.- *Itinerari per les Nostres Fonts (XI)*. Itinerari: Alzina del Sal·lari, Coll de Boix, Font del Rossinyol, Font dels Devanadors, Pla de l'Estepar, Font del Cargol i Mura. Vocal: Josep Àlvarez i Jaén. Participants: 2.

— Diumenge, 21 d'octubre. XXIX.- *Ruta Romànica (Navàs)*. 2a etapa Ruta Romànica per les comarques del Bages i Berguedà. Itinerari: Sant Marçal de Puig-Reig, Sant Joan Degollat, Ermita de Sant Martí de Puig-Reig, Ermita de Santa Maria de Periques, Sant Andreu de Cal Pallot, Riera de Marlés, Ermita de Pinós, Masia del Ginebret, Sant Pau de Pinós, Casa Cremada, Ermita de Sant Amanç de Pedrós, Ermita de Sant Jordi de Lloberes, Sant Miquel de Terradellas, Coll de Comadons, Ermita de Santa Maria de Cornet, Riera de Cornet, Santa Susanna de l'Abellar de Baix i Navàs. Vocal: Quim Solbas i Rabal. Participants: 13.

— Diumenge, 28 d'octubre. XXIX.- *Excursió a les Guilleries*. Sortida pels boscos de faig i les cingleres de l'ermita de Cabrera. Itinerari: Masia d'Aiats, Cabana del Pla, Pla d'Aiats, Coll dels Llops, Ermita de Cabrera, Pla dels Llops, Vores d'en Masaliera, Pla del Sitjar, Font Negra i Masia d'Aiats. Vocals: Alfred Soriano i Carles Ripoll. Participants: 30.

— Diumenge, 28 d'octubre. XXXI.- *Petites Travessades Familiars (XXIII)*. De Mura al Pont de Vilumara per Rocafort i Sant Pere d'Oristell. Itinerari: Mura, el Raval, Molí del Mig, Vall de les Nespres, Rocafort, el Bofí, Carena i Caseta del Salat, Ca N'Oristrell, Torrent del Flequer, Santa Magdalena del Pla, Pont de Vilumara. Vocal: Mateu Fusalba i Bosc. Participants: 14.

— Diumenge, 4 de novembre. XXXII.- *El Camí Remeu a Montserrat*. 1a etapa: Peu del Funicular de Vallvidrera a Terrassa. Itinerari: Peu del Funicular, Vallvidrera, pantà de Vallvidrera, Can Castellví, Can Busquets, Can Santoi, ermita de la Salut de Papiol, Torre de Llebre, Rubí, Sant Muç, Serra de les Martines i Terrassa. Vocals: Quim Solbas i Francesc Suàrez. Participants: 7.

— Diumenge, 11 de novembre. XXXIII.- *XXXV Trobada en Memòria dels Excursionistes Morts*. A l'ermita de Santa Magdalena d'Ulldemolins (Priorat). Vocal: Mateu Fusalba i Bosc. Participants: 12.

— Diumenge, 18 de novembre. XXXIV.- *El Camí Romeu a Montserrat*. 2a etapa: Terrassa a Montserrat. Itinerari: Terrassa, Pont de Vacarisses, Pujada d'en Moixell, Camí dels Bressols, Torrent de la Maurina, Sant Miquel de Gonteres, Riera de Gaià, Font del Bosc, el Molinot, Can Coll Cardús, Can Boixadell, Torreblanca, Hostal de Can Torrella, Hostal del Palà, Hostal de la Creu de la Guardiola, Monistrol, Camí dels Pelegrins i Montserrat Monestir. Vocal: Quim Solbas i Francesc Suàrez. Participants: 15.

— Diumenge, 25 de novembre. XXXV.- *Itinerari per les Nostres Fonts (XII)*. Sortida per les carenes del Pagès i dels Ginebrons. Itinerari: Coll d'Estenalles, Coll d'Eres, Roure del Palau, Carena del Pagès, Pla dels Ginebrons, Bassal del Morral Gran de Can Bofí, Canal del Forn del Cargol, Masia i Cisterna de Can Bofí, La Barata. Vocal: Josep Àlvarez i Jaén. Participants: 14.

— Diumenge, 25 de novembre. XXXVI.- *Excursió a Montserrat*. Bonica i llarga caminada del Monestir de Montserrat fins a Can Massana, travessant els punts més alts de la muntanya. Aquesta sortida es portà a terme amb la Secció d'Alta Muntanya. Vocal: Quim Solbas i Rabal. Participants: 2.

— Diumenge, 16 de desembre. XXXVII.- *Tradicional Travessada Pre-Nadalenca*. Excursió de les Neules. Itinerari: Monestir de Montserrat, Camí del Sant Rosari, la Santa Cova, Camí dels Graons, Camí del Salnitre, Coves del Salnitre, Ermita de Sant Josep i Collbató. Vocal: Anna Fitó. Participants: 55.

— Diumenge, 23 de desembre. XXXVIII.- *Itinerari per les nostres fonts (XIII)*. Caminada pel torrent de les Vendranes. Itinerari: Coll de l'Obac, Font del Roure Monjo, Mas i Font de les Vendranes, Font de la Figuerota, Camí de Can Còdol i Rellinars. Vocal: Josep Àlvarez i Jaén. Participants: 3.

GRUP DE SENDERS DE GRAN I PETIT RECORREGUT

— Diumenge, 8 de juliol. XXXIX.- *Senders dels Miradors. G.R.5*. 9a etapa: Sant Celoni - Canet de Mar. Vocals: Francesc Suàrez i Quim Solbas. Participants: 106.

— Dissabte, 17 de novembre. *IV Trobada de Responsables i interessats dels senders de gran i petit recorregut del Vallès*. A les 18 hores a la seu del Club Muntanyenc de Sant Cugat del Vallès, va tenir lloc la trobada de responsables de les nostres comarques.

— Diumenge, 2 de desembre. XL.- *II Dia del Camí de Muntanya del Vallès*. Inauguració del Petit Recorregut Catalunya-33 pels companys del Centre Excursionista Garriguenc i la Coordinadora de Senders de les entitats excursionistes de la Vegueria del Vallès. Itinerari: La Garriga, Tremolenc, Serrat d'Ocata, Santuari de Puig-graciós, Ermita de Sant Pere de Bertí, Can Bellavista, Vella, La Trona, Ca l'Andreu, Montmany, Can Plans, Ermita de Sant Cristòfol de Monteuges, La Garriga. Vocals: Quim Solbas i Francesc Suàrez. Participants: 12.

— Diumenge, 16 de desembre. XII.- *Terrassa - França G.R.4.* 1a etapa: Terrassa - Coll d'Estenalles. Itinerari: Terrassa, Can Montllor, Camí dels Monjos, Matadepera, Can Solà del Racó, Coll de la Castellassa, Camí de la Senyora, Cova del Drac, Carena del Pagès, Coll d'Eres i Coll d'Estenalles. Vocals: Quim Solbas i Francesc Suárez. Participants: 89.

GRUP BICI DE MUNTANYA

— Dissabte, 14 de juliol. XIIL.- *Terrassa, Sant Vicenç de Castellet.* Vocal: Francesc Suárez i Fernàndez. Participants: 8.

— Diumenge, 21 d'octubre. XIIL.- *Circumval·lació a Terrassa.* Vocal: Francesc Suárez i Fernàndez. Participants: 9.

— Diumenge, 2 de novembre. IVL.- *Terrassa, Sabadell, Sant Cugat del Vallès, Rubí.* Vocal: Francesc Suárez i Fernàndez. Participants: 5.

SECCIÓ D'ALTA MUNTANYA

XXV CURSA D'ESQUÍ DE MUNTANYA NÚRIA - PUIGMAL - NÚRIA

Enguany, el passat 11 de març, s'ha celebrat la XXV edició d'aquesta cursa d'esquí de muntanya.

Portar a terme una cursa d'aquestes característiques, ja per si comporta certa dificultat, però que això s'hagi fet any rera any al llarg d'aquests vint-i-cinc, vol dir que s'hi ha posat molta il·lusió i ganes de treballar per part, tant de l'organització, com pels que hi han participat. Així s'explica que malgrat els molts entrebancs que han pogut sortir, encara es continui fent, i amb ganes de que no s'acabi, encara que davant l'allau de noves curses i copes que han nascut aquests darrers anys, l'interès d'aquesta cursa sigui purament local.

Els resultats d'aquesta XXV cursa, que segurament per escaure's en aquesta convocatòria, ha registrat un alt nombre de participants, són:

Trofeus

Secció d'Alta Muntanya	1r.	Jordi Anglès Jaume Segura	1h 55' 00''
E. Ajuntament Terrassa	2n.	Jaume Galofre Jaume Sorolla	2h 13' 55''
Centre Exc. Terrassa	3r.	Manuel Sorolla Xavier Lloret	2h 15' 15''
	4t.	Joan Masoliver Miquel Cueto	2h 28' 30''
	5è	Xavier Font Jaume Bel	2h 32' 45''
	6è	Xavier Ollé Josep Vivó	2h 38' 30''

7è	Jordi Alcaraz Roger Tutusaus	2h 42' 15''
8è	Pilar Martí Dolors Vila	2h 45' 15''
9è	Josep Serrano Jordi Guiu	2h 46' 30''
10è	Emili Sanz Joan Sanahuja	2h 56' 30''
11è	Manuel Tomàs Jordi Roca	3h 00' 00''
12è	Jordi Feiner Josep Fuster	3h 08' 45''
13è	Montse Bergadà Cristina Prat	3h 09' 30''
14è	Àngel Casanoves Roger Casanoves	3h 27' 45''
15è	Manuel Campos Ramon Fuster	3h 33' 15''
16è	Rosa Santamaria Esperança Alsina	3h 37' 15''
17è	Núria Anglès Núria Serrano	4h 02' 00''
18è	Carme Simó Conxita Falcés	4h 19' 15''
19è	Rosa M. ^a Hernando Gemma Casanoves	4h 33' 15''
20è	Pere Anglès Josep M. ^a Serrano	4h 42' 15''

Sense Classificar

Imma Rosinés / Anna Fabrés
M.ª Àngels Cairó / Anna Comellas
David Aragay / Joaquim Benet

Descens més ràpid

Trofeu Esports Alpins
Jordi Anglès
Jaume Segura

Classificació Veterans

Trofeu Casa Creus
1er Jaume Sorolla
Jaume Galofre
Trofeu Viatges Egartur
2on Jordi Feiner
Josep Fuster

	<i>Classificació Femenina</i>
Trofeu Secció Esquí	1eres Pilar Martí Dolors Vila
Trofeu Ski-9	2nes Montse Bergadà Cristina Prat
Trofeu PAQUER	3res Rosa Santamaria Esperança Alsina
	<i>Trofeu al participant de més edat</i>
Trofeu Esports de S.M. Gracia	Pere Anglès
	<i>Trofeu al participant més jove</i>
Trofeu Secció Alta Muntanya	Roger Casanoves

Només cal agrair als organitzadors i participants, la seva presència un any més i tots els anteriors, esperant que continuï així en el futur.

I també a les cases Esports Alps, Esports La Muntanya, Esports i Nàutica, Lliure Esports, SCHUSS i Frifone, la seva col·laboració que va contribuir a fer més lluit el lliurament de premis.

SECCIÓ D'ESQUÍ

MEMÒRIA 1989-90

ENTRENADORS

Mai Luengo continua, un any més, com entrenador de l'equip de competició del C.E.T.

"ESTATGES" D'ENTRENAMENT

S'han realitzat dos "estatges" al Pas de la Casa durant els dies 23 de desembre al 5 de gener i per Setmana Santa del 8 al 16 d'abril, amb entrenaments diaris sobre neu.

CATEGORIA JUVENIL I SÈNIOR HOMES

— VII TROFEU CIUTAT DE SABADELL 13 I 14-01-90, PAL

Els dies 13 i 14 de gener s'iniciaren les curses d'aquesta categoria a l'estació andorrana de PAL.

L'especialitat fou de dos Eslàloms gegants, i els nostres representants varen ser el Marc Duran, que quedà en la segona i tercera posició de juvenils, l'Alfons Soler en dotzena posició i en Xavier Aguilera en dissetena i novena posició respectivament,

mentre que en David Martín, que encara no és inclòs en aquesta categoria, però en la qual hi corre per fer punts pels anys vinents, quedà en tercera i quarta posició en la categoria d'aguilots.

— TROFEU MINA ECHALECU ARIAS 20 i 21-1-90 VALDESQUÍ (Madrid)

En una de les poques proves nacionals que s'han realitzat aquesta temporada formaren part de l'equip que representava a Catalunya, l'Alfons Soler i el Marc Duran.

L'Alfons Soler en el gegant, quedà en una meritòria dotzena posició mentre que en l'eslàlom no s'hi classificà cap dels dos corredors.

— TROFEU BODY SPORTS 3-2-90 PAS DE LA CASA

En aquesta cursa es classificaren en Xavier Aguilera en dotzena posició, l'Alfons Soler en quinzena i en David Martín en cinquena d'aguilots.

— CAMPIONATS DE CATALUNYA ABSOLUTS D'ESLÀLOM 4-3-90 PORTAINÉ

Només es classificà en Marc Duran que aconseguí una brillant segona posició de la categoria juvenils.

— CAMPIONATS DE CATALUNYA ABSOLUTS DE GEGANT 20-4-90 PAS DE LA CASA

En aquesta cursa s'hi reuní la flor i nata de l'equip nacional juvenil. Dintre de tot en Marc Duran quedà en vuitena posició i l'Alfons Soler en desena de juvenils, val a dir que els cinc primers eren de l'equip nacional espanyol.

— TROFEU NESCAFÉ 7 i 8-4-90 PAS DE LA CASA

Hi participaren l'Alfons Soler, el Marc Duran i el Xavier Aguilera, únic corredor aquest últim que es classificà.

— CAMPIONATS D'ESPANYA ABSOLUTS 25 AL 28-4-90 PAS DE LA CASA

Els millors classificats en totes les curses de la temporada varen participar als Campionats d'Espanya Absolut, al Pas de la Casa. Com a representant del C.E.T., va ser citat, a aquesta prestigiosa carrera, el corredor Marc Duran, el qual va aconseguir una notable 19a posició general i 8a de la categoria juvenil en Eslàlom Especial. En el Gegant que no és precisament la seva especialitat, es classificà 32.

CATEGORIA JUVENIL SÈNIOR DONES

— TROFEU CIUTAT DE SABADELL 13-1-90 PAL

La primera cursa de la temporada no va ser massa satisfactòria per part de les nostres representants, tot i que al llarg de la temporada les classificacions varen millorar d'una manera notòria.

En aquesta cursa la Núria Aguilera queda primera de la seva categoria, tot i que no entra en les llistes de la categoria juvenil senior, i l'Anna Duran quedà en 14a posició.

— TROFEU BODY SPORTS, GEGANT 3-2-90 PAS DE LA CASA

La progressió de la corredora Anna Duran es va fent patent, al quedar en aquesta cursa en novena posició.

— CAMPIONATS DE CATALUNYA ABSOLUTS 3 i 4-3-90 PORTAINÉ

Degut a l'agressivitat amb la qual va sortir l'Anna Duran, la portà a cometre una greu errada a causa de la qual, es sortí de la pista. En canvi en el 2on Eslàlom, aconseguí una excel·lent quarta posició juvenil.

— CAMPIONATS DE CATALUNYA, GEGANT 20-4-90 PAS DE LA CASA

Les dues corredores arribaren i com en les demés curses entraren entre les deu primeres.

— CAMPIONATS D'ESPANYA ABSOLUTS 25 AL 28-4-90 PAS DE LA CASA

L'única seleccionada del Centre, per part de la Federació Catalana, fou Anna Duran la qual no es classificà en cap de les dues especialitats.

— TROFEU VILA DE SANT LLOREN 20-1-90 PAL

La participació dels corredors Jordi Aguilera i David Martín, va ser discreta en l'Eslàlom gegant, quedant en David en la posició vint-i-cinc.

En Eslàlom, el David Martín, quedà tretzè.

— CAMPIONAT DE CATALUNYA INFANTIL I TROFEU CEVA

En aquestes dues curses no es classificà cap dels corredors masculins del C.E.T.

CATEGORIA BENJAMINS AGUILOTS NOIES

— TROFEU VILA DE SANT LLOREN 20-1-90, PAL

Bona actuació general. Núria Aguilera aconseguí una meritòria onzena posició, mentre que la Maia Soler aconseguí la catorzena posició de la seva categoria.

Georgina Arnau, primer any en aquesta categoria aconseguí un bon quart lloc de benjamines.

— TROFEU CEVA 10-2-90, PAS DE LA CASA

La Maia Soler quedà en 41 posició, les demés no es classificaren en l'Eslàlom.

En el Gegant la Núria Aguilera quedà en quart lloc de la seva categoria, brillant actuació per part d'aquesta corredora. Mentre que les seves companyes no varen poder passar els problemes que presentava el traçat.

— CAMPIONATS DE CATALUNYA INFANTILS, 24-2-90 PAS DE LA CASA

Núria Aguilera quedà entre les deu primeres. Mentre que Georgina Arnau aconseguí una bona vuitena posició de la seva categoria. En l'Eslàlom especial Georgina Arnau aconseguí una excel·lent classificació quedant entre les tres millors de la cursa, a més la seva companya Maia Soler, obtingué la tretzena posició.

— CAMPIONATS D'ESPANYA INFANTILS, GEGANT 20 AL 25-4-90
PAS DE LA CASA

Foren seleccionades per participar-hi les corredores Núria Aguilera i Georgina Arnau, aconseguint aquesta última la 16 posició.

CATEGORIA D'ALEVINS

— CAMPIONATS DE CATALUNYA, GEGANT 24-2-90 PORTAINÉ

L'actuació de les corredores Sílvia Casas i Mar Soler, fou excel·lent, doncs la primera aconseguí el premi de *CAMPIONA DE CATALUNYA* i la Mar el tercer lloc.

L'equip femení de pre-competició aconseguí per part de Carolina Arnau la vintena posició, mentre la Judith Sala la 21. Cal remarcar que a més la Sílvia Casas guanyà la combinada absoluta.

En l'Eslàlom, la pista glaçada desconcentrà les nostres corredores, però malgrat tot la Mar Soler aconseguí conquerir una bona segona posició, la Sílvia més afectada, no es va poder situar entre les tres primeres per centèsimes de segon.

L'equip de pre-competició, va quedar entre els 21 primers.

— CAMPIONATS D'ESPANYA, ALEVINS 22 AL 24-4-90 PAS DE LA CASA

Gràcies a les classificacions anteriors de Sílvia Casas i Mar Soler, varen aconseguir el passaport en la selecció de les millors de tot Espanya. Les dues es classificaren entre les quinze primeres.

En l'Eslàlom la Mar Soler es classificà en l'onzena, posició quedant fora de cursa la Campiona de Catalunya.

ALEVINS NOIS

Aquest equip està format per Ramon Luengo, Artur Arnau, Xavier Casas, Marc Tugues i Oriol Marín. Les seves actuacions foren discretes. Val a dir, però, que a

aquests corredors encara els hi queden molts anys per endavant en el món de l'esquí, molts Slàloms per correr, bronques i castanyes. (Sobre neu).

— CAMPIONATS DEL VALLÈS, 21-4-90, PAL

Es celebraren el mateix dia que els Campionats de Catalunya de veterans, i que el trofeu Body Sports, de manera que els corredors de la categoria de veterans i juvenils no hi varen poder participar.

Les classificacions dels corredors del Centre foren:

VETERANS: 3a NÚRIA SABATER

ALEVINS NOIES: 2a JUDITH SALA

ALEVINS NOIS: 2on MARC TUGUES, 4art ARTUR ARNAU

BENJAMINS NOIES: 1era GEORGINA ARNAU, que aconseguí la primera posició absoluta femenina

AGUILOTS HOMES 1er JORDI AGUILERA, 4art CARLES MARTÍNEZ

— CAMPIONATS DE CATALUNYA VETERANS, 21-4-90 PAS DE LA CASA

Excel·lent actuació del nostre entrenador Mai Luengo, aconseguint la segona posició absoluta.

Cal destacar també la no menys meritòria 3era posició de la categoria A4 de Rafel Aguilera, un dels corredors amb més empenta i esperit esportiu de la nostra secció.

— Lliga CATALANA DE CLUBS (TROFEU GENERALITAT DE CATALUNYA)

En la categoria juvenil homes, el C.E.T. quedà classificat en vuitè lloc, en aquesta lliga participaren els corredors Marc Duran, Alfons Soler i Xavier Aguilera.

En Marc Duran aconseguí una brillant tercera posició en l'apartat individual. La posició obtinguda per les noies fou la sisena posició per part de l'Anna Duran.

— 52è CAMPIONAT DE TERRASSA

Organitzat per la nostra entitat i celebrat a l'estació de PAL (Andorra), el 29 d'abril de 1990, modalitat Slàlom Gegant.

Per categories, els resultats foren:

Veterans Dones	1a	Dolors Campos	1.00.87
	2a	Núria Sabater	1.02.96
	3a	Rosa M. ^a Falces	1.08.22
Veterans Homes A	1r	Toni Casas	0.52.98
	2n	Josep Soler	0.57.20
	3r	Manel Tomàs	0.57.64
	4t	Cayetano Cobano	0.58.37
	5è	J. Antonio Madolell	1.18.94
Veterans Homes B	1r	Rafel Aguilera	0.47.09

	2n	Jordi Aguilera	0.59.04
	3r	Artur Arnau	1.03.81
	4t	Abel Colomé	1.05.22
Veterans Homes C	1r	Jaume Galofre	0.51.43
	2n	Sebastià Tugues	1.01.17
Alevins Dones	1a	M. ^a Mar Soler	0.48.13
	2a	Sílvia Casas	0.49.41
	3a	Carolina Arnau	0.59.92
	4a	Montse Sànchez	1.00.39
	5a	Judit Sala	1.05.98
Alevins Homes	1r	Artur Arnau	0.55.55
	2n	Marc Tugues	0.56.90
	3r	Oriol Marín	0.58.86
	4t	Ramon Luengo	0.58.92
	5è	Marc Aguilera	1.02.52
	6è	Marc Codera	1.34.25
Benjamins Dones	1a	Georgina Arnau	0.43.82
	2a	Meritxell Benaiges	1.07.76
	3a	Anna Casanovas	1.19.69
Benjamins Homes	1r	Carles Martínez	0.51.40
Aligots Dones	1a	Núria Aguilera	0.43.26
	2a	Maia Soler	0.49.27
	3a	Laia Marín	1.03.18
Aligots Homes	1r	Jordi Aguilera	0.44.73
	2n	David Martín	0.45.16
	3r	Oriol Raduà	0.50.50
	4t	Ignasi Mundet	0.55.35
	5è	Pere Genís	0.57.84
	6è	Toni Sànchez	1.10.25
Juvenils Dones	1a	Anna Duran	0.43.16
	2a	Núria Roqué	0.54.71
	3a	Montse Vilar	0.59.53
Juvenils Homes	1r	Marc Duran	0.39.49
	2n	Alfons Soler	0.41.72
	3r	Carles Dalmases	0.49.89
	4t	Oriol Martori	0.53.06
	5è	David Naik	1.03.19
Sèniors Dones	1a	Carmina Trias	0.49.90
	2a	Núria Serrano	0.50.68
	3a	Montse Andreu	0.52.40
	4a	Mercè Casanovas	0.55.58
Sèniors Homes	1a	Josep Argemí	0.46.61
	2n	Enric Martori	0.47.70
	3r	Jordi Lloveras	0.49.94
	4t	Jordi Guiu	0.50.40

	5è	Xavi Serra	0.51.94
	6è	Jordi Morcillo	0.52.86
	7è	Josep Serrano	0.53.79
	8è	Xavi Torres	0.53.93
	9è	Antoni Pirla	1.11.38
Absolut Dones	1a	Anna Duran	0.43.16
	2a	Núria Aguilera	0.43.26
	3a	Georgina Arnau	0.43.82
Absolut Homes	1r	Marc Duran	0.39.49
	2n	Alfons Soler	0.41.72
	3r	Jordi Aguilera	0.44.73

IN MEMORIAM

Un gran company dels corredors de l'equip de competició del Centre, en Marc Albiol i Gòmez, de la UEC, moria el proppassat dia 27-5-90, en participar en la Cur-sa de "El Corte Inglés" a Barcelona, just 8 dies després que el Sr. Vilaseca, en nom de la Generalitat de Catalunya, li fes lliurament del trofeu com a guanyador destacat de la Lliga Catalana d'Esquí Juvenil. Als seus pares i a la Unió Excursionista de Ca-talunya, el nostre sentit condol.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA

VEREDICTE DEL LIII SALÓ DE FOTOGRAFIA, XXXIII DE MUNTANYA i IV DE COLOR

Reunits a la seu social del CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA, els membres del jurat qualificador del LIII Saló de Fotografia, XXXIII de Muntanya i IV de Color, organitzat per aquesta Entitat, els Srs. Jordi Sales Bayona, Rafael Mo-reno Clares i Giannina Urmeneta Ohiker, han acordat, en atenció als mèrits artístics i tècnics de les proves presentades, concedir els premis establerts de la manera següent:

- *PREMI D'HONOR A LA MILLOR COL·LECCIÓ DE TRES FOTOGRAFIES*
  - a l'obra: FOTO 1
  - a l'obra: FOTO EDU 2
  - a l'obra: FOTO 3
- *CLASSIFICACIÓ TEMA LLIURE (A)*
  - PRIMER PREMI a l'obra: MEVISA
  - SEGON PREMI a l'obra: DON RAMON
- *CLASSIFICACIÓ TEMA MUNTANYA (B)*
  - PRIMER PREMI a l'obra: VALL DE TAVASCAN
  - SEGON PREMI a l'obra: REFLEJO

— CLASSIFICACIÓ TEMA COLOR

PRIMER PREMI a l'obra: TALLER PINTURA

SEGON PREMI a l'obra: VERTICALITAT 2

— PRIMER CLASSIFICAT CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

a l'obra: BLAUS I

Efectuat el veredict, varen resultar ésser els autors de les proves premiades:

PREMI D'HONOR

Guillermo Ribera Peña

TEMA LLIURE

1r Mariano López Gallego

2n Francesc Sarabia

TEMA MUNTANYA

1r Ramon Armengol Rodó

2n Antonio Planas Ortiz

TEMA COLOR

1r Joan Rebollar Segalés

2n Jordi Albareda Vallès

1r CLASSIFICAT C.E.T.

Montserrat Vallès Bertran

SECCIÓ D'INVESTIGACIONS SUBTERRÀNIES

ASSEMBLEA ANUAL REGLAMENTÀRIA

El dia 2 de gener, a la sala d'actes del Centre, es realitzà l'Assemblea Anual Reglamentària, sota la presidència de Jesús Beltran. Després de llegir-se —i aprovar-se— l'acta de l'Assemblea anterior, Beltran informà de tota la tasca realitzada per la Secció durant l'any anterior. El tresorer, Manuel Vives, va fer balanç, sobre l'estat de comptes. Acabat aquest, Jesús Beltran, informà que no continuava com a president, i al no presentar-se cap candidat, es decidí que l'assemblea escollís una junta gestora fins a trobar nou president. Aquesta junta quedà formada per Xavier Badiella, Francesc Navarro, Miquel Bosch, Barto Busom i Yolanda Morales.

El dia 16 de març la junta gestora convocà una ASSEMBLEA EXTRAORDINÀRIA, amb un únic punt a l'ordre del dia, que era l'elecció de nou president. La junta quedà constituïda per:

President: Francesc Navarro
 Vice-president: Barto Busom
 Secretària: Roser López
 Tresorer: Manuel Vives
 Bibliotecari: Jaume Badiella
 Vocals de material: Marc Jorba
 i Manuel Izquierdo

CAMPANYA ALS PICS D'EUROPA 1990

Com cada estiu, la Secció es prepara per realitzar la tasca espeleològica de major envergadura de la temporada. Aquest estiu serà novament la campanya al Massís Central dels Pics d'Europa, concretament al Valle de las Moñetas dins el terme de Sotres.

Un cop preparat el material, surt de Terrassa un grup de 10 membres de la Secció, la nit del 3 d'agost, arribant l'endemà a las Vegas de Sotres. Allí es comencen a fer els primers viatges carregats de motxilles i "petates" cap el Llagu de les Moñetas a 1700 m., per instal·lar-hi el campament base. Com que l'objectiu principal era continuar l'exploració de la Torca del Mogu, s'instal·la també, un petit campament a la mateixa boca de l'avenc.

No és fins el dia 8 d'agost quan ja s'han equipat els campaments i es comença el descens a la cavitat. Aquesta restà inexplorada des de l'any 88 on s'arribà a la cota -140 (a més d'una via lateral a -199 m.), just a la boca d'un gran pou de 200 m. Es davalla el pou, que resultà tenir "només" 135 m., i s'assoleixen els -275 m. de fondària. Des d'aquí surt un estret meandre en el que hi circula un riuet, havent-hi diversos pouets fins arribar a una petita sala als -303 m. Un nou pou de 63 m. fa pensar que es podran assolir els -400 m. de fondària, amb el que seria la absoluta més profunda descoberta per la S.I.S.

El diumenge dia 12 s'aprofita per a fer un descans i celebrar la cota assolida fins ara, mentre s'espera l'arribada de tres membres més el dilluns proper.

L'endemà amb els nous reforços es continuà l'exploració de la Torca del Mogu, i a l'esmentat pou de 63 m. el segueixen uns petits pouets i un nou pou de 65 m., ara sí que ja s'ultrapassen els -400 m. de fondària!

Paral·lelament s'estava prospeccionant per la zona propera a l'avenc, descobrint-se noves cavitats, totes elles sense massa importància llevat d'una, la Torca Nàdia. Aquesta no tan sols és l'avenc més bonic de la zona, per les seves formacions de neu i columnes de glaç, sinó que a més apuntava directament a la Torca del Mogu, que està més avall. Part dels esforços es destinaren, doncs, a la Torca Nàdia vista la possibilitat de comunicació amb el Mogu, augmentant-ne així el desnivell. Malauradament l'avenc s'acabà fent-se impenetrable tot i bufar un fort corrent.

Tornant a la Torca del Mogu i al final de la campanya, el pou de 65 m. és seguit per un de 8 m. i finalment un pou de 45 m. on s'acabà la corda. El darrer atac a l'avenc fou per realitzar la topografia, i es comprovà que s'arribaren als -499 m. de fondària on s'acabava la corda, i 7 m. més mesurats amb la cinta que si arribava al fons, trobant-se aquest, doncs, a -506 m. de fondària... un nou rècord per a la S.I.S.

S'acaba la campanya i es desinstal·la la part superior de l'avenc, es desmunten els campaments, i tornem a Terrassa el dia 19 d'agost molt contents per la troballa tot esperant tornar-hi l'any que ve per assolir el fons del Mogu.

CAMPANYA AL UELH D'ETH TUR (VAL D'ARAN)

Dins les sortides col·lectives Coneix Catalunya amb l'Espeleologia, enguany es visità aquest avenc de la Val d'Aran. En vista que en l'exploració semblà que l'avenc no coincidia massa amb la topografia, es decidí explorar-l'ho de nou, i es constatà que casualment s'havia descobert una nova via de l'avenc, i a més, continuava cap avall. Això ens decidí d'organitzar-hi una campanya, tan aviat com s'acabés la dels Pics d'Europa que ja teníem al damunt.

Tornant dels Pics d'Europa es visità diverses vegades l'avenc per anar equipant els pous, fins que el 26 d'agost es descobreix una galeria per la que hi circula un riu.

Pel pont de l'11 de setembre s'hi desplaça força gent i es segueix el riu fins arribar a un sífó on el riu desapareix, essent el punt de màxima fondària de l'avenc. Es topografia la cavitat i dóna un total de 770 m. de recorregut i -161 m. de fondària, quedant per topografiar algunes gateres laterals.

Unes setmanes més tard, ja a l'octubre, s'hi torna per remuntar el riu però una cascada acaba barrant el pas, decidint-se desinstal·lar l'avenc degut a que ja s'apropa el mal temps, finalitzant les exploracions i esperant tornar-hi el proper any per si una major sequera permet d'escalar la cascada.

Com que es tracta d'una troballa força important dins l'àmbit espeleològic català, s'ha decidit de fer-ne un treball per a ser presentat al "Premi Font i Sagué" d'enguany per a la recerca espeleològica a Catalunya, instituit per la Federació Catalana d'Espeleologia. Esperem que hi hagi sort i mereixi el seu interès.

Uelh d'Eth Tur.

CONEIX CATALUNYA AMB L'ESPELEOLOGIA —1990—

Per Xavier BADIELLA

Aquest fou el darrer any que les sortides es condicionaven a la divisió comarcal del País, ja que les comarques són limitades i les cavitats aleshores es fan difícils de triar. Durant aquest curs només es visitaren quatre comarques diferents, totes al Nord del País i concretament al Pirineu. La darrera sortida, per no trencar la tradició, es féu a la costa encara que això suposés repetir una comarca, amb tot, l'acollida d'enguany ha estat diversa i força fluixa, potser perquè les sortides obligaven a esmerçar dos dies a muntanya. No obstant mercès als cinc anys d'aquestes col·lectives, la selecció ha recollit un dels èxits més notables a Catalunya. En el Uelh d'Eth Tur, a la Val d'Aran; arrel de la visita que es va fer el més de juny, es descobrí una continuació que prolongà extraordinàriament la cavitat en successives exploracions posteriors.

18 de febrer. FORAT DEL GEL (Pallars Jussà)

La majestuosa boca del forat commogué als dotze intrèpids espeleòlegs, que no els deixaren trepitjar la molsa de l'entrada de la cova perquè no sabem qui fa una tesi de botànica sobre la flora de les coves (renoi, hi ha gent per tot!). Després de superar el vestíbul vegetal, d'entrada ben redreçats per un bonic camí empedrat, es pogué devallar calmosament el fons de la cavitat amb una xerinola i alegria fora de mida, és a dir, fora de mida de les dimensions de la cova que no saps per on has d'anar; al final, però, tots contents i la molsa també.

18 de març. LA MOSQUERA (La Garrotxa)

Una de les coves en guix més grans que tenim a Catalunya, fou l'objectiu de la nostra sortida. Érem vuit a explorar el riu subterrani que banya la cova, per cert, dúiem un sol bot pneumàtic per no banyar-nos del tot, ja que de peus i mans tots quedàrem xops. Un impressionant pas enfangat féu retrocedir als menys agosarats que es feren un tip de riure quan tornaren els massa agosarats (i ben empastifats). La visita turística a Besalú culminà un dia molt plaent.

27 de maig. COVA DEL BARRANC DE MOREDO (Pallars Sobirà)

Feia massa fred i també massa humitat, no és estrany doncs, que només fossin quatre espeleòlegs els que visitessin aquesta interessant cova pallaresa, amb un riu subterrani, sales boniques i alguna que altre gatera. Ens han quedat ganes de tornar-hi però de cara a l'estiu, és clar.

18 de juny. UELH D'ETH TUR (Val d'Aran)

Fou aquest el primer avenc de 100 m. que es descobrí a la Val, i poques eren les visites que els espeleòlegs hi havien fet. Poc ens costa animar-nos-hi i en un cap de setmana, quatre espeleòlegs ens disposàrem a la seva exploració, la sorpresa fou gran quan a mitja cavitat, descobríem una nova continuació que esdevingué la troballa espeleològica més notable d'enguany dins de Catalunya. Arrel d'això la S.I.S. organitzà una campanya per finalitzar l'exploració de la cavitat.

22 de juliol. COVA D'EN CATEURA (La Selva)

El cel ennuvolat no és gaire bon company d'un dia de platja, però els quatre esforçats nedadors de la Secció ens engrescàrem a visitar la major cova de la Punta Pola, propera a Tossa, i altres cavitats de les rodalies, amb un mar no gaire acollidor que si bé no ens complica molt la navegació, no ens ho posa gens fàcil, però res desanima els cors joves que amb una cova ben a prop ens trobem com peix a l'aigua.

AVENC DEL MIKELET

A la primavera del 1990, membres del S.E. TAGA, de Ripoll, es varen posar en contacte amb nosaltres per demanar-nos la nostra col·laboració pel seguiment de les exploracions a una cavitat nova, descoberta per ells mateixos poc temps abans; nosaltres vam assentir, i, plegats descobrírem, encara, una via superior, una altra d'inferior, i confeccionarem la topografia completa de la cavitat, desconeguda fins aleshores.

El *Forat del Mikelet*, tal i com ells el batejaren, és situat al vessant sud del Masís del Taga, a Ogassa, comarca del Ripollès: la cavitat presenta un desnivell màxim de -96 m. i un recorregut total de 210 m. La boca, producte d'un esfondrament de terres, és un embut que tot seguit mena a una rampa descendent, de 45° d'inclinació mitjana, fangosa, i que ja és l'inici de la diaclassa, que en l'eix EW, representa l'estructura general de la cavitat; successius pous, P9, P7, P13 i P13 —aquests dos últims gairebé idèntics—, intercal·lats de petits recorreguts horitzontals o curtes rampes descendents ens menen a la profunditat màxima de la cavitat -96 m. Diversos passos estrets al llarg d'aquest recorregut principal ens han fet descobrir noves vies —possiblement les més boniques de la cavitat—; una escalada per evitar l'únic dels passos estrets obligats al recorregut principal ens menà a una saleta plena de formacions blanques: un segon pas, aquest el més estret de tota la cavitat, ens descobreix una nova i llarga via, que condueix a un nivell inferior de la diaclassa EW; aquesta via, amb un P15 i un R5, arriba als -76 m. Un tercer pas estret, aquest entre dues "banderes" impressionants, ens acompanya uns 30 m. horitzontals per nivells superiors de la diaclassa, on perdem el terra, que segueix la via principal; és en aquesta via, on les formacions, blanques i roges, arriben al seu màxim esplendor.

A finals d'agost del 1990, i ja amb les primeres pluges de tardor, vam acabar la topografia i en vam extreure tot el material.

XXVIII CURSET D'INICIACIÓ A L'ESPELEOLOGIA

Com és costum en la nostra secció, l'últim trimestre d'enguany s'ha realitzat el curset d'iniciació a l'espeleologia.

Començà el divendres 26 d'octubre amb la presentació del curset a càrrec del president en Francesc Navarro i posteriorment es féu la xerrada d'història de l'espeleologia a càrrec d'en Salvador Vives i Jorba.

El curset constà de nou classes teòriques: introducció al material, tres classes de tècnica, bioespeleologia i ecologia del medi subterrani, topografia i introducció a la cartografia, prevenció d'accidents i autosocorrs i la d'història. Junt amb les classes teòriques es realitzaren les sortides pràctiques en diverses cavitats del país; Sistema Rotgers (Berguedà), Foradades de les Pedritxes i Avenc de Castellsapera (Vallès Occ.), l'Esquerda de la Febró (Priorat), Sant Marçal (Garraf) i l'Avenc Montserrat Ubach (Solsonès).

El dijous 13 de desembre es clausurà el curset i es lliuraren els corresponents diplomes. Es presentà la conferència Gouffre Berger i Sima Budogua a càrrec del membre de l'Espeleo Club de Gràcia, el Sr. Manuel Cañameras i Sanahuja.

Realitzaren el curset un total de sis cursetistes dels quals cinc aprovaren.

DECORACIÓ

ELLSA, S. A.

Ctra. Martorell, 58

08224 TERRASSA

Telèfon 788 39 44

FOTOS

francino

Carrer Major, 9

Telèfon 780 23 11

08221 TERRASSA

LARCO

Unió, 29

Telèfon 788 42 61

VENDA DE PEIXOS TROPICALS
OCELLS EXÒTICS
CANARIS
AQUARIUMS, GABIES I AUXILIARS
INSTAL·LACIÓ DE TOT TIPUS
I CLASSE D'AQUARIUMS I GABIALS

08221 TERRASSA

PONSA

JOIERIA · RELLOTGERIA · REGALS

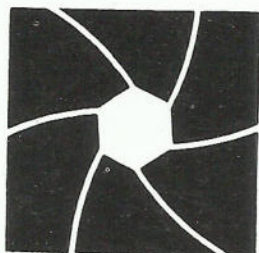
Concessionari de les marques

ROLLEX · CARTIER · BAUME & MERCIER

Font Vella, 46

Telèfon 784 11 40

TERRASSA

FOTOGRAFIA
INDUSTRIAL
Y PUBLICITARIA

VIRGILI VERA

VALLPARADIS, 113/115
TELF. 784 08 62
ESTUDIO 788 95 39
TERRASSA

1948 - 1988

40 ANYS AL SERVEI DELS ESPORTISTES

TERRASSA Rutlla, 31 Tel. 784 09 22 · **SABADELL** Rambla, 116 Tel. 725 47 67